

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje
osoba odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-02-61-S
Datum: 30. mart 2004.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM II

U sastavu: sudija Wolfgang Schomburg, predsjedavajući
sudija Carmel A. Agius
sudija Florence Ndepele Mwachande Mumba

Sekretar: g. Hans Holthuis

Presuda od: 30. marta 2004.

TUŽILAC

protiv

MIROSLAVA DERONJIĆA

PRESUDA O KAZNI

Tužilaštvo:

g. Mark B. Harmon

Odbrana:

g. Slobodan Cvijetić

g. Slobodan Zečević

SADRŽAJ

I. UVOD	1
II. OPTUŽENI.....	2
III. ISTORIJAT POSTUPKA.....	4
A. PREGLED POSTUPKA	4
B. SPORAZUM O IZJAŠNJAVANJU O KRIVICI	6
C. SVJEDOČENJE OPTUŽENOG.....	7
D. PRETRES O KAZNI	7
E. NASTAVAK PRETRESA O KAZNI	9
IV. POTVRDNO IZJAŠNENJE O KRIVICI I SPORAZUM O IZJAŠNJAVANJU O KRIVICI.....	11
V. ČINJENICE.....	13
A. POLITIČKA KARIJERA OPTUŽENOG	14
B. POLITIČKI KONTEKST	14
C. PRIPREME ZA PROGONE U GLOGOVI	18
D. DJELA PROGONA	25
1. Napad na selo Glogovu.....	25
2. Lišavanje života civila bosanskih Muslimana u Glogovoj	26
(a) Lišavanje života Mede Delića, Šeće Ibiševića, Zlatije Ibišević i Adema Junuzovića	26
(b) Prvo masovno ubistvo	26
(c) Drugo masovno ubistvo.....	26
(d) Treće masovno ubistvo.....	27
3. Prisilno raseljavanje civila iz Glogove	27
4. Uništenje ustanove namijenjene religiji (džamija) i druge imovine Muslimana	28
E. DOGAĐAJI POSLIJE NAPADA NA GLOGOVU.....	29
F. SASTANAK NA PALAMA	31
VI. MJERODAVNO PRAVO	32
A. PRAVNA OSNOVA	32
B. ZAKLJUČCI PRETRESNOG VIJEĆA	32
VII. INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST OPTUŽENOG.....	35
VIII. PRAVNE ODREDBE O ODMJERAVANJU KAZNE	37
A. INDIVIDUALNA KRIVICA OPTUŽENOG I NAČELO SRAZMJERNOSTI.....	38
B. NAČELA I CILJEVI	38
1. Argumenti strana.....	38
2. Diskusija	39
(a) Odvratanje.....	39
(b) Retribucija	41
C. ČLAN 24 STATUTA I PRAVILO 101 PRAVILNIKA.....	41
D. TEŽINA KRIVIČNOG DJELA, OTEŽAVAJUĆI I OLAKŠAVAJUĆI FAKTORI	42
E. RASPON KAZNI.....	43
1. Bivša Jugoslavija	43
2. Primjenjivost načela <i>lex mitior</i>	45
3. Druge zemlje	46
IX. ČINJENICE KOJE SE ODOSE NA INDIVIDUALNO PONAŠANJE OPTUŽENOG ..	49
A. TEŽINA KRIVIČNOG DJELA I OTEŽAVAJUĆE OKOLNOSTI.....	49
1. Argumenti strana.....	49
2. Diskusija	50

(a) Veliki broj žrtava	50
(b) Deronjićev nadređeni položaj kao političkog rukovodioca u opštini Bratunac	50
(c) Uloga Miroslava Deronjića u razoružavanju građana Glogove	53
(d) Deronjićeva uloga u izdavanju naređenja za napad na Glogovu	53
(e) Deronjićeva uloga tokom napada na Glogovu	54
(f) Ranjivost i bespomoćnost žrtava napada na Glogovu od 9. maja 1992.....	55
(g) Dugoročne posljedice napada na Glogovu od 9. maja 1992. koje su pretrpjele žrtve	56
3. Zaključak.....	57
B. OLAKŠAVAJUĆE OKOLNOSTI.....	58
1. Potvrдно izjašnjenje o krivici	59
(a) Argumenti strana	59
(b) Diskusija.....	59
(i) Analiza izvještaja o zemljama koje je dostavio Institut "Max Planck".....	59
(ii) Praksa međunarodnih sudova.....	61
(c) Zaključak	62
2. Značajna saradnja optuženog.....	64
(a) Argumenti strana	64
(b) Diskusija.....	64
(i) Pružanje jedinstvenih i potkrepljujućih informacija optužbi	65
(ii) Svjedočenje Miroslava Deronjića u drugim postupcima pred Međunarodnim sudom.....	65
(iii) Dostavljanje originalne dokumentacije optužbi.....	66
(iv) Otkrivanje novih zločina i počinitelaca za koje Tužilaštvo nije znalo	67
3. Doprinos sprečavanju istorijskog revizionizma u vezi sa zločinima počinjenim u Srebrenici	67
(a) Argumenti strana	67
(b) Diskusija.....	67
4. Kajanje	69
(a) Argumenti strana	69
(b) Diskusija.....	69
5. Nije bilo mogućnosti za dobrovoljnu predaju.....	70
(a) Argumenti strana	70
(b) Diskusija.....	70
6. Karakter i ponašanje optuženog i mogućnost rehabilitacije	71
(a) Argumenti strana	71
(b) Diskusija.....	72
7. Opšti zaključak.....	73
X. ODMJERAVANJE KAZNE	73
A. ARGUMENTI STRANA	73
B. DISKUSIJA I ZAKLJUČAK	74
C. URAČUNAVANJE VREMENA PROVEDENOG U PRITVORU OD DANA HAPŠENJA	74
XI. DISPOZITIV.....	75
XII. SPISAK UBIJENIH OSOBA KOJE SU POZNATE	77
PROTIVNO MIŠLJENJE SUDIJE SCHOMBURGA.....	82
A. UVOD	82
B. DISKUSIJA	82
1. Dužnost tužioca.....	82
2. Primjerena kazna za zločine za koje se optuženi izjasnio krivim.....	85
(a) Potvrдно izjašnjenje o krivici.....	86
(b) Saradnja s Međunarodnim sudom	87
(c) Kajanje.....	87

C. ZAKLJUČAK	88
IZDVOJENO MIŠLJENJE SUDIJE MUMBE	91
PRILOZI.....	92
A. POPIS CITIRANIH SUDSKIH ODLUKA	92
1. MKSJ	92
2. MKSR	94
3. Ostale odluke	95
B. POPIS OSTALIH PRAVNIH IZVORA	95
C. POPIS SKRAĆENICA	95

I. UVOD

1. Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) osnovan je rezolucijom 827 (1993.) Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija shodno Poglavlju VII Povelje Ujedinjenih nacija. Član 39 Poglavlja VII glasi kako slijedi:

"Savjet bezbjednosti utvrđuje postojanje prijetnje miru, povrede mira ili čina agresije i daje preporuke ili donosi odluke o tome koje će se mjere preduzeti u skladu sa članovima 41 i 42 u cilju održavanja ili uspostavljanja međunarodnog mira i bezbjednosti".¹

2. Optužnica protiv Miroslava Deronjića (dalje u tekstu: optuženi) podignuta je na ovom Međunarodnom sudu 3. jula 2002. Pretresno vijeće želi da naglasi da rješava samo po pitanju individualne krivične odgovornosti Miroslava Deronjića za progone počinjene 9. maja 1992., i to samo u selu Glogova u opštini Bratunac u istočnoj Bosni, a na osnovu Druge izmijenjene optužnice od 30. septembra 2003.

3. Priznavši svoju individualnu krivicu i sve činjenične navode iz Druge izmijenjene optužnice, kao i one iz dodatne Činjenične osnove, na javnoj sjednici održanoj 30. septembra 2003., Miroslav Deronjić je međunarodnu zajednicu doveo bliže istini o zločinima počinjenim na području Glogove, a istina je jedan od preduslova za mir. On je, u određenoj mjeri, pomogao da se spriječi svaki oblik istorijskog revizionizma.

4. Sada je na ovom Pretresnom vijeću da odvagane izuzetnu težinu zločina za koje je optuženi u potpunosti prihvatio odgovornost nasuprot ovom njegovom doprinosu miru i bezbjednosti. Pretresno vijeće je dužno da tom prilikom u najvećoj mogućoj mjeri dosegne pravdu, kako za žrtve i njihovu rodbinu, tako i za optuženog, s obzirom na to da je pravda od najvećeg značaja za uspostavu i održavanje mira.

---

¹ Naglasak dodat. Poglavlje VII nosi naslov "Postupak u slučaju prijetnje miru, povrede mira i činova agresije".

II. OPTUŽENI

5. Optuženi Miroslav Deronjić rođen je 6. juna 1954. u Magašićima u opštini Bratunac kao najmlađe dijete Milovana i Jelike Deronjić. Ima tri starije sestre.²

6. Optuženi je pohađao osnovnu školu u Glogovi i Bratuncu.³ Po završetku srednje škole u Srebrenici, upisao je Istoriju jugoslovenske književnosti i srpskohrvatski-hrvatskosrpski jezik⁴ na Filozofskom fakultetu u Sarajevu i diplomirao je 1977. godine.⁵ Bio je marljiv i uspješan student.⁶ Nakon što je diplomirao, radio je nekoliko mjeseci kao pomoćnik urednika dnevnog lista *Oslobođenje* i kao novinar na radio stanici Radio Sarajevo. Kasnije je radio kao nastavnik u jednoj srednjoj školi u Sarajevu.⁷

7. Optuženi je vojni rok služio od 1979. do 1980. u Novom Sadu, u komandi za upravljanje avijacijom. Po povratku u Bratunac zaposlio se u srednjoj školi u Srebrenici.⁸

8. Nakon majčine smrti 1983. godine, otišao je u Francusku, gdje je dvije godine radio kao nastavnik za porodice radnika na privremenom radu u toj zemlji.⁹ Živio je sa Rankom Stevanović, kojom se oženio 1984. godine. Njihov prvi sin, Neven, rođen je te godine.¹⁰ Optuženi se 1985. godine zajedno sa porodicom vratio u Bratunac, gdje mu se rodio drugi sin, Stefan.¹¹ Zaposlio se kao nastavnik jezika u srednjoj školi u Srebrenici i tu je radio do 1990.¹²

9. Godine 1990., optuženi je odlučio da se aktivno uključi u politički život. Učlanio se u Srpsku demokratsku stranku Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: SDS),¹³ osjetivši jaku želju da učestvuje u političkom dijalogu i da javno zauzme stav po pitanju komunizma.¹⁴ O djelatnosti optuženog, a posebno o njegovoj političkoj karijeri u periodu od 1990. do 1997. godine, biće riječi u dijelu Presude u kojem se navode činjenice iz ovog predmeta.¹⁵

² *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61-S, Izvještaj psihologa o Miroslavu Deronjiću, sinu Milovana, rođenom 6. juna 1954., 16. decembar 2003. (dalje u tekstu: Izvještaj Najmanove), DP JS-16a, str. 4.

³ *Ibid.*, str. 5.

⁴ Završna riječ odbrane, T. 216.

⁵ Izvještaj Najmanove, str. 5-6.

⁶ *Ibid.*

⁷ *Ibid.*, str. 6.

⁸ *Ibid.*

⁹ *Ibid.*

¹⁰ Izvještaj Najmanove, str. 7; Izvod iz matične knjige rođenih br. 01 za 1985., DP DS-13/5.

¹¹ *Ibid.*; Izvod iz matične knjige rođenih br. 307 za 1986., DP DS-13/6.

¹² Izvještaj Najmanove, str. 7.

¹³ Završna riječ odbrane, T. 216.

¹⁴ Izvještaj Najmanove, str. 7.

¹⁵ Vidi *infra*, odjeljak V. A., par. 48.

10. Nakon 1997. godine optuženi nije imao stalno zaposlenje. Njegovi pokušaji da pokrene privatnu firmu nisu uspjeli. Njegova posljednja investicija, zajednički poslovni poduhvat iz 2001. godine s jednim čovjekom iz Bratunca, takođe se pokazala neuspješnom.¹⁶
11. Optuženi je uhapšen 6. jula 2002. Dana 8. jula 2002. premješten je u Pritvorsku jedinicu Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: PJUN), gdje se i danas nalazi.¹⁷
12. Optuženi uživa podršku svoje porodice.¹⁸ Nakon smrti njegove prve supruge Ranke 1992. godine, vjenčao se sa svojom sadašnjom suprugom Danom Stević 1996. godine.¹⁹ Dobio je još dvoje djece, sina Vuka, rođenog 1996.,²⁰ i kćerku Lolu, rođenu 2001. godine.^{21, 22}
13. Optuženi ranije nije bio kažnjavaan.²³

---

¹⁶ Izvještaj Najmanove, str. 8.

¹⁷ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 87.

¹⁸ Izvještaj Najmanove, str. 9.

¹⁹ Izvod iz matične knjige vjenčanih br. 86 za 1996., DP DS-13/7

²⁰ Izvod iz matične knjige rođenih br. 1164 za 1996., DP DS-13/8

²¹ Izvod iz matične knjige rođenih br. 572 za 2001., DP DS-13/9

²² Izvještaj Najmanove, str. 8.

²³ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 77.

III. ISTORIJAT POSTUPKA

A. Pregled postupka

14. Prva optužnica protiv Miroslava Deronjića podignuta je 3. jula 2002.²⁴ i potvrđena 4. jula 2002.;²⁵ prvobitno je sadržavala šest tačaka.²⁶ Izmijenjena je dva puta.²⁷ Njena posljednja verzija, podignuta 30. septembra 2003.,²⁸ predstavlja osnovu ovog postupka.²⁹

15. Dana 6. jula 2002., Miroslav Deronjić je uhapšen u Bratuncu, u Bosni i Hercegovini, te 8. jula 2002. prebačen u PJUN. Na svom prvom pojavljivanju pred Međunarodnim sudom 10. jula 2002., Miroslav Deronjić se izjasnio da nije kriv ni po jednoj od tačaka prvobitne optužnice.³⁰

16. Dana 2. avgusta 2002., optuženi je uložio zahtjev da se optužnica preciznije formuliše.³¹

17. Dana 25. oktobra 2002., Pretresno vijeće je djelimično odobrilo taj zahtjev.³² S tim u skladu, optužba je 29. novembra 2002. podnijela izmjene koje se konkretno odnose na individualnu krivičnu odgovornost optuženog shodno članovima 7 (1) i 7 (3) Statuta, kao i na njegovu ukupnu ulogu u krivičnim djelima.³³ Posebno je razjašnjena razlika između djela potčinjenih, za koja se optuženi tereti odgovornošću nadređenog. Pored toga, optužba je tražila da optužnicu dopuni tako što bi u nju unijela identitet žrtava ubistva za svaki incident za koji se optuženi tereti individualnom odgovornošću.

18. Dana 29. septembra 2003., strane su postigle sporazum u pogledu prijedloga Druge izmijenjene optužnice (dalje u tekstu: Optužnica), koja je svedena na samo jednu optužbu, i to za progone shodno članu 5 (h), kojom su obuhvaćeni napad na selo Glogovu, lišavanja života, uništavanje imovine u Glogovi i prisilno raseljavanje, te individualna krivična odgovornost optuženog shodno članu 7 (1) Statuta. Optužnicu je Pretresno vijeće prihvatilo na statusnoj konferenciji održanoj 30. septembra 2003. (dalje u tekstu: pretres o izjašnjavanju o krivici).³⁴

²⁴ *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, Optužnica, 3. juli 2002.

²⁵ *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, Nalog za hapšenje, nalog za predaju, 4. juli 2002.

²⁶ Uključujući zločine protiv čovječnosti, kažnjive po članovima 5 (a), 5 (h), 7 (1) i 7 (3) Statuta, kao i kršenja zakona i običaja ratovanja, kažnjiva po članovima 3, 7 (1) i 7 (3) Statuta.

²⁷ Vidi *infra*, par. 16-18.

²⁸ *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, Druga izmijenjena optužnica, 30. septembar 2003.

²⁹ Vidi *infra*, par. 18; pretres o kazni, T. 135.

³⁰ Prvo stupanje optuženog pred Sud, T. 17-18.

³¹ Preliminarni podnesak u vezi s formom optužnice, *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, Preliminarni podnesak odbrane, 2. avgust 2002.

³² *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, "Odluka o formi optužnice", 25. oktobar 2002., shodno kojoj je optužba podnijela izmijenjenu optužnicu, 29. novembar 2002.

³³ *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, Izmijenjena optužnica koju je podnijela optužba, 29. novembar 2002.; Podnesak optužbe koji sadrži opštu tabelu reorganizacije izmijenjene optužnice, 29. novembar 2002.

³⁴ Pretres o izjašnjavanju o krivici, T. 47.

19. Na pretresu o izjašnjavanju o krivici optuženi se izjasnio krivim po optužnici, u skladu sa sporazumom o potvrdnom izjašnjavanju o krivici (dalje u tekstu: sporazum o izjašnjavanju o krivici) koji su strane zajednički podnijele i koji je zasnovan na optužnici i odvojenoj činjeničnoj osnovi (dalje u tekstu: činjenična osnova).³⁵

20. Pretresno vijeće je od sekretara tražilo da imenuje vještaka psihologa koji bi podnio izvještaj o socijalizaciji optuženog, u kojem bi, pored ostalog, bile navedene pojedinosti iz djetinjstva optuženog, uslovi u kojima je odrastao, podaci o njegovom školovanju i radnom stažu, kao i o njegovom odnosu s prijateljima i porodicom (do danas). Sekretar je za konsultanta imenovao gospođu Anu Najman (iz Beograda), u periodu od 18. novembra 2003. do 18. decembra 2003., a izvještaj koji je ona pripremila i podnijela (dalje u tekstu: Izvještaj Najmanove), uvršten je u dokaze uz saglasnost strana u postupku, pri čemu gospođa Najman nije pozvana da lično svjedoči.³⁶

21. Dana 5. decembra 2003., Pretresno vijeće je izdalo nalog optužbi da dostavi dodatne dokaze u formi detaljnog opisa i procjene saradnje optuženog. Pored toga, Pretresno vijeće je zatražilo sve transkripte dotadašnjih svjedočenja optuženog u drugim predmetima pred Međunarodnim sudom (dalje u tekstu: Deronjićeva svjedočenja).³⁷

22. Dana 17. decembra 2003., Pretresno vijeće je pozvalo strane da se izjasne o tome da li prihvataju izvještaj vještaka koji je u predmetu protiv *Dragana Nikolića*³⁸ sastavio prof. dr. Ulrich Sieber, direktor Instituta Max Planck za uporedno i međunarodno krivično pravo u Freiburgu u Njemačkoj (dalje u tekstu: Izvještaj u vezi s odmjeravanjem kazne), a kojem je osnovna tema praksa odmjeravanja kazni, kao i raspon kazni za krivična djela koja obuhvataju i ona za koja se optuženi izjasnio krivim.³⁹ Budući da su strane u potpunosti prihvatile Izvještaj u vezi s odmjeravanjem kazne i svjedočenje prof. Siebera u predmetu *Dragan Nikolić*⁴⁰ (dalje u tekstu: Sieberovo svjedočenje),

³⁵ *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, Sporazum o izjašnjavanju o krivici, 29. septembar 2003.

³⁶ *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, "Nalog o rasporedu za ročište o odmjeravanju kazne", 16. januar 2004. Izvještaj psihologa uvršten je u dokaze kao DP JS-16 na B/H/S i kao DP JS-16a na engleskom. Dodatak fiziološkom izvještaju o Miroslavu Deronjiću, koji je Ana Najman podnijela 19. januara 2004., uvršten je u dokaze kao DP JS-16/1 na B/H/S i kao DP JS-16/1a na engleskom.

³⁷ *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, "Nalog za dostavu dodatnih dokaza na osnovu pravila 98", 5. decembar 2003.; DP: DS-9, DS-10, DS-11, PS-12.

³⁸ *Tužilac protiv Dragana Nikolića*, predmet br. IT-94-2-S, "Nalog o rasporedu", 25. septembar 2003.; prof. dr Ulrich Sieber, *Kažnjavanje teških zločina – Komparativna analiza zakona i prakse kod odmjeravanja kazni - konačna verzija* podnesena 12. novembra 2003.

³⁹ *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, "Nalog o usvajanju u spis svjedočenja vještaka prof. dr Ulricha Siebera", 17. decembar 2003.

⁴⁰ Transkript svjedočenja prof. dr Ulricha Siebera o Izvještaju u vezi s odmjeravanjem kazne na pretresu o kazni u predmetu *Dragan Nikolić* 5. novembra 2003.

Izvještaj u vezi s odmjeravanjem kazne i Sieberovo svjedočenje uvršteni su u dokaze⁴¹ a da nije bilo potrebe da se poziva prof. Sieber.

23. Strane su svoje podneske u postupku izricanja kazne podnijele 18. decembra 2003.⁴² Odbrana je obavijestila Pretresno vijeće da se neće protiviti uvrštavanju izjava svjedoka optužbe u dokaze⁴³ te da nema namjeru unakrsno ispitivati nijednog od tih svjedoka.⁴⁴

24. Shodno nalogu Pretresnog vijeća od 5. decembra 2003.,⁴⁵ optužba je predočila tri Priloga⁴⁶ sa svim dotadašnjim Deronjićevim svjedočenjima u drugim postupcima pred ovim Međunarodnim sudom.⁴⁷

B. Sporazum o izjašnjanju o krivici

25. Dokumenti koje je podnijela optužba za ročište na kojem se optuženi izjasnio o krivici shodno pravilu 62 *ter* bili su Sporazum o izjašnjanju o krivici, Optužnica i Činjenična osnova.

26. Uslovi iz Sporazuma o izjašnjanju o krivici jesu kako slijedi:

[...] Miroslav Deronjić je sporazuman s time da se izjasni krivim za progone na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi, zločin protiv čovječnosti [...], kažnjiv po članovima 5(h) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda [...], koji mu se stavlja na teret u Drugoj izmijenjenoj optužnici.⁴⁸

[...] Činjenična osnova u prilog navodu za kršenje člana 5(h) Statuta i učešće Miroslava Deronjića u njemu pripremljena je u pisanom obliku i predana Pretresnom vijeću. Miroslav Deronjić je sa svojim advokatima pregledao tu činjeničnu osnovu. Miroslav Deronjić prihvata tu činjeničnu osnovu i sporazuman je s tim da se izjašnjava krivim po optužbi za progone u Drugoj izmijenjenoj optužnici zato što činjenično jeste kriv i potvrđuje da snosi punu odgovornost za svoje postupke opisane u toj optužnici.⁴⁹

27. Na ročištu za izjašnjanje o krivici, optuženom su, paragraf po paragraf, pročitane Činjenična osnova i cijela Optužnica.⁵⁰ Optuženi se izjasnio krivim za progone po jedinoj tački Optužnice,

⁴¹ *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, "Nalog o rasporedu za ročište o odmjeravanju kazne", 16. januar 2004.; DP JS-17 (Izvještaj u vezi s odmjeravanjem kazne), DP JS-17A (Sieberovo svjedočenje).

⁴² Uključujući povjerljivi Prilog I optužbe i povjerljive Dodatke od A do D odbrane.

⁴³ Vidi *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, Izjave svjedoka optužbe, podnesene 18. decembra 2003. i "Prilog izjavama iz Podneska optužbe u postupku izricanja kazne koje se odnose na posljedice koje su pretrpjele žrtve".

⁴⁴ *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, "Podnesak odbrane u vezi sa svjedocima optužbe u postupku izricanja kazne", 22. decembar 2003.

⁴⁵ *Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, "Nalog za dostavu dodatnih dokaza na osnovu pravila 98".

⁴⁶ Prilozi "Podnesku optužbe po Nalogu za dostavu dodatnih dokaza na osnovu pravila 98", podneseni povjerljivo 5. januara 2004.; i "Podnesak optužbe koji sadrži daljnje dijelove svjedočenja Miroslava Deronjića", podnesen povjerljivo 7. januara 2004.

⁴⁷ Vidi *supra*, par. 21.

⁴⁸ Sporazum o izjašnjanju o krivici, par 3.

⁴⁹ *Ibid.*, par 4.

⁵⁰ "Opšti navodi", par. 13-16, 2-12 i od 17 do kraja.

priznavši istovremeno da cjelokupna Činjenična osnova tačno prikazuje događaje koji su u njoj opisani.⁵¹

28. Međutim, Pretresno vijeće je stranama nekoliko puta skrenulo pažnju na to da se prilikom uporednog spajanja Optužnice i Činjenične osnove može uočiti nekoliko nepodudarnosti.⁵² Stoga je na ročištu za izjašnjavanje o krivici Pretresno vijeće moglo samo da utvrdi da je optuženi dobrovoljno pristao na Sporazum o izjašnjavanju o krivici, da mu je Sporazum o izjašnjavanju o krivici pročitao na jeziku koji razumije i da je razumio uslove iz Sporazuma o izjašnjavanju o krivici.⁵³ Pored toga, optuženom je još jednom objašnjeno da shodno pravilu 62 *ter* (B) Pravilnika, Pretresno vijeće nije obavezano nikakvim sporazumom i da najveća kazna koja se može izreći jeste kazna zatvora, uključujući i doživotni zatvor, kao što je predviđeno pravilom 101 (A) Pravilnika.⁵⁴

C. Svjedočenje optuženog

29. Da bi se uskladile gorepomenute nepodudarnosti, od strana je zatraženo da daju daljnja pojašnjenja. To je učinjenio prevashodno tokom svjedočenja optuženog 27. januara 2004. (dalje u tekstu: Deronjićevo svjedočenje). Pretresno vijeće je konstatovalo da sada postoji dovoljna činjenična osnova da bi se utvrdilo da je zločin izvršen i da je optuženi učestvovao u njemu.⁵⁵ Pretresno vijeće je, stoga, proglasilo optuženog krivim po optužbi za progone iz Optužnice.⁵⁶

D. Pretres o kazni

30. Dana 16. januara 2004., u dokaze su uvršteni Deronjićeva svjedočenja,⁵⁷ izjave svjedoka optužbe⁵⁸ i izjave svjedoka odbrane,⁵⁹ a optužbi je naloženo da dostavi transkripte eventualnih naknadnih svjedočenja optuženog.⁶⁰ Pretres o kazni, čija svrha je da se Pretresnom vijeću predoče "sve

⁵¹ Ročište za izjašnjavanje o krivici, T. 48-83.

⁵² Pretres o kazni, T. 177.

⁵³ Ročište za izjašnjavanje o krivici, T. 43-44.

⁵⁴ *Ibid.*, T. 44.

⁵⁵ Pretres o kazni, T. 177.

⁵⁶ *Ibid.*, T. 177-78.

⁵⁷ Transkripti svjedočenja koje je optuženi dao 28. oktobra 2003. u predmetu *Tužilac protiv Momira Nikolića*, predmet br. IT-02-60/1-S, DP DS-9; 21. novembra 2003. u predmetu *Tužilac protiv Krstića*, predmet br. IT-98-33-A, DP DS-10; te 26. i 27. novembra 2003. u predmetu *Tužilac protiv Miloševića*, predmet br. IT-02-54-T, DP DS-11.

⁵⁸ Prilog Podnesku optužbe u postupku izricanja kazne uvršten je u dokaze kao DP PS-19/1 do PS-19/7.

⁵⁹ Prilog I: Spisak svjedoka uz Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne uvršten je u dokaze kao DP DS-18/1 do DS-18/8 na B/H/S i kao DP DS-18/1a do DS-18/8a na engleskom; nakon što su se strane usaglasile, ukinut je povjerljivi status DP DS-18/2, DS-18/4, DS-18/5, DS-18/7 i DS-18/8, Pretres o kazni, T. 242.

⁶⁰ Shodno Nalogu o rasporedu od 16. januara 2004. (*Tužilac protiv Miroslava Deronjića*, predmet br. IT-02-61, "Nalog o rasporedu za ročište o odmjeravanju kazne", 16. januar 2004.), optužba je 23. januara 2004. u svom "Podnesku koji sadrži daljnje svjedočenje Miroslava Deronjića" dostavila zapečaćene transkripte svjedočenja koje je optuženi dao 19-22. januara u predmetu *Tužilac protiv Blagojevića i drugih*, predmet br. IT-02-60-T, i oni su uvršteni u dokaze kao DP PS-12.

relevantne informacije koje mogu pomoći pretresnom vijeću prilikom odmjeravanja odgovarajuće kazne" shodno pravilu 100 (A) Pravilnika, započeo je 27. januara 2004., a završio 28. januara 2004.

31. Već na početku pretresa o kazni Pretresno vijeće je naglasilo da rješava samo po događajima koji su se zbili 9. maja 1992. u Glogovi. Posebno je, u vezi s paragrafom 11 (d) Sporazuma o izjašnjavanju o krivici, naglašeno da je u tom konkretnom slučaju primjena načela *ne bis in idem* ograničena samo na zločine počinjene tokom napada na Glogovu. Stoga je Pretresno vijeće podsjetilo strane da protiv optuženog i dalje može biti podignuta optužnica za sva moguća krivična djela u kojima je eventualno učestvovao, uključujući, na primjer, ona u Srebrenici, i to bilo pred ovim Međunarodnim sudom, bilo u drugim državama koje posjeduju pravnu nadležnost za to. Kao što je istaklo Pretresno vijeće, za razliku od nekih drugih pravosudnih sistema, sva pitanja vezana za krivično gonjenje i istrage na ovom Međunarodnom sudu potpadaju pod isključivu nadležnost Tužilaštva i politike koju ono provodi.⁶¹

32. U vezi s paragrafom 11 (f) Sporazuma o izjašnjavanju o krivici i pravilom 62 *ter* (C) Pravilnika, Pretresno vijeće je zatražilo i razjašnjenje o tome da li Sporazum o izjašnjavanju o krivici koji su podnijele strane predstavlja potpuni sporazum ili i dokument pod naslovom "Sporazum strana",⁶² koji nikad ranije nije bio pomenut, takođe predstavlja dio Sporazuma o izjašnjavanju o krivici.⁶³ Optužba je izjavila da "Sporazum strana" potiče iz perioda u kojem optuženi općenito nije bio voljan dati punu izjavu optužbi ako mu ona ne bi pismenim putem dala određena jamstva vezana za njegove izjave.⁶⁴ Iznesena je tvrdnja da bez tog obećanja optuženi ne bi bio voljan da pomogne i pruži optužbi važne informacije u vrijeme dok nije bio pod pravnom obavezom da razgovara s predstavnicima optužbe.⁶⁵ Međutim, i optužba i odbrana su izjavile da "Sporazum strana" ne predstavlja dio Sporazuma o izjašnjavanju o krivici.⁶⁶

33. Uz to, u dokaze je uvršten veći broj dokaznih predmeta.⁶⁷ Povrh toga, strane su se usaglasile da se iz Optužnice izbriše optužba da je optuženi naredio događaje koji su se zbili.⁶⁸ Naglašeno je da se to

⁶¹ Pretres o kazni, T. 97.

⁶² Datiran 18. juna 2003. i uvršten u dokaze kao DP JS-15 (prethodno DP D-96/1 u predmetu *Tužilac protiv Blagojevića i drugih*, datiran 18. juna 2003.).

⁶³ Pretres o kazni, T. 99 i T. 102.

⁶⁴ *Ibid.*, T. 103.

⁶⁵ *Ibid.*, T. 103-105.

⁶⁶ *Ibid.*, T. 103.

⁶⁷ Šest razgovora koje je optužba obavila s optuženim u periodu od 16. decembra 1997. do 9. aprila 2002. (povjerljivi Dodatak A Podnesku odbrane u postupku izricanja kazne, uvršten u dokaze kao DP DS-1, DS-2, DS-3, DS-4, DS-5 i DS-6); jedanaest razgovora koje je optužba obavila s optuženim tokom juna i jula 2003. (povjerljivi Dodatak B Podnesku odbrane u postupku izricanja kazne, uvršten u dokaze kao DP DS-7/1 do DS-7/11); izjava optuženog u svojstvu svjedoka od 25. novembra 2003. (DP DS-8. Nakon Deronjićevog svjedočenja na pretresu o kazni, optužba je ponudila verziju njegove izjave na engleskom jeziku koju optuženi nije potpisao; ona je uvrštena u dokaze kao DP DS-8a, T. 180-82); jedanaest dokumenata koji potkrepljuju lične i porodične okolnosti optuženog (Dodatak D Podnesku odbrane u postupku izricanja kazne, uvršten u dokaze kao DP DS-13/1 do DS-13/11, engleske verzije DP DS-13/1 do

brisanje odnosi na upotrebu izraza "naredio" samo u njegovom strogo pravnom značenju, a ne i u opisnom dijelu Optužnice i Činjeničnih osnova.⁶⁹

34. Optuženom je pružena prilika za završnu riječ.⁷⁰ Iskoristio ju je da izrazi kajanje i bez rezerve je prihvatio punu odgovornost za krivična djela iz Optužnice.⁷¹

E. Nastavak pretresa o kazni

35. Odmah nakon pretresa o kazni, Pretresno vijeće je ponovo razmotrilo Deronjićevo svjedočenje i uporedilo ga s Optužnicom i Činjeničnom osnovom. Pretresno vijeće je tim poređenjem ustanovilo da postoje nepodudarnosti koje su ga ponukale da ponovo pregleda sve prethodne izjave koje je dao optuženi. Pažljivo pregledavši Optužnicu, Činjeničnu osnovu, Deronjićevo svjedočenje i sve njegove prethodne izjave i iskaze, a posebno njegovu izjavu u svojstvu svjedoka od 25. novembra 2003., Pretresno vijeće je došlo do zaključka da *prima facie* postoje bitne materijalne nepodudarnosti.

36. Te nepodudarnosti obavezale su Pretresno vijeće da provjeri da li potvrdno izjašnjavanje optuženog o krivici i dalje ispunjava predušlove iz pravila 62 *bis* Pravilnika. Stoga je Pretresno vijeće naložilo da se pretres o kazni nastavi 5. marta 2004. (dalje u tekstu: nastavak pretresa o kazni).⁷² Pretresno vijeće je istovremeno optužbi naložilo da dostavi transkripte svjedočenja koje je optuženi dao u periodu od 12. do 19. februara 2004., to jest nakon pretresa o kazni, u predmetu *Tužilac protiv Krajišnika*. Konačno, Pretresno vijeće je od optužbe zatražilo da dostavi više dokaznih predmeta izvedenih u predmetima *Tužilac protiv Krajišnika* i *Tužilac protiv Miloševića* koji bi mogli biti relevantni i za tekući predmet.⁷³

37. Pretres o kazni je nastavljen 5. marta 2004. Pretresno vijeće je posebno tražilo da se razjasne sljedeća dva pitanja:

- *mens rea* optuženog u vezi s ubistvima i uništenjem džamije kao djelima progona;

DS-13/9 uvrštene su u dokaze kao DP DS-13/1a do DS-13/9a); više dokumenata koji se odnose na pitanje značajne saradnje optuženog i doprinosa te saradnje izvršenju mandata ovog Međunarodnog suda (DP PS-23, PS-24 (B/H/S) i PS-24a (engleski), PS-25 (B/H/S) i PS-25a (engleski), PS-25/1 (B/H/S) i PS-25/1a (engleski), PS-25/2 (B/H/S) i PS-25/2a (engleski), PS-25/3 (B/H/S) i PS-25/3a (engleski)); vidi *supra*, par. 23-24.

⁶⁸ To jest par. 40.

⁶⁹ Pretres o kazni, T. 182.

⁷⁰ Uporedi, pored ostalog, žalbeni postupak u predmetu *Krnojelac*, T. 327, red: "U skladu s načelima i standardima međunarodnog prava [...] Vijeće mora saslušati ono što bi g. Milorad Krnojelac htio da nam kaže [...]"; žalbeni postupak u predmetu *Kunarac*, T. 343-44; žalbeni postupak u predmetu *Krstić*, T. 447; žalbeni postupak u predmetu *Vasiljević*, T. 164-65; prvostepeni postupak u predmetu *Simić i drugi*, T. 20721; prvostepeni postupak u predmetu *Stakić*, T. 15331-32; postupak odmjeravanja kazne u predmetu *Mrđa*, T. 194.

⁷¹ Pretres o kazni, konkretno T. 246-47.

⁷² *Tužilac protiv Deronjića*, predmet br. IT-02-61, Nalog o rasporedu, 19. februar 2004.

⁷³ *Tužilac protiv Deronjića*, predmet br. IT-02-61, Hitan nalog za izvođenje dokaza, 25. februar 2004.

- uloga optuženog, te g. Reljića i g. Zekića, kao i njihovi međusobni odnosi tokom zbivanja na kojima je zasnovana Optužnica, s ciljem preciznog utvrđivanja individualne krivične odgovornosti optuženog.⁷⁴

38. Pretresno vijeće je imalo u vidu da se o činjenicama u osnovi ne samo mora raspraviti u svjetlu preduslova iz pravila 62 *bis* Pravilnika, nego da one mogu biti i relevantne kao faktori za odmjeravanje primjerene kazne.⁷⁵

39. Stranama je pružena prilika da riješe pitanje materijalnih nepodudarnosti koje je otkrilo Pretresno vijeće. U vezi s prvim pitanjem, koje se odnosi na *mens rea* optuženog, strane su ponovo naglasile da optuženi ostaje pri svom potvrdnom izjašnjenju o krivici i da one ne vide nikakve dvosmislenosti u izjavama optuženog.⁷⁶ Pored toga, strane su riješile sve postojeće materijalne nepodudarnosti, čime je isključena svaka mogućnost da se smatra da potvrdno izjašnjavanje optuženog o krivici ne ispunjava preduslove iz pravila 62 *bis* Pravilnika. Pretresno vijeće je uvrstilo u dokaze većinu dokaznih predmeta koje je optužba dostavila shodno nalogima od 19. i 25. februara 2004.⁷⁷

---

⁷⁴ Nastavak pretresa o kazni, T. 268; vidi i *Tužilac protiv Deronjića*, predmet br. IT-02-61, Pismo stranama u postupku, 27. februar 2004.

⁷⁵ Nastavak pretresa o kazni, T. 250.

⁷⁶ *Ibid.*, T. 316.

⁷⁷ U dokaze su uvršteni DP JS-26 do JS-39 i PS-40.

IV. POTVRDNO IZJAŠNJENJE O KRIVICI I SPORAZUM O IZJAŠNJAVANJU O KRIVICI

40. Statut se ne bavi neposredno pitanjem potvrdnog izjašnjavanja o krivici. Član 20 (3) Statuta jednostavno predviđa:

Pretno vijeće će pročitati optužnicu, uvjeriti se da se poštuju prava optuženog, potvrditi da optuženi razumije optužnicu i uputiti optuženog da se izjasni o krivici. Pretno vijeće će zatim utvrditi datum početka suđenja.

Pored toga, u pravilima 62 (VI) i 62 bis Pravilnika, koja regulišu potvrdno izjašnjavanje o krivici, postavljeni su kriteriji koje treba primijeniti⁷⁸ u takvom slučaju. Ta pravila predviđaju sljedeće:

Pravilo 62 bis

Potvrdno izjašnjavanje o krivici

Ako se optuženi izjasni da je kriv u skladu s pravilom 62(vi), ili zatraži da se njegova izjava o krivici izmijeni u potvrdnu, te ako se pretno vijeće uvjeri:

- (i) da je potvrdna izjava o krivici data dobrovoljno;
- (ii) da je potvrdna izjava o krivici data upućeno;
- (iii) da potvrdna izjava o krivici nije dvosmislena; i
- (iv) da postoje dovoljne činjenične osnove za postojanje krivičnog djela i učestvovanje optuženog u istom, bilo na osnovu nezavisnih indicija ili toga što ne postoji nikakvo bitno neslaganje između strana u pogledu predmetnih činjenica,

pretno vijeće može proglasiti optuženog krivim i uputiti sekretara da odredi datum za pretno pred izricanje kazne.

41. Kad prihvati potvrdno izjašnjenje o krivici dato na osnovu sporazuma o izjašnjavanju o krivici, sud poput MKSJ-a i MKSR-a, koji funkcioniše po sistemu u kojem se postupci vode na inicijativu strana, ograničen je na to da rješava po onim pravnim i/ili činjeničnim navodima koji su sadržani u sporazumu o izjašnjavanju o krivici, ili su priloženi uz taj sporazum.⁷⁹ Međutim, Pretno vijeće nije vezano kaznom preporučenom u sporazumu o izjašnjavanju o krivici.

42. Pravilo kojim je utvrđena procedura za sklapanje sporazuma o izjašnjavanju o krivici između optužbe i odbrane glasi kako slijedi:

Pravilo 62 *ter*

Postupak za sporazum o izjašnjavanju o krivici

(A) Tužilac i odbrana mogu se sporazumjeti da će, nakon što se optuženi potvrdno izjasni o krivici po optužnici ili po jednoj ili više tačaka optužnice, tužilac pred Pretresnim vijećem postupiti na sljedeći način ili načine:

- (i) zatražiti da se optužnica shodno tome izmijeni;
- (ii) iznijeti stav da je primjerena neka konkretna kazna ili raspon kazne;
- (iii) ne usprotiviti se zahtjevu optuženog za izricanje konkretne kazne ili raspona kazni.

(B) Pretresno vijeće ne obavezuje nijedan od sporazuma navedenih u stavu (A).

(C) Ako strane postignu sporazum o izjašnjavanju o krivici, Pretresno vijeće će zatražiti da se taj sporazum objavi na otvorenoj sjednici ili, ako mu je podastrt valjani razlog, na zatvorenoj sjednici, u trenutku kada se optuženi potvrdno izjasni o krivici u skladu sa pravilom 62(vi) ili kad zatraži da svoje izjašnjavanje promijeni u potvrdno.

43. Uvjerivši se da su ispunjeni uslovi iz pravila 62 *bis* Pravilnika, Pretresno vijeće je optuženog po jedinoj tački Optužnice proglasilo krivim za progone kao zločin protiv čovječnosti, kažnjiv po članu 5 (h) Statuta.⁸⁰

---

⁷⁸ Te kriterije je po prvi put utvrdilo Žalbena vijeće u predmetu *Erdemović*; vidi Drugostepenu presudu u predmetu *Erdemović*.

⁷⁹ Presuda o kazni u predmetu *Dragan Nikolić*, par. 48.

⁸⁰ Pretres o kazni, T. 177-78.

V. ČINJENICE

44. Dana 30. septembra 2003., Miroslav Deronjić se izjasnio da je kriv za krivično djelo progona nesrpskih civila u selu Glogova,⁸¹ počinjeno putem sljedećih djela u osnovi: izdavanjem naredenja da se izvrši napad na selo Glogovu 9. maja 1992., spaljivanjem dijela tog sela, te prisilnim raseljenjem bosanskih Muslimana koji su u tom selu živjeli.⁸² U tom napadu ubijena su 64 muslimanska civila iz sela, uništeni su domovi i privatni posjedi bosanskih Muslimana, kao i džamija, a znatan dio Glogove je sravnjen sa zemljom.⁸³

45. Optužba je dostavila Činjeničnu osnovu u prilog činjeničnim navodima iz Optužnice i optuženi se pred ovim Pretresnim vijećem s tim složio.⁸⁴ Pretresno vijeće će dalje u tekstu iznijeti pregled činjenica oko kojih su se strane usaglasile, te navesti i sve dodatne činjenice i daljnja razjašnjenja do kojih se došlo na pretresu o kazni i nastavku pretresa o kazni.

46. Međutim, budući da rješava isključivo po zbivanjima u Glogovi od 9. maja 1992., Pretresno vijeće smatra da je nužno još jednom naglasiti da su krivična odgovornost optuženog i kazna koja će za nju biti izrečena u ovoj Presudi zasnovane isključivo na kažnjivom ponašanju optuženog vezanom za zbivanja od 9. maja 1992. S tim u skladu, sve navode u daljnjem tekstu koji se odnose na ponašanje optuženog *prije* pripremnog sastanka u Sarajevu 19. decembra 1991., kao i *poslije* događaja u Glogovi 9. maja 1992., treba smatrati samo dodatnim kontekstualnim informacijama.

47. Pored toga, kao što je objašnjeno na pretresu o kazni, u slučaju bilo kakvih nepodudarnosti između Optužnice i Činjeničnih osnova, mjerodavnim navodima smatraće se oni iz Optužnice, jer ona čini temelj tekućeg predmeta. S tim u skladu, Činjenične osnove treba uzeti samo kao puku potkrepu potvrdnom izjašnjenju o krivici.⁸⁵ Pretresno vijeće bi željelo i da naglasi da su strane na nastavku pretresa o kazni uskladile primjetne razlike u vezi s događajima u Glogovi, između Optužnice, Činjeničnih osnova, Deronjićevog svjedočenja i svih njegovih prethodnih izjava koje je dao Tužilaštvu, kao i svih njegovih svjedočenja u drugim predmetima pred ovim Međunarodnim sudom, i to na osnovu usaglašenih činjenica.⁸⁶

---

⁸¹ Vidi *supra*, par. 27.

⁸² Optužnica, par. 25.

⁸³ Optužnica, par 26; Sporazum o izjašnjavaњу o krivici, par. 3-4.

⁸⁴ Ročište za izjašnjavaње o krivici, T. 48-83.

⁸⁵ Pretres o kazni, T. 135.

⁸⁶ Vidi *supra*, par. 39.

A. Politička karijera optuženog

48. Od septembra 1990. do kraja aprila 1992., Miroslav Deronjić je bio predsjednik bratunačkog opštinskog odbora Srpske demokratske stranke Bosne i Hercegovine.⁸⁷ Izvršni odbor SDS-a ga je 6. septembra 1991. godine postavio za člana Komisije za kadrovska pitanja i organizaciju SDS-a.⁸⁸ Miroslav Deronjić je bio predsjednik tri krizna štaba koja su postojala u opštini Bratunac u periodu od kraja oktobra 1991. do juna 1992. Prvi je bio Krizni štab srpskog naroda, koji je osnovan nakon sastanka od 18. oktobra 1991. i postojao je barem do 19. decembra 1991.;⁸⁹ drugi je bio Krizni štab SDS-a, osnovan nakon sastanka od 19. decembra 1991., koji je radio do kraja aprila 1992., kada je osnovan Krizni štab opštine Bratunac.⁹⁰ Taj treći krizni štab, odnosno Krizni štab opštine Bratunac, oformljen je krajem aprila 1992., kada je preuzeo nadležnosti Izvršnog odbora opštine i organa Skupštine opštine, i postojao je sve dok nije transformisan u Ratno povjereništvo, koje je u junu 1992. osnovalo Predsjedništvo Srpske Republike Bosne i Hercegovine.⁹¹ Miroslav Deronjić je postavljen za člana Ratnog povjereništva opštine Bratunac,⁹² a u ljeto 1993. postao je član Glavnog odbora SDS-a.⁹³ Dana 11. jula 1995., Miroslav Deronjić je postavljen za komesara za civilna pitanja u opštini Srebrenica.⁹⁴ Godine 1996. postao je potpredsjednik SDS-a kojim je predsjedavao Karadžić, i bio je na tom položaju dok 1997. godine nije podnio ostavku.⁹⁵

B. Politički kontekst

49. Prije 9. maja 1992., Glogova⁹⁶ je bila selo u opštini Bratunac, u istočnom dijelu Republike Bosne i Hercegovine, udaljeno nekoliko kilometara od grada Bratunca i Konjević-Polja.⁹⁷ Opština

⁸⁷ Optužnica, par. 1; Činjenična osnova, par. 2.

⁸⁸ *Ibid.*; *ibid.*, par. 3. Vidi i DP JS-28.

⁸⁹ Ova je činjenica razjašnjena tokom nastavka pretresa o kazni, T. 275-76. Vidi i DP JS-31/a – Zapisnik sa druge sjednice Opštinskog odbora SDS-a Bratunac, održane 25. oktobra 1991., gdje je odlučeno o "[I]menovanju Kriznog štaba opštine Bratunac za sprovođenje mjera zaštite srpskog naroda", koji se sastojao od 11 članova, pri čemu je optuženi potpisao taj dokument kao predsjednik. Vidi *infra*, par. 56.

⁹⁰ Ova je činjenica razjašnjena tokom nastavka pretresa o kazni, T. 276-77. Vidi i DP JS-32/a – Zapisnik sa sjednice Opštinskog odbora SDS-a Bratunac, održane 23. decembra 1991., gdje je "donesena odluka o formiranju Kriznog štaba, koji treba odmah da počne s radom", a optuženi je potpisao taj dokument kao predsjednik odbora. Vidi *infra*, par. 60 i 62.

⁹¹ Optužnica, par. 1; Činjenična osnova, par. 4. Ova činjenica je prihvaćena kao jedna od usaglašenih činjenica na nastavku pretresa o kazni, T. 278-89. Vidi i *infra*, par. 70.

⁹² Optužnica, par. 1; Činjenična osnova, par. 5. Ova činjenica je prihvaćena kao jedna od usaglašenih činjenica na nastavku pretresa o kazni, T. 330.

⁹³ Optužnica, par. 1; Činjenična osnova, par. 6. Ova činjenica je prihvaćena kao jedna od usaglašenih činjenica na nastavku pretresa o kazni, T. 282-85.

⁹⁴ Suđenje u predmetu *Blagojević*, DP PS-12, T. 6136-37.

⁹⁵ Završna riječ odbrane, T. 217; DP DS-8a, par. 233.

⁹⁶ Izraz "Glogova" odnosi se na dio sela Glogova u kom su živjeli bosanski Muslimani. Optužnica, par. 21.

⁹⁷ Optužnica, par. 17, 21; Činjenična osnova, par. 17.

Bratunac bila je od iznimnog strateškog značaja za bosanske Srbe jer je predstavljala dio teritorije koja je povezivala srpsko stanovništvo Bosne i Hercegovine sa susjednom državom Srbijom.⁹⁸

50. Većinu stanovništva opštine Bratunac, kao i sela Glogova, činili su bosanski Muslimani. Prema popisu iz 1991. godine, opština Bratunac brojala je 33.619 stanovnika, od kojih su 21.535 bili bosanski Muslimani, 11.475 bosanski Srbi, 223 su se izjasnili kao Jugosloveni, bosanskih Hrvata je bilo 40, a 346 stanovnika je pripadalo drugim nacionalnostima.⁹⁹

51. Prema istom popisu, u Glogovi je 1991. godine živjelo 1.913 stanovnika, od kojih su 1.901 bili bosanski Muslimani, 6 bosanski Srbi, 4 su se izjasnili kao Jugosloveni, 1 kao bosanski Hrvat, a 1 kao "ostali".¹⁰⁰

52. Godine 1991., u Bosni i Hercegovini je vladala atmosfera rastućih međunacionalnih napetosti. U aprilu 1991. u Sarajevu je održana plenarna sjednica Glavnog odbora SDS-a kojoj su prisustvovali i svi predsjednici opštinskih odbora SDS-a, kao i srpski zastupnici u Skupštini, zajedničkoj Skupštini Bosne i Hercegovine, te najviše rukovodstvo SDS-a, uključujući i predsjednika Karadžića.¹⁰¹ Tema sjednice odnosila se na političko-bezbjednosnu situaciju u kontekstu događanja i opštih političkih okolnosti u Hrvatskoj¹⁰² i u Bosni i Hercegovini¹⁰³ u to vrijeme.¹⁰⁴ Na toj sjednici Radovan Karadžić je izjavio da, ukoliko više nema Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (dalje u tekstu: SFRJ), Srbi imaju samo jednu opciju, a to je "Velika Srbija".¹⁰⁵ Nakon te zvanične sjednice održan je neformalniji sastanak užeg kruga ljudi¹⁰⁶ u restoranu "Nacional" u Sarajevu i na tom sastanku Radovan Karadžić je izjavio da je dogovoreno da će Bosna i Hercegovina biti podijeljena.¹⁰⁷

53. Kasnije u aprilu 1991., optuženi i Goran Zekić, zastupnik u Skupštini republike bosanskih Srba iz susjedne opštine Srebrenica i član Glavnog odbora SDS-a,¹⁰⁸ sastali su se u Milićima s Rajkom Dukićem, koji je bio povezan s rukovodstvom SDS-a i za kojeg se smatralo da je bio jedan od osnivača i prvih finansijera SDS-a.¹⁰⁹ Na tom sastanku Rajko Dukić je rekao da je političko rukovodstvo SDS-a

⁹⁸ Optužnica, par. 17.

⁹⁹ *Ibid.*

¹⁰⁰ Optužnica, par. 21; Činjenična osnova, par. 17.

¹⁰¹ Koji je u to vrijeme bio predsjednik SDS-a.

¹⁰² To jest, u kontekstu odluke vlade prethodno formirane Srpske Autonomne Oblasti Krajine o pripajanju Krajine Republici Srbiji. To je bio deklarativni čin otcjepljenja srpskog naroda u Hrvatskoj i njegovog pripajanja Republici Srbiji; Deronjićevo svjedočenje, T. 112.

¹⁰³ To jest, prijedlog SDA upućen zajedničkoj skupštini, Skupštini Bosne i Hercegovine, deklaracije o nezavisnosti Bosne i Hercegovine i njene secesije od Jugoslavije, što su neki smatrali neustavnim pokušajem otcjepljenja Bosne i Hercegovine; Deronjićevo svjedočenje, T. 113-14.

¹⁰⁴ Deronjićevo svjedočenje, T. 111-12.

¹⁰⁵ *Ibid.*, T. 113.

¹⁰⁶ U kojem su, pored ostalih, bili g. Zekić, gđa Slobodanka Hrvaćanin, g. Velibor Ostojić i Miroslav Deronjić, T. 114.

¹⁰⁷ Deronjićevo svjedočenje, T. 115.

¹⁰⁸ Činjenična osnova, par. 12.

¹⁰⁹ Deronjićevo svjedočenje, T. 118-19.

u Bosni i Hercegovini donijelo odluku da se Srbi u Bosni i Hercegovini naoružaju. Dalje im je prenio da je lično Radovan Karadžić ubijedio Slobodana Miloševića, koji je u to vrijeme bio predsjednik SFRJ, da naoruža Srbe u Bosni i Hercegovini.¹¹⁰ Dukić je rekao Deronjiću i Zekiću da će oni biti zaduženi za područje Srebrenice i Bratunca.¹¹¹

54. Početkom maja 1991., Miroslav Deronjić i Goran Zekić sastali su se s Mihaljem Kertesom u Beogradu i tu je dogovorena prva isporuka oružja za Bratunac. Miroslav Deronjić je lično učestvovao u toj isporuci oružja. Kertes je na tom sastanku rekao da je političko i državno rukovodstvo SFRJ odlučilo da će područje 50 kilometara od rijeke Drine biti srpsko i Zekić i Miroslav Deronjić su to prihvatili.¹¹² U jesen ili krajem ljeta 1991., u Milićima je formiran centar za daljnju raspodjelu oružja. Ta je činjenica potvrdila postojanje i sprovođenje određene strategije.¹¹³

55. Dana 14-15. oktobra 1991., Skupština Bosne i Hercegovine, bez učešća zastupnika SDS-a, usvojila je Memorandum kojim je podržala stvaranje suverene Bosne i Hercegovine. Bosanski Srbi opredijelili su se za cilj da svi Srbi u bivšoj Jugoslaviji žive u zajedničkoj državi.¹¹⁴

56. Nakon što je u Skupštini Bosne i Hercegovine donesena odluka da se podrži suverenitet, rukovodstvo bosanskih Srba, u kojem su, pored ostalih, bili Radovan Karadžić, Momčilo Krajišnik, Biljana Plavšić i Nikola Koljević, poduzelo je korake ka stvaranju srpskih nacionalnih teritorija u Bosni i Hercegovini.¹¹⁵ Dana 18. oktobra 1991., predsjednici opštinskih odbora SDS-a u Bosni i Hercegovini, među kojima je bio i Miroslav Deronjić, prisustvovali su plenarnoj sjednici Glavnog odbora u Sarajevu. Dobili su jednu zbirku dokumenata koji su se odnosili na načela organizovanja srpskog naroda u novonastalim političkim okolnostima koja je trebalo provesti na terenu na lokalnim područjima.¹¹⁶ Među pomenutim uputstvima bilo je i uputstvo za pripremu plebiscita srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u novembru 1991., s pitanjem da li su Srbi za to da ostanu u sastavu Jugoslavije ili ne.¹¹⁷ Pored toga, predsjednici opštinskih odbora su dobili političke upute da formiraju krizne štabove u opštinama. Povjerena im je i obaveza da organizuju javne forume u svojim mjesnim zajednicama da bi informisali stanovništvo o ključnim političkim događajima, posebno onima od 15. oktobra 1991.,¹¹⁸ te da bi to objasnili narodu.¹¹⁹ Nadalje, predsjednici opštinskih odbora su dobili precizna uputstva o tome šta treba da objasne, to jest da je ta odluka Skupštine neustavna, da su oni duboko protiv nje i da se

¹¹⁰ *Ibid.*, T. 119.

¹¹¹ *Ibid.*, T. 124.

¹¹² *Ibid.*, T. 120-21.

¹¹³ *Ibid.*, T. 123.

¹¹⁴ Činjenična osnova, par. 7.

¹¹⁵ *Ibid.*

¹¹⁶ Deronjićevo svjedočenje, T. 124-25.

¹¹⁷ *Ibid.*, T. 125.

¹¹⁸ *Vidi supra*, par.55.

¹¹⁹ Deronjićevo svjedočenje, T. 126.

sada samoorganizuju. U Bratuncu je ta uputstva proveo Miroslav Deronjić.¹²⁰ Osim što je pripremio traženi javni forum, optuženi je osnovao prvi krizni štab u Bratuncu koji je nazvan Kriznim štabom srpskog naroda i postao njegov predsjednik.¹²¹

57. Rukovodstvo bosanskih Srba, u kojem su, pored ostalih, bili Radovan Karadžić, Momčilo Krajišnik, Biljana Plavšić i Nikola Koljević, bilo je svjesno, a to mu je bila i namjera, da stvaranje srpskih nacionalnih teritorija podrazumijeva podjelu Bosne i Hercegovine i razdvajanje i trajno uklanjanje stanovništva drugih nacionalnosti iz opština koje su proglašene srpskim, bilo putem sporazuma bilo upotrebom sile. Rukovodstvo bosanskih Srba bilo je svjesno toga da će svako prisilno uklanjanje nesrba sa teritorija na koje su Srbi polagali pravo pratiti diskriminatorna kampanja progona.¹²²

58. Da bi osiguralo stvaranje srpskih nacionalnih teritorija, rukovodstvo bosanskih Srba, u saradnji sa članovima Vlade SFRJ, među kojima je bio Mihalj Kertes, te jedinicama Jugoslovenske narodne armije (dalje u tekstu: JNA) i jedinicama Ministarstva unutrašnjih poslova SFRJ, naoružalo je velike segmente stanovništva bosanskih Srba. Rukovodstvo bosanskih Srba radilo je na ostvarivanju svog cilja stvaranja srpskih nacionalnih teritorija u Bosni i Hercegovini u koordinaciji sa srpskim vojnim, policijskim i paravojnim jedinicama u Bosni i Hercegovini i van nje.¹²³

59. Na sastanku održanom 19. decembra 1991. ili približno tog datuma u Sarajevu, kojim je predsjedavao Radovan Karadžić i kojem su prisustvovali, pored ostalih, poslanici Skupštine bosanskih Srba i predsjednici opštinskih odbora,¹²⁴ među kojima je bio i Miroslav Deronjić, učesnicima je podijeljeno "strogo povjerljivo" pismeno uputstvo u vezi s osnivanjem opštinskih organa vlasti bosanskih Srba u raznim opštinama u Bosni i Hercegovini. To uputstvo, pod naslovom "Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima", s datumom od 19. decembra 1991., bilo je namijenjeno opštinama u kojima su bosanski Srbi činili većinsko stanovništvo (varijanta A) ili manjinsko stanovništvo (varijanta B). Sadržaj tog uputstva je učesnicima sastanka objasnio Radovan Karadžić. Pored toga, Karadžić je upozorio učesnike sastanka da to uputstvo treba shvatiti vrlo ozbiljno i doslovno provesti na terenu, "objasnivši da je politička kriza

---

¹²⁰ *Ibid.*

¹²¹ *Ibid.*, T. 127.

¹²² Činjenična osnova, par. 8.

¹²³ *Ibid.*, par. 9.

¹²⁴ Kao što su g. Goran Zekić, predsjednik Opštinskog odbora u Srebrenici, g. Milenko Stanić, predsjednik vlaseničkog Opštinskog odbora, g. Rajko Dukić, g. Brano Grujić, predsjednik opštine Zvornik, g. Vlasić, predsjednik Opštinskog odbora u Šekovićima, kao i nekoliko zastupnika u skupštini poput dr Novakovića iz Bijeljine; Deronjićevo svjedočenje, T. 129.

dostigla vrhunac, da bi mogao izbiti oružani sukob".¹²⁵ Nadalje, učesnicima sastanka je objašnjeno da će se formirati država, Srpska Republika Bosna i Hercegovina.¹²⁶

60. U uputstvu su tačno navedene mjere koje treba preduzeti u objema vrstama opština da bi bosanski Srbi uspostavili kontrolu nad njima. U uputstvu se opisuju dvije odvojene faze djelovanja:¹²⁷ prva faza, koja je započela odmah, te druga faza, s kojom bi se započelo kasnije, ovisno o okolnostima.¹²⁸ U prvoj fazi organizovanja na terenu, trebalo je poduzeti izvjesne mjere, od kojih je prva bila osnivanje kriznih štabova SDS-a. Prema automatskoj proceduri predviđenoj u tim dokumentima, u manjinskim opštinama u kojima su Srbi držali manje od 50% vlasti u lokalnim organima predsjednik kriznog štaba bio bi predsjednik opštinskog odbora. U većinskim opštinama tu je funkciju trebao vršiti predsjednik opštine.

C. Pripreme za progone u Glogovi

61. Opština Bratunac spadala je u varijantu B. Koraci koji su opisani u uputstvima za opštine iz varijante B obuhvatali su ukupno 10 ciljeva u prvoj fazi i sedam ciljeva u drugoj fazi.¹²⁹ Među tim ciljevima bili su formiranje kriznih štabova srpskog naroda u opštinama, formiranje srpskih skupština, mobilizacija svih srpskih policijskih snaga, kao i rezervnih snaga JNA i jedinica Teritorijalne odbrane (dalje u tekstu: TO). Pored toga, predviđene su i tajne patrole i sistemi izvještavanja kojima je cilj bio pratiti sve moguće prijetnje srpskom stanovništvu. Na temelju toga, krizni štabovi su bili odgovorni za organizovanje odbrane na teritorijama opština u kojima Srbi nisu bili većinsko stanovništvo. Krizni štabovi su bili dužni i da prate situaciju u opštinama, kao i šira politička, vojna i bezbjednosna zbivanja.¹³⁰

62. Nakon što je u decembru 1991. primio to povjerljivo pismeno uputstvo, Miroslav Deronjić se vratio u opštinu Bratunac, gdje je pod njegovim vodstvom i rukovođenjem opštinski odbor odmah usvojio uputstvo i proveo ga u djelo. Formiran je Krizni štab SDS-a i za njegovog predsjednika izabran je Miroslav Deronjić. Osnovana je srpska skupština, a za predsjednika tog organa izabran je Ljubisav Simić.¹³¹ Zbog činjenice da u Bratuncu nije bilo dovoljno kadrova, isti onaj krizni štab koji su ranije

¹²⁵ Deronjićevo svjedočenje, T. 130.

¹²⁶ *Ibid.*, T. 132.

¹²⁷ Činjenična osnova, par. 10.

¹²⁸ Deronjićevo svjedočenje, T. 131.

¹²⁹ DP PS-22, PS-22a, str. 6-8.

¹³⁰ *Ibid.*

¹³¹ Činjenična osnova, par. 11.

formirali kao Krizni štab srpskog naroda transformisan je u Krizni štab SDS-a.¹³² U skladu s uputstvima, optuženi je postao predsjednik Kriznog štaba SDS-a.¹³³

63. Jednog dana krajem februara 1992., Goran Zekić je prenio nalog da se u opštini Bratunac sprovede i drugi stepen uputstva. Miroslav Deronjić je preduzeo odlučne i konkretne radnje da to i učini, uključujući i određene postupke koje je u tom pravcu preduzeo u Skupštini opštine Bratunac.¹³⁴ Ti konkretni postupci obuhvatali su mjere razdvajanja i institucionalne podjele svih organa vlasti u opštinama. To je bilo posebno problematično u mjestima u kojima su Srbi bili manjina, budući da nije bilo načina da se to riješi institucionalno. Međutim, bilo je sugestija da se to uradi jednostrano, te da se u opštinama u kojima su Srbi manjina formiraju paralelni srpski organi vlasti.¹³⁵ Miroslav Deronjić je te mjere, posebno podjelu policije u Bratuncu, proveo u zajedničkoj Skupštini opštine u kojoj su bili i zastupnici SDA.¹³⁶ Te mjere predstavljale su nastavak politike SDS-a s proljeća 1991. godine, koja je za cilj imala stvaranje srpskih nacionalnih teritorija u Bosni i Hercegovini.¹³⁷

64. Iz jednog razgovora sa g. Zekićem 5. maja 1992.,¹³⁸ optuženi je saznao da je u cilju ostvarivanja zajedničkog cilja planirana čak i upotreba sile i da je to već provedeno u susjednim opštinama. Pored toga, u Bratuncu i Srebrenici već su bile korištene neke metode nasilja. Optuženi je bio svjestan da su te metode sastavni dio planova za stvaranje Srpske republike Bosne i Hercegovine.¹³⁹ Optuženi je nedvosmisleno znao da je primjena sile takođe jedna od metoda za postizanje tih ciljeva i u Glogovi je djelovao u skladu s tim znanjem.¹⁴⁰

65. Izraz "primjena sile" ovdje obuhvata nasilno premještanje stanovništva s tih područja, kao i ponašanje jedinica "dobrovoljaca" koje su već stigle na to područje, ponašanje JNA u tim događajima, te ponašanje kriznih štabova i pojedinaca na srpskoj strani tokom tog perioda. Pored toga, izraz "primjena sile" obuhvata i korištenje naoružanja i tenkova i, konačno, čak i ubijanje bosanskih Muslimana.¹⁴¹

¹³² To je bio drugi po redu krizni štab – Krizni štab SDS-a. Deronjićevo svjedočenje, T. 127.

¹³³ Deronjićevo svjedočenje, T. 131.

¹³⁴ Činjenična osnova, par. 12.

¹³⁵ Deronjićevo svjedočenje, T. 133.

¹³⁶ *Ibid.*, T. 136. Vidi i DP JS-33/a – Zapisnik sa sastanka Opštinskog odbora, održanog 24. februara 1992., na kojem je donesena odluka da se provede drugi stepen uputstava – proglašenje vanrednog stanja, a optuženi je izjavio da su "ostvareni kontakti s armijom". Taj dokument je potpisao optuženi kao predsjednik odbora.

¹³⁷ Deronjićevo svjedočenje, T. 133.

¹³⁸ Kako je razjasnila optužba na nastavku pretresa o kazni, Zekić je u to vrijeme bio poslanik u skupštini bosanskih Srba i član Glavnog odbora SDS-a. "On je bio veza sa g. Deronjićem, koji je bio čelnik u opštini Bratunac. Takav je bio odnos između njih dvojice." T. 319.

¹³⁹ Deronjićevo svjedočenje, T. 134.

¹⁴⁰ *Ibid.*, T. 136.

¹⁴¹ *Ibid.*, T. 137.

66. Miroslav Deronjić se nedvosmisleno opredijelio za politiku stvaranja srpskih nacionalnih teritorija u Bosni i Hercegovini, a kasnije i za primjenu sile u cilju uklanjanja nesrba sa teritorija koje su bile proglašene srpskim. U svojstvu rukovodioca u opštini Bratunac, Miroslav Deronjić je aktivno učestvovao u naporima da se opština Bratunac transformiše u srpsku nacionalnu teritoriju i da se ostvari cilj koji je postavilo rukovodstvo bosanskih Srba.¹⁴²

67. U proljeće 1992. godine izbio je oružani sukob između Srba i nesrba u Republici Bosni i Hercegovini, uključujući i opštinu Bratunac.¹⁴³ U okviru tog sukoba, snage bosanskih Srba, snage JNA i paravojne snage vršile su rasprostranjene i sistematske napade na civilno stanovništvo na tom području.¹⁴⁴ Snage bosanskih Srba su 17. aprila 1992. godine preuzele kontrolu nad opštinom Bratunac i uloženi su sistematski naponi da se bosanski Muslimani u opštini razoružaju, što je i dovršeno krajem aprila 1992. godine.¹⁴⁵

68. Optuženi je došao do izvjesnih zaključaka u vezi s primjenom sile u Bijeljini i Zvorniku,¹⁴⁶ kao i u nekim drugim opštinama. Njegov glavni zaključak je da su to bile paravojne jedinice "Arkanova garda", "Beli orlovi" i drugi "dobrovoljci" iz Srbije.¹⁴⁷ Te su jedinice upućene na ta područja iz Srbije i one su primjenjivale silu protiv muslimanskog stanovništva tog područja. Krajnji cilj takvog ponašanja bio je da se protjera nesrpsko stanovništvo iz tih opština. Zbog činjenice da je optuženi imao priliku da prati ta zbivanja u istočnoj Bosni i Podrinju, to jest u opštinama u blizini Bratunca, sa sličnim sastavom stanovništva kao i Bratunac, bio je u poziciji da dođe do zaključka da je operativnim dijelom - to jest konkretno primjenom sile - upravljano iz Beograda.¹⁴⁸

69. U sklopu procesa koji je za cilj imao da se osigura da opština Bratunac postane srpska nacionalna teritorija, "dobrovoljci" iz SFRJ, uz saradnju vlasti SFRJ, prešli su 14. ili 15. aprila 1992. rijeku Drinu i ušli u selo Skelane u opštini Srebrenica. Svrha njihovog ulaska u Bosnu i Hercegovinu bila je da pomognu bosanskim Srbima da preuzmu vlast i prisilno uklone Muslimane s tog područja.¹⁴⁹

70. Dana 17. aprila 1992., "dobrovoljci" iz SFRJ, koje je u Bratunac doveo g. Zekić,¹⁵⁰ ušli su u Bratunac i njihov se komandant u Hotelu "Fontana" sastao sa čelnicima muslimanskih zajednica iz Srebrenice i Bratunca, te im izdao ultimatum da predaju naoružanje i legalnu vlast bosanskim Srbima

¹⁴² Činjenična osnova, par. 13.

¹⁴³ Optužnica, par. 18.

¹⁴⁴ *Ibid.*, 19.

¹⁴⁵ *Ibid.*, 20.

¹⁴⁶ Vidi mapu na unutrašnjem dijelu korica na početku ovog dokumenta.

¹⁴⁷ Optuženi je smatrao da je g. Jović bio organizator jedinica poznatih pod nazivom "Beli orlovi", koje su pripadale jednoj maloj "opozicionoj" stranci u Srbiji; Deronjićevo svjedočenje, T. 139.

¹⁴⁸ Deronjićevo svjedočenje, T. 139.

¹⁴⁹ Činjenična osnova, par. 14.

¹⁵⁰ Deronjićevo svjedočenje, T. 140.

ili će ih uništiti hiljade srpskih vojnika koji su se okupili s druge strane Drine, u Srbiji.¹⁵¹ Nakon što su predstavnici Muslimana pristali na taj ultimatum, političku vlast u opštini Bratunac preuzeo je Krizni štab, kojim je predsjedavao Miroslav Deronjić.¹⁵²

71. Nakon toga su preduzeti napori na protjerivanju bosanskih Muslimana iz opštine Bratunac. To etničko čišćenje obuhvatalo je zastrašivanje i nasumična ubistva bosanskih Muslimana od strane "dobrovoljaca" i drugih, te pljačkanje domova i poslovnih objekata koji su pripadali Muslimanima. Zbog takvih postupaka iz opštine Bratunac je pobjegao nepoznat broj bosanskih Muslimana.¹⁵³ Optuženi je pristao na dolazak "dobrovoljaca", kao i na njihovu ulogu u primjeni sile.¹⁵⁴

72. U periodu od 21. do 23. aprila 1992., u opštinu Bratunac je došla jedna mala formacija JNA koja je brojala 20-30 ljudi. Njen komandant je bio kapetan JNA koji se prezivao Reljić. Ta je jedinica bila u sastavu jedne oklopno-mehanizovane brigade koja je bila stacionirana u Šekovićima.¹⁵⁵ Reljić je u Bratuncu uveo vojnu vlast i o tome je obavijestio stanovništvo tako što je postavio plakate na kojima je pisalo da je on komandant Bratunca i da preuzima odgovornost za zbivanja u Bratuncu.¹⁵⁶

73. U periodu od kraja aprila do početka maja 1992. godine Miroslav Deronjić je, vršeći kao predsjednik Kriznog štaba Bratunca *de facto* i *de jure* kontrolu nad TO-om i *de facto* kontrolu nad bratunačkim policijskim snagama, ovlastio TO i bratunačke policijske snage da razoružaju bosanske Muslimane u selu Glogova.¹⁵⁷ U tom periodu, bratunačke policijske snage i TO, djelujući u dogovoru sa pripadnicima JNA, u najmanje tri navrata su obišle Glogovu oduzimajući oružje bosanskim Muslimanima.¹⁵⁸

74. Dana 25. aprila 1992. godine, ili približno tog datuma, u Glogovu su stigli oklopni transporteri, vojni kamioni i policijski automobili. Vojnici iz tog konvoja su za sebe rekli da su pripadnici Novosadskog korpusa iz Srbije i da su došli da pakupe oružje. Sa tom grupom bio je Najdan Mladenović iz TO-a, kao i sljedeći bratunački policajci: Milutin Milošević, načelnik bratunačkih policijskih snaga (poznatih i pod nazivom Sekretarijat unutrašnjih poslova, dalje u tekstu: SUP), Miladin Jokić, Vidoje Radović, Dragan Ilić, Dragan Vasiljević, Sredoje Stević, Vuković i Tešić. Ova

¹⁵¹ Činjenična osnova, par. 15.

¹⁵² *Ibid.* To je bio treći po redu krizni štab – Krizni štab Bratunac, kako je razjašnjeno u nastavku pretresa o kazni, T. 278-79.

¹⁵³ Činjenična osnova, par. 16.

¹⁵⁴ Deronjićevo svjedočenje, T. 141.

¹⁵⁵ Činjenična osnova, par. 21.

¹⁵⁶ Deronjićevo svjedočenje, T. 143.

¹⁵⁷ Pojam "ovlastio" biće razmotren u kontekstu dalje u tekstu. Vidi *infra*, par. 78.

¹⁵⁸ Optužnica, par. 8 (a), 22; Činjenična osnova, par. 18.

grupa je tražila oružje po Glogovi i mještanima izdala ultimatum da oružje mora da se preda za dva dana.¹⁵⁹

75. Jednog dana krajem aprila 1992. godine, bosanski Muslimani iz sela Glogova dobili su uputstvo da dođu na sastanak u prostorije mjesne zajednice u Glogovi i na tom sastanku im je rečeno da moraju predati svoje naoružanje.¹⁶⁰

76. Dana 27. aprila 1992. godine, ili približno tog datuma, gorepomenuta grupa vratila se u Glogovu da bi pokupila oružje. Milutin Milošević, načelnik srpskog SUP-a, rekao je mještanima da Glogova neće biti napadnuta jer su predali oružje.¹⁶¹ Optuženi ne osporava činjenicu da je Milutin Milošević dodao da govori u ime Miroslava Deronjića.¹⁶² Štaviše, optuženi je prihvatio i pristao na sve gorepomenute postupke.¹⁶³ Od tog trenutka Glogovu je trebalo smatrati razoružanim i nebranjenim selom.¹⁶⁴

77. Kapetan Reljić je planirao i pomagao razoružavanje muslimanskih sela u opštini Bratunac. Jedinica JNA kojom je komandovao kapetan Reljić, zatim TO i policija, zajedno su učestvovali u razoružavanju muslimanskih sela. Nakon što bi razoružali neko muslimansko selo, JNA i policija bi objavili da vojska mještanima sela garantuje bezbjednost.¹⁶⁵

78. Kao predsjednik bratunačkog Kriznog štaba, Miroslav Deronjić je bio svjestan plana da se stanovništvo Glogove razoruža i pristao je na njega.¹⁶⁶ Kao što je razjašnjeno na pretresu o kazni, optuženi nije naredio da se razoruža selo Glogova krajem aprila i početkom maja 1992.¹⁶⁷ Odluku o razoružavanju Muslimana u selima u opštini Bratunac, kao takvu, donio je Reljić nakon što je JNA došla u Bratunac.¹⁶⁸ Tokom tog perioda, Reljić je tu odluku iznio na jednom od sastanaka Kriznog štaba i tražio od njegovih članova da potvrde tu njegovu inicijativu.¹⁶⁹ Miroslav Deronjić, kao predsjednik Kriznog štaba, kao i Krizni štab, prihvatili su to i potvrdili odluku.¹⁷⁰ Međutim, Krizni štab je odluku da odobri tu operaciju donio tek kasnije, kad je razoružavanje sela Glogova već bilo završeno.¹⁷¹ Optuženi je u tom smislu "dao ovlašćenje" za razoružavanje.¹⁷² Optuženi se pridružio tom

---

¹⁵⁹ Optužnica, par. 8 (c), 23.

¹⁶⁰ Optužnica, par. 8 (b), 22; Činjenična osnova, par. 19.

¹⁶¹ Optužnica, par. 8 (d), 24; Činjenična osnova, par. 19.

¹⁶² Optužnica, par. 8 (d), 24.

¹⁶³ Deronjićevo svjedočenje, T. 159.

¹⁶⁴ *Ibid.*, T. 143.

¹⁶⁵ Činjenična osnova, par. 22.

¹⁶⁶ Optužnica, par. 8 (b), 22.

¹⁶⁷ Deronjićevo svjedočenje, T. 142.

¹⁶⁸ *Ibid.*, T. 142-43.

¹⁶⁹ *Ibid.*, T. 143, 158.

¹⁷⁰ *Ibid.*, T. 144, 158.

¹⁷¹ *Ibid.*, T. 144.

¹⁷² *Ibid.*, T. 159.

zadatku razoružavanja stanovništva Glogove ne samo time što je pristao na njega, nego i time što je u njemu učestvovao.¹⁷³

79. Razoružavanje bosanskih Muslimana u Glogovi i drugim muslimanskim selima bilo je važan element u obezbjeđivanju i omogućavanju trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana iz Glogove, grada Bratunca, Suhe i Voljavice i ostvarenju ciljeva koje je postavilo rukovodstvo bosanskih Srba.¹⁷⁴ Razoružavanje muslimanskih sela nastavljeno je do 6. maja 1992.¹⁷⁵

80. U Bratunac je stigla i druga grupa "dobrovoljaca" iz Srbije. Tom grupom dobrovoljaca komandovao je čovjek zvani "Peki". Čim su ušli u Bratunac, ubili su nekoliko Muslimana, među kojima su bili vlasnici jednog restorana u Bratuncu i nekoliko Muslimana iz prigradskog naselja Žljevice. Upustili su se i u rasprostranjeno pljačkanje imovine Muslimana. Rukovodstvo bosanskih Srba u Bratuncu, uključujući nadležne u Kriznom štabu, bratunačkoj policiji i TO-u, znalo je za aktivnosti tih "dobrovoljaca". Te su aktivnosti stvorile paniku među lokalnim stanovništvom i dovele su do toga da nepoznat broj muslimanskih stanovnika pobjegne iz opštine Bratunac.¹⁷⁶

81. Dolazak jedinice JNA pod komandom kapetana Reljića i dolazak "dobrovoljaca" iz Srbije dogovorila su najviša rukovodstva Republike Srpske i SFRJ.¹⁷⁷

82. Dana 6. ili 7. maja 1992., a u sklopu sprovođenja plana za napad na selo Glogovu, Miroslav Deronjić i kapetan Reljić su otišli u selo Magašići, odakle su imali pogled na cijelo selo Glogovu. Cilj im je bio da izvrše izviđanje Glogove kako bi pripremili napad na to selo.¹⁷⁸

83. Dana 7. maja 1992. započele su pripreme za napad na Glogovu. Optuženi i kapetan Reljić su se dogovorili da napad započne u sljedećih 48-72 sata.¹⁷⁹

84. Popodne 8. maja 1992., Goran Zekić, poznata i popularna politička ličnost među bosanskim Srbima u Bratuncu, ubijen je blizu Srebrenice i njegovo tijelo je dovezeno u grad Bratunac.¹⁸⁰

85. Kasnije tog dana, u 22:00 sata, sastao se bratunački Krizni štab, prvenstveno zbog događaja vezanih za smrt Gorana Zekića i operacije napada na Glogovu. Tim sastankom je predsjedavao Miroslav Deronjić. Dijelu sastanka koji se odnosio na napad na Glogovu prisustvovali su samo članovi Kriznog štaba, kapetan Reljić, Raša Milošević, komandant odreda TO-a iz Kravice i još jedan čovjek

---

¹⁷³ *Ibid.*, T. 143, 158.

¹⁷⁴ Činjenična osnova, par. 20.

¹⁷⁵ *Ibid.*, par. 22.

¹⁷⁶ *Ibid.*, par. 23.

¹⁷⁷ *Ibid.*, par. 24.

¹⁷⁸ *Ibid.*, par. 25.

¹⁷⁹ *Ibid.*, par. 26; Deronjićevo svjedočenje, T. 146.

koji je bio pripadnik Državne bezbjednosti Srbije.¹⁸¹ Nijedan od "dobrovoljaca" nije prisustvovao tom sastanku Kriznog štaba.¹⁸²

86. Na toj sjednici Kriznog štaba Miroslav Deronjić je dao uvodnu riječ, najavivši pored ostalog da će se narednog dana provesti operacija napada na Glogovu. Objasnio je strateški značaj zauzimanja Glogove i rekao da se plan za stvaranje srpske nacionalne teritorije ne može provesti u opštini Bratunac ako se prvo ne zauzme selo Glogova i njegovo cjelokupno stanovništvo bosanskih Muslimana ne premjesti iz Glogove na nesrpsku teritoriju u centralnoj Bosni. Rekao je da bi trebalo, ako selo ne pruži otpor, da se svi muslimanski stanovnici Glogove dovedu u centar sela i prevezu autobusima i kamionima van opštine Bratunac, u Kladanj. Izjavio je i da će se operacija trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana, ako operacija u Glogovi dobro prođe, narednih dana nastaviti u gradu Bratuncu i mjesnim zajednicama Voljavica i Suha. Nakon uvodne riječi Miroslava Deronjića i diskusije o planu za Glogovu, bratunački Krizni štab je usvojio plan.¹⁸³

87. Uveče 8. maja 1992., na sastanku Kriznog štaba, Miroslav Deronjić, u svojstvu predsjednika Kriznog štaba Bratunca, izdao je naređenje bratunačkom TO-u, kao i policijskim snagama u Bratuncu,¹⁸⁴ da napadnu selo Glogovu, spale jedan dio sela, te prisilno rasele stanovnike, bosanske Muslimane. Miroslav Deronjić je 8. maja 1992. bio svjestan da time naređuje da se napadne nebranjeno i razoružano selo.¹⁸⁵ Međutim, kako optuženi nije mogao da komanduje jedinicama JNA, od njih je samo tražio da mu kažu da li će učestvovati u tom napadu.¹⁸⁶ Zamolio je Reljića da se aktivno uključi u napad, a ne samo da ga posmatra.¹⁸⁷ Kapetan Reljić je obavijestio Krizni štab da će i jedinica JNA učestvovati u toj operaciji.¹⁸⁸ Pored toga, jedan od prisutnih zastupnika je rekao: "Da, vojska će učestvovati, g. Deronjiću".¹⁸⁹

88. Pored toga, bratunački Krizni štab je raspravljao o pitanju spaljivanja Glogove. Miroslav Deronjić je rekao da, premda nije moguće predvidjeti događaje u Glogovi, neke kuće treba spaliti u znak upozorenja Muslimanima kako bi se među njima posijala panika i strah, dok ostale treba sačuvati za izbjeglice. Miroslav Deronjić je rekao i to da ga, u slučaju da dođe do borbe, nije briga šta će biti s kućama.¹⁹⁰

---

¹⁸⁰ Činjenična osnova, par. 27.

¹⁸¹ *Ibid.*, par. 28.

¹⁸² Deronjićevo svjedočenje, T. 145. Ova činjenica je ponovo potvrđena na nastavku pretresa o kazni, T. 318.

¹⁸³ Činjenična osnova, par. 29.

¹⁸⁴ Deronjićevo svjedočenje, T. 144.

¹⁸⁵ Optužnica, par. 29.

¹⁸⁶ Deronjićevo svjedočenje, T. 144.

¹⁸⁷ *Ibid.*, T. 146, 148.

¹⁸⁸ Činjenična osnova, par. 35; Deronjićevo svjedočenje, T. 144.

¹⁸⁹ Deronjićevo svjedočenje, T. 148.

¹⁹⁰ Činjenična osnova, par. 34.

89. Kao što je navedeno u Činjeničnoj osnovi, koju je optuženi prihvatio i pismeno i usmeno, Miroslav Deronjić je *uporno tražio* od kapetana Reljića da u početnoj fazi napada ispali jednu tenkovsku granatu na neku od kuća kako bi se posijala panika među muslimanskim stanovnicima Glogove.¹⁹¹ Međutim, na pretresu o kazni optuženi je ovu formulaciju promijenio rekavši da on u stvari nije izdao "*naređenje*", nego je *preporučio* da se ispali jedna granata. Optuženi je tvrdio da je smatrao da oficir JNA treba da vodi računa i o načinu na koji bi se ta granata upotrijebila kako se ne bi ugrozili ljudski životi. Granata se mogla ispaliti, na primjer, na staju ili sjenik ili neki drugi pomoćni objekt, a ne nužno na kuću. Međutim, prema svjedočenju optuženog, taj oficir na kraju nije prihvatio prijedlog optuženog i granata nije ispaljena.¹⁹² Pretresno vijeće nije smatralo neophodnim da ulazi u detalje ovih nepodudarnosti između svjedočenja i ranijeg priznanja zato što to neće imati uticaja na konačnu ocjenu u ovom predmetu.

D. Djela progona

1. Napad na selo Glogovu

90. Napad na Glogovu bio je združena operacija. Snage koje su izvodile napad sastojale su se od pripadnika JNA (Reljićeva jedinica), bratunačkog TO-a, bratunačke policije i pripadnika paravojnih "dobrovoljaca" iz Srbije (dalje u tekstu: snage koje su izvodile napad). Miroslav Deronjić je priznao da je on koordinisao napad na Glogovu i nadzirao njegovo izvođenje.¹⁹³ Međutim, na pretresu o kazni tvrdio je da nije znao da će u toj akciji u Glogovi učestvovati "dobrovoljci".¹⁹⁴

91. Miroslav Deronjić je u vojnoj operaciji usmjerenom protiv Glogove učestvovao kao pripadnik jedinice TO-a.¹⁹⁵ Uveče 8. maja 1992., Miroslav Deronjić i drugi bosanski Srbi zaposjeli su položaje na jednom uzvišenju iznad Glogove¹⁹⁶ i tamo su ostali dok u 06:00 sati ujutro na dan 9. maja 1992. nije počela operacija protiv Glogove. Uloga Miroslava Deronjića i pripadnika njegove jedinice bila je da prepriječe put bosanskim Muslimanima koji su iz Glogove bježali prema Srebrenici i da spriječe bosanske Muslimane iz Srebrenice da dođu u pomoć stanovnicima Glogove.¹⁹⁷ Nalazili su se na

¹⁹¹ *Ibid.*, par. 35 (naglasak dodat).

¹⁹² Deronjićevo svjedočenje, T. 147 (naglasak dodat).

¹⁹³ Činjenična osnova, par. 36; Deronjićevo svjedočenje, T. 159-60.

¹⁹⁴ Deronjićevo svjedočenje, T. 145.

¹⁹⁵ Činjenična osnova, par. 37; Deronjićevo svjedočenje, T. 150.

¹⁹⁶ Kako tvrdi odbrana, a to je prihvaćeno kao usaglašena činjenica, položaj na uzvišenju na kojem se nalazio optuženi udaljen je zračnom linijom samo jedan kilometar od Glogove, nastavak pretresa o kazni, T. 321-22. Međutim, Pretresno vijeće primjećuje da je optuženi sam na suđenju u predmetu *Blagojević i drugi* izjavio: "Bio sam pored sela Glogove, udaljen nekih kilometar, recimo, od naselja, na jednom specifičnom zadatku", DP PS-12, T. 6366.

¹⁹⁷ Činjenična osnova, par. 37.

bezbjednoj udaljenosti od sela, ali su s te uzvisine imali neometan pogled na cijelo selo.¹⁹⁸ Miroslav Deronjić i drugi ostali su na svojim položajima do približno 10:00 sati 9. maja 1992.¹⁹⁹

92. U ranim jutarnjim satima 9. maja 1992. godine, konkretno pripadnici bratunačkog TO-a, bratunačke policije, JNA i paravojnih snaga, djelujući u dogovoru, opkolili su selo Glogova. Nakon toga, kao što je usaglašeno s optuženim, snage koje su izvodile napad pješice su ušle u selo i preuzele kontrolu nad njim.²⁰⁰ Mještani, bosanski Muslimani, koji su prethodno bili razoružani, nisu pružili otpor.²⁰¹ Miroslav Deronjić je bio prisutan tokom napada na Glogovu i nakon napada je ušao u selo.²⁰²

2. Lišavanje života civila bosanskih Muslimana u Glogovoj

(a) Lišavanje života Mede Delića, Šeće Ibiševića, Zlatije Ibišević i Adema Junuzovića

93. Sakupljajući mještane sela Glogova, bosanske Muslimane, iz njihovih kuća, pripadnici snaga koje su izvodile napad ubili su iz vatrenog oružja ispred njihovih domova mještane bosanske Muslimane Medu Delića, Šeću Ibiševića, njegovu suprugu Zlatiju i Adema Junuzovića.²⁰³

(b) Prvo masovno ubistvo

94. Tokom napada, pripadnici snaga koje su izvodile napad pogubili su grupu od približno devetnaest (19) muškaraca bosanskih Muslimana na glavnoj cesti blizu centra mjesta gdje su bili okupljeni mještani sela Glogova. U ovoj prvoj grupi pogubljenih muškaraca bili su: Đafo (Džafo) Delić, Hamed Delić, Šaban Gerović, Šerif Golić, Avdo Golić, Rifat Golić, Ismail Ibišević, Salih Junuzović, Alija Milačević, Hajro (Hajrudin) Memišević, Samir Omerović, Fejzo Omerović, Nezir Omerović, Nevzet Omerović, Ćamil Rizanović, Jasmin Rizanović, Mensur Rizanović, Nuriya Rizanović i Uzeir Talović.²⁰⁴

(c) Drugo masovno ubistvo

95. Nakon pogubljenja grupe bosanskih Muslimana koja se pominje u paragrafu 94, pripadnici snaga koje su izvodile napad naredili su ostalim mještanima Muslimanima da te i druge leševe odnesu do rijeke. Kad su svi leševi bačeni u rijeku, oni mještani bosanski Muslimani kojima je bilo naređeno

¹⁹⁸ Deronjićevo svjedočenje, T. 151.

¹⁹⁹ Činjenična osnova, par. 37.

²⁰⁰ Optužnica, par. 9, 30; Deronjićevo svjedočenje, T. 151.

²⁰¹ Optužnica, par. 9, 30; Činjenična osnova, par. 41.

²⁰² Optužnica, par. 9, 30.

²⁰³ *Ibid.*, par. 31.

²⁰⁴ *Ibid.*, par. 32.

da nose tijela postrojani su pored rijeke i pogubljeni. U toj grupi bili su Ramiz Ćosić, Selmo (Selman) Omerović i Mehmed Ibišević.²⁰⁵

(d) Treće masovno ubistvo

96. Kasnije tokom napada na Glogovu, pripadnici snaga koje su izvodile napad okupili su grupu od oko dvadeset (20) muškaraca bosanskih Muslimana kod pijace u Glogovi. Tim muškarcima, bosanskim Muslimanima, naređeno je da pješice krenu do rijeke, gdje su ih pogubili pripadnici snaga koje su izvodile napad po naređenju Najdana Mladenovića, pripadnika bratunačkog TO-a. U ovoj grupi bili su Šećo Delić, Ređo (Redžo) Delić, Meho Delić, Gusiš (ime nepoznato), Hasibović (ime nepoznato), Dževad (Đevad) Ibišević, Ilijaz Ibišević, Kemal Ibišević, Muharem Ibišević, Mujo Ibišević, Mustafa Ibišević, Ramo Ibišević, Sabrija Ibišević, Abid Junuzović, Huso Junuzović, Mirzet Omerović, Selmo Omerović i Mensur Omerović.²⁰⁶

97. Pripadnici snaga koje su izvodile napad ukupno su tokom napada 9. maja 1992. godine pogubili 64 bosanska Muslimana, stanovnika Glogove.²⁰⁷ Imena ubijenih osoba navedena su u Dijelu XII ove Presude.²⁰⁸

98. Miroslav Deronjić nije fizički izvršio nijedno od ubistava 64 civila navedena u Dijelu XII. Međutim, s obzirom na svrhu i cilj napada, postojeću političku klimu, njegova dotadašnja iskustva iz drugih opština, te jedinice koje su trebale učestvovati u tom napadu, on je, u trenutku kad je naredio da se izvrši napad na Glogovu, mogao da predvidi ta ubistva, računao je s njima i bio je spreman na rizik da bi nedužni, nenaoružani muslimanski stanovnici nebranjenog sela Glogova mogli da budu ubijeni i tu je mogućnost prihvatio.²⁰⁹

3. Prisilno raseljavanje civila iz Glogove

99. Dana 8. i 9. maja 1992. godine, Miroslav Deronjić je naredio i počinio prisilno uklanjanje i raseljavanje bosanskih Muslimana Glogove iz opštine Bratunac.²¹⁰

100. Dana 9. maja 1992., tokom i neposredno nakon napada na Glogovu, a u cilju ispunjenja operativnog cilja plana za trajno raseljavanje bosanskih Muslimana iz opštine Bratunac, pripadnici snaga koje su izvodile napad istjerali su civile bosanske Muslimane iz njihovih domova i prisilno ih

²⁰⁵ *Ibid.*, par. 33.

²⁰⁶ *Ibid.*, par. 34.

²⁰⁷ Optužnica, par. 35; Činjenična osnova, par. 41, 44. Na nastavku pretresa o kazni, strane su kao usaglašenu činjenicu prihvatile da paragraf 4 Optužnice upućuje i na paragraf 35 Optužnice. T. 252.

²⁰⁸ Vidi Optužnicu, Prilog A.

²⁰⁹ Činjenična osnova, par. 42; Deronjićevo svjedočenje, T. 156-57.

²¹⁰ Optužnica, par. 38.

raselili iz sela Glogova u druge dijelove Republike Bosne i Hercegovine. Konkretno, žene i djeca *koji su preživjeli* napad ukrcani su u autobuse i prisilno raseljeni na teritoriju koju su držali Muslimani, a koja se nalazila izvan opštine Bratunac.²¹¹ Ni u Optužnici ni u Činjeničnoj osnovi ne navodi se konkretno šta se desilo s mještanima tog sela tokom i poslije tog transporta. To pitanje ostaje i dalje posebno važno, budući da se imena nekoliko mještana Glogove nalaze na spisku preživjelih koji su odvedeni iz hangara u Bratuncu na Pale.²¹² Pretresnom vijeću nije poznato ni kakva je sudbina zadesila te ljude.

101. Kako je optuženi izjavio na pretresu o kazni, on je prošao kroz selo Glogovu i primijetio veliku grupu ljudi okupljenih u centru Glogove. Primijetio je i autobuse, te prisustvo vojske i bratunačke policije. Međutim, prema njegovom svjedočenju, nije primijetio ništa što bi ukazivalo na to da se dešavaju stvari koje prevazilaze okvir onoga što je prethodno dogovoreno na sastanku Kriznog štaba, to jest da se svi stanovnici Glogove bez izuzetka prikupe i odvezu prema Kladnju.²¹³

4. Uništenje ustanove namijenjene religiji (džamija) i druge imovine Muslimana

102. Optuženi se izjasnio krivim za činjenicu da su tokom napada na Glogovu 9. maja 1992. snage koje su izvodile napad sistematski zapalile džamiju i domove, objekte, polja i plastove sijena bosanskih Muslimana, počinivši time u selu Glogova bezobzirno razaranje velikih razmjera stambenih i poslovnih objekata bosanskih Muslimana, kao i njihove lične imovine. Optuženi se izjasnio da je kriv po navodu da je prisustvovao napadu na Glogovu dok su pripadnici snaga koje su izvodile napad bezobzirno uništavali domove, poslovne objekte i ličnu imovinu bosanskih Muslimana.²¹⁴ On se nalazio na položaju na jednom uzvišenju, odakle je posmatrao kako se odvija napad i kako bi mogao da spriječi dolazak bosanskih Muslimana iz Srebrenice u pomoć stanovnicima Glogove.²¹⁵ Mogao je da čuje pucnjavu jer se nalazio na samo kilometar udaljenosti od tog sela.²¹⁶ Obavijestili su ga preko vokitokija da nije bilo borbi i da nije pružen otpor, te da se sve odvija po planu.

103. Međutim, na pretresu o kazni, optuženi je ponovo malo promijenio svoju verziju događaja u vezi s kojima se prethodno izjasnio krivim, izjavivši da uništavanje džamije nije bilo ranije planirano, niti se o tome razgovaralo. On sada tvrdi da u trenutku kada je prošao kroz selo, džamija još nije bila uništena. Po njegovom "mišljenju", džamiju su dinamitom u zrak digli "dobrovoljci" uveče 9. maja

²¹¹ Optužnica, par. 26, 39; Činjenična osnova, par. 43 (naglasak dodat).

²¹² Vidi DP JS-39, JS-39a.

²¹³ Deronjićevo svjedočenje, T. 154-55.

²¹⁴ Optužnica, par. 9, 26, 36, 37; Činjenična osnova, par. 44.

²¹⁵ Činjenična osnova, par. 37.

²¹⁶ Deronjićevo svjedočenje, T. 152.

1992. Međutim, optuženi je priznao da je u kontekstu događaja koji su započeli početkom aprila mogao da pretpostavi da će se to desiti.²¹⁷

104. Otprilike u 10:00 sati 9. maja 1992., Miroslav Deronjić i drugi pripadnici vojne jedinice napustili su svoje položaje i spustili se prema Glogovi.²¹⁸ Optuženi i njegova jedinica TO-a dobili su naređenje da se upute starom makadamskom cestom koja vodi iz Bratunca prema Kravici preko Glogove. Kad su stigli na područje Avdagine Njive, na rubu Glogove, naišli su na drugu jedinicu iz Kravice, s kojom su bili komandant te jedinice Rašo Milošević i Jovan Nikolić, član Opštinskog odbora SDS-a.²¹⁹

105. Kad su Miroslav Deronjić i drugi stigli do ruba sela Glogova, naišli su na pet do deset muslimanskih kuća. Nakon što su pregledali te kuće da bi ustanovili da li je u njima ostalo Muslimana i nakon što nisu nijednog pronašli, Miroslav Deronjić je dao "odobrenje" i "saglasnost"²²⁰ da vojnici spale te kuće, što su oni i učinili.²²¹ Nakon toga, Miroslav Deronjić i njegovi pratioci naišli su na još pet ili šest muslimanskih kuća iz kojih su stanovnici pobjegli. Tamo su već bili pripadnici odreda iz Kravice, među kojima je bio Neđo zvani "Đedura". Miroslav Deronjić je njega i njegove pratiocce podsticao da zapale te kuće bosanskih Muslimana.²²² On je, u stvari, naredio Neđi da spali nekoliko kuća u tom dijelu sela.²²³

106. Na kraju napada koji je naredio Miroslav Deronjić, znatan dio sela Glogova srušen je sa zemljom a u selu nije ostao nijedan Musliman.²²⁴

E. Događaji poslije napada na Glogovu

107. Dana 10. maja 1992., operacija u sklopu daljnjeg sprovođenja plana od 8. maja 1992.²²⁵ nastavljena je tako što je muslimanskom stanovništvu koje je u tom trenutku preostalo u Bratuncu naređeno da dođe na naznačena mjesta. Optuženi je u jednom trenutku obaviješten da se na stadionu u Bratuncu, jednom od tih naznačenih mjesta, u grupi Muslimana koji su tamo došli vrši odvajanje muškaraca od žena. Optuženi se zajedno s predsjednikom Izvršnog odbora Rodoljubom Đukanovićem uputio na stadion da vidi šta se dešava. Prema Deronjićevom svjedočenju, on je tada prvi put vidio da se tako nešto radi. Vidio je grupu Muslimana u kojoj je odvajanje već bilo izvršeno, pri čemu su

²¹⁷ *Ibid.*, T. 156.

²¹⁸ Činjenična osnova, par. 39.

²¹⁹ Deronjićevo svjedočenje, T. 153.

²²⁰ *Ibid.*, T. 154.

²²¹ Činjenična osnova, par. 39.

²²² *Ibid.*, par. 40.

²²³ Deronjićevo svjedočenje, T. 154.

²²⁴ Optužnica, par. 9, 37; Činjenična osnova, par. 44.

²²⁵ Činjenična osnova, par. 29; vidi i *supra*, par. 86.

muškarci stajali do zida stadiona.²²⁶ Optuženi je posvjedočio da su mu rekli da je to urađeno po naređenju vojske i da će te ljude razmijeniti za neke Srbe.²²⁷

108. Optuženi je bio svjestan da te radnje predstavljaju nastavak prisilnog raseljavanja ljudi iz Bratunca i okolnih naselja. Štaviše, bio je svjestan da te ljude noću odvajaju na stadionu, te da ih potom odvođe u jedan hangar pored škole "Vuk Karadžić".²²⁸ Kasnije tog dana, optuženi je saznao da se u hangaru nalazi oko 500 ljudi.²²⁹

109. Dan nakon sastanka na Palama,²³⁰ optuženi je obaviješten da su "dobrovoljci" i neki mještani zlostavljali ljude koji su bili odvođeni u hangaru.²³¹ Štaviše, obaviješten je da su ljude odveli iz hangara u nepoznatom pravcu i da se oni više nikad nisu vratili.²³²

110. Prema Deronjićevom svjedočenju, sljedećeg dana, 12. maja 1992., optuženi je dobio informaciju da je neko u rijeci Drini vidio leševe nekih ubijenih ljudi. On je vidio nekoliko leševa u rijeci. Kad se vratio u Krizni štab, nastavili su da diskutuju o tome šta da poduzmu. Uveče 12. maja 1992., tačnije u noći između 12. i 13. maja, održali su sastanak Kriznog štaba na kojem su se složili da poduzmu neke mjere, to jest, odlučili su da puste sve preživjele iz hangara i da ih prevezu na Pale, gdje se u to vrijeme nalazilo srpsko rukovodstvo. Poslije ponoći, ljude koje su pustili iz hangara ukrcali su uz pomoć lokalne policije u kamione i prevezli na Pale. Napravili su spisak svih preživjelih iz hangara,²³³ od kojih su neki bili stanovnici Glogove i okolnih sela.²³⁴ Pretresnom vijeću je i dalje nepoznata sudbina tih ljudi.

111. Dana 13. maja 1992., Krizni štab je usvojio drugu odluku u vezi s "dobrovoljcima", koje su krivili za većinu ubistava u hangaru. Odlučeno je da se protjeraju svi "dobrovoljci" iz Bratunca, kao i Reljić,²³⁵ kojeg su krivili za razdvajanje ljudi i njihovo smještanje u hangar, čime su omogućena ubistva.²³⁶

²²⁶ Deronjićevo svjedočenje, T. 161.

²²⁷ *Ibid.*, T. 162.

²²⁸ *Ibid.*

²²⁹ *Ibid.*, T. 163.

²³⁰ Vidi *infra*, odjeljak V.F. Optuženi je navodno na Pale otišao 10. maja 1992., što znači da je za zlostavljanje ljudi u hangaru saznao narednog dana, to jest 11. maja 1992. Deronjićevo svjedočenje, T. 163.

²³¹ Optuženi je, pored ostalih, spomenuo Dragu Zekića, oca preminulog Gorana Zekića. Deronjićevo svjedočenje, T. 163.

²³² Deronjićevo svjedočenje, T. 163.

²³³ *Ibid.*, T. 164.

²³⁴ Vidi DP JS-39, JS-39a.

²³⁵ Kako je navela odbrana, drugu odluku, odnosno protjerivanje Reljića, nije bilo moguće sprovesti, zato što je on pobjegao. Nastavak pretresa o kazni, T. 330. Pretresno vijeće podsjeća na to da je optuženi u razgovoru koji je s njim obavilo Tužilaštvo izjavio da je Reljić pobjegao iz Bratunca. Razgovor od 24. juna 2003., DP DS-7/5, str. 19.

²³⁶ Deronjićevo svjedočenje, T. 164-65.

112. Prema izjavi optuženog, u periodu od 8. do 12. maja 1992., u opštini Bratunac je ukupno ubijeno najmanje preko stotinu ljudi. Optuženi je "razjasnio" da broj od 200 ubijenih ljudi koji je naveo u jednom od ranijih razgovora koji su obavljani s njim nije tačan jer ga je naveo bez provjeravanja te informacije.²³⁷

113. Pretresno vijeće naglašava da se ni za jednu od činjenica opisanih u prethodnim paragrafima od 107 do 112 ne može i neće smatrati da predstavlja novo krivično djelo koje nije sadržano u Optužnici.

F. Sastanak na Palama

114. Dana 10. ili 11. maja 1992.,²³⁸ Miroslava Deronjića su pozvali na Pale da podnese izvještaj o događajima u Glogovi i/ili opštini Bratunac.²³⁹ Tom sastanku na Palama, koji je navodno održan u Hotelu "Panorama",²⁴⁰ prisustvovali su Radovan Karadžić, Velibor Ostojić i Ratko Mladić, uz još pedesetak učesnika, među kojima su bili predsjednici kriznih štabova iz raznih opština. Kad je optuženi ušao u salu za sastanke, zaključio je da je svrha tog sastanka da predsjednici kriznih štabova iz raznih opština podnesu izvještaje o bezbjednosnoj i vojnoj situaciji na terenu.²⁴¹ Na zidu iza njih nalazile su se mape na kojima je raznim bojama prikazan nacionalni sastav stanovništva dijelova Bosne i Hercegovine. Srpska područja su bila označena plavom bojom.²⁴² Miroslav Deronjić je na mapi pokazao svoju opštinu. Izvijestio je da su po njegovom naređenju izvršili napad na selo Glogovu, da je Glogova djelimično uništena i većim dijelom spaljena, te da su bosanski Muslimani prisilno uklonjeni iz sela. Kad je završio svoj izvještaj, prisutni u sali za sastanke su mu aplaudirali, a Velibor Ostojić je prokomentarisao: "*Sad možemo da obojimo Bratunac u plavo.*" To je značilo da su zauzeli kontrolu nad Bratuncem i da su Srbi snaga koja drži Bratunac pod kontrolom. Miroslav Deronjić je pretpostavio da to znači i da je Bratunac, u stvari, stekao mogućnost da postane dio Srpske Republike Bosne i Hercegovine.²⁴³

²³⁷ *Ibid.*, T. 166.

²³⁸ U svakom slučaju *nakon* događaja u Glogovi i Bratuncu; Deronjićevo svjedočenje, T. 168. Međutim, u svojoj izjavi u svojstvu svjedoka od 25. novembra 2003., optuženi je izjavio: "[...] tokom sastanka održanog 12. maja na Palama, kada sam objasnio događanja u Glogovoj." DP DS-8a, par. 67. O ovoj se činjenici još raspravljalo i na nastavku pretresa o kazni, na kojem se nije mogao utvrditi tačan datum, ali su strane izjavile da ta činjenica nije sporna, T. 328-29.

²³⁹ Činjenična osnova, par. 45; Deronjićevo svjedočenje, T. 168-69. Ostaje nejasno da li se izvještaj odnosio samo na Glogovu ili na cijelu opštinu Bratunac.

²⁴⁰ Deronjićevo svjedočenje, T. 168.

²⁴¹ *Ibid.*, T. 169.

²⁴² Činjenična osnova, par. 46.

²⁴³ *Ibid.*, par. 47; Deronjićevo svjedočenje, T. 169-70.

VI. MJERODAVNO PRAVO

A. Pravna osnova

115. Prema uslovima iz Sporazuma o izjašnjavanju o krivici koji je optužba podnijela u sklopu pripreme za statusnu konferenciju od 30. septembra 2003., optuženi je potvrdnim izjašnjenjem o krivici potvrdio da je svjestan da bi optužba morala da dokaže van razumne sumnje sljedeće elemente.²⁴⁴

116. U pogledu prirode krivičnog djela za koje se optuženi izjasnio krivim, elementi koji se traže za krivično djelo progona navedeni su u paragrafu 5 Sporazuma o izjašnjavanju o krivici. U tom paragrafu stoji:

5. Miroslav Deronjić je svjestan toga da bi optužba, da bi mogla da se utvrdi njegova krivica za progone, morala da dokaže van razumne sumnje svaki od sljedećih elemenata:

- (a) postojanje oružanog sukoba;
- (b) postojanje rasprostranjenog i sistematskog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva;
- (c) postupanje optuženog bilo je u vezi s rasprostranjenim i sistematskim napadom usmjerenim protiv civilnog stanovništva;²⁴⁵
- (d) optuženi je bio svjestan šireg konteksta u kojem su se odvijali njegovi postupci;
- (e) optuženi je protiv žrtve ili populacije-žrtve počinio radnje ili propuste kojima je prekršeno neko osnovno ili temeljno ljudsko pravo;
- (f) optuženi je posjedovao namjeru da počini dotično kršenje;
- (g) postupci optuženog počinjeni su na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi; i
- (h) ponašanje optuženog počinjeno je sa smišljenom namjerom diskriminacije.

B. Zaključci Pretresnog vijeća

117. Optuženi se izjasnio da je kriv za izvršenje progona putem sljedećih djela: izdavanjem naređenja da se napadne selo Glogova, lišavanjem života civila bosanskih Muslimana u Glogovi, prisilnim raseljavanjem civila bosanskih Muslimana Glogove izvan opštine Bratunac, uništenjem

²⁴⁴ Sporazum o izjašnjavanju o krivici, par. 5

²⁴⁵ U originalnom tekstu paragrafa 5 (b) i (c) Sporazuma o izjašnjavanju o krivici pominje se postojanje rasprostranjenog ili sistematskog napada, međutim, zbog činjenice da se u paragrafu 14 Optužnice pominje postojanje rasprostranjenog i sistematskog napada, strane su se složile s tim da paragraf 14 Optužnice odnosi prevagu nad paragrafom 5 (b) i (c) Sporazuma o izjašnjavanju o krivici, T. 172.

džamije u Glogovi, te uništavanjem imovine civila bosanskih Muslimana u Glogovi.²⁴⁶ Pretresno vijeće sada treba da presudi da li ta djela u osnovi predstavljaju djela progona.

118. U skladu sa stavom iz prvostepene presude u predmetu *Vasiljević*²⁴⁷ i prvostepene presude u predmetu *Stakić*,²⁴⁸ zbog činjenice da ne postoji iscrpan popis djela koja mogu činiti progone, ona djela koja nisu izričito pomenuta u Statutu takode mogu predstavljati djela progona. Međutim, zajednički nazivnik svih djela progona mora biti taj da su ona počinjena na jednoj od navedenih osnova diskriminacije, te da su jednake težine kao i druga djela nabrojana u članu 5 Statuta.

119. Premda se izraz "lišavanje života" kao takav ne pominje u popisu krivičnih djela kažnjivih po članu 5 Statuta, on se koristi ravnopravno s izrazom "ubistvo",²⁴⁹ što je krivično djelo kažnjivo po članu 5 (a) Statuta.

120. Izraz "prisilno raseljavanje" nije naveden na popisu krivičnih djela u članu 5 Statuta; međutim, kao što je zaključilo Žalbeno vijeće u predmetu *Krnojelac*, prisilno raseljavanje, ako je počinjeno s traženom diskriminatornom namjerom, predstavlja krivično djelo progona.²⁵⁰

121. Napadi na sela nisu navedeni u članu 5 Statuta. Pretresno vijeće u predmetu *Kordić i Čerkez* je prilikom ocjenjivanja stepena težine tog krivičnog djela bilo pri stavu da protivpravni napad na gradove, naselja i sela "pripada istoj grupi kao i 'napad, ili bombardovanje, bilo kojim sredstvima, nebranjenih gradova, sela, stambenih objekata ili zgrada', a to je kršenje zakona i običaja ratovanja iz člana 3(c) Statuta", te stoga, kada je počinjeno na diskriminatornim osnovama, predstavlja djelo progona.²⁵¹

122. Uništavanje ustanove namijenjene religiji nije navedeno u članu 5 Statuta, ali je u predmetu *Stakić* iznesen stav da "zauzimanje, uništavanje ili hotimično nanošenje štete ustanovama namijenjenim religiji, dobrotvornim svrhama i obrazovanju, umjetnosti i nauci, istorijskim spomenicima i umjetničkim i naučnim djelima", što je krivično djelo kažnjivo po članu 3 (d) Statuta, kada je počinjeno s traženom diskriminatornom namjerom, predstavlja progone.²⁵²

123. Premda bezobzirno uništavanje imovine nije jedno od krivičnih djela nabrojanih u članu 5 Statuta, u predmetu *Stakić* je izražen stav da "[k]ada je kumulativni učinak takvog uništavanja imovine uklanjanje civila iz njihovih domova na diskriminatornim osnovama, tada 'bezobzirno i opsežno

²⁴⁶ Optužnica, par. 29-35, 37, 39, 40.

²⁴⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 246-247.

²⁴⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 735-736.

²⁴⁹ *Ibid.*, par. 585-586.

²⁵⁰ Žalbena presuda u predmetu *Krnojelac*, par. 221-222; uporedi Protivno mišljenje sudije Schomburga, par. 4, 12, 17.

²⁵¹ Prvostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 203.

²⁵² Prvostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 765-768.

razaranje [...] nastambi, zgrada, poslovnih objekata, osobne imovine i stoke civila bosanskih Muslimana' može predstavljati krivično djelo progona".²⁵³

124. Pretresno vijeće, iz goreopisanih razloga, konstatuje da gorepomenuta djela ispunjavaju pravne uslove iz člana 5 (h) Statuta, to jest da su jednake težine kao i druga djela nabrojana u članu 5 Statuta.

---

²⁵³ Prvostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 763.

VII. INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST OPTUŽENOG

125. Miroslav Deronjić snosi individualnu krivičnu odgovornost prema članu 7(1) Statuta za krivično djelo progona kažnjivo po članu 5(h) Statuta Međunarodnog suda za koje se tereti u Optužnici i za koje se izjasnio krivim. To što je upotrijebljen izraz "počinio" ne znači da je optuženi lično fizički počinio ijedan od zločina za koje se tereti. Taj izraz se odnosi na značajno učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu koji je više mjeseci bio dobro organizovan.²⁵⁴

126. Cilj udruženog zločinačkog poduhvata bio je trajno uklanjanje, silom ili drugim sredstvima, bosanskih Muslimana, stanovnika sela Glogova u opštini Bratunac, činjenjem krivičnog djela progona, kažnjivog po članu 5 (h) Statuta. Miroslav Deronjić je učestvovao u tome kao saizvršilac.²⁵⁵

127. Na nivou opštine Bratunac, Miroslav Deronjić je djelovao u dogovoru s drugima, među kojima su bili pripadnici TO-a opštine Bratunac, i to, pored ostalih, Momir Nikolić, Najdan Mladenović, Nenad Deronjić, Dragutin Takač, Dušan Živanović, Gojko (ili Živojin) Radić, Zoran Mladenović, Milo zvani "Riba" i Milan Zarić, zatim pripadnici dijelova JNA, to jest pripadnici Novosadskog korpusa iz Srbije, koji su bili pod komandom kapetana Reljića, pripadnici bratunačkih policijskih snaga, pored ostalih Milutin Milošević, načelnik srpskog SUP-a, Miladin Jokić, Vidoje Radović, Dragan Ilić, Dragan Vasiljević, Sredoje Stević, Vukšić i Tešić, te pripadnici paravojnih snaga čiji identitet nije poznat.²⁵⁶

128. Od kraja aprila do 9. maja 1992. godine, Miroslav Deronjić je pojedinačno, kao predsjednik Kriznog štaba opštine Bratunac, i u dogovoru s drugim učesnicima u udruženom zločinačkom poduhvatu, izvršio progone bosanskih Muslimana na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi u selu Glogova u opštini Bratunac.²⁵⁷ Posljedica tih progona bila je ubistvo 64 bosanska Muslimana, prisilno raseljenje bosanskih Muslimana iz Glogove i razaranje sela Glogova.²⁵⁸

129. Miroslav Deronjić je počinio gorenavedena djela sa posebnom namjerom diskriminacije protiv bosanskih Muslimana, stanovnika Glogove i opštine Bratunac na političkoj i vjerskoj osnovi.²⁵⁹

130. Miroslav Deronjić je znao da napad na Glogovu i prisilno raseljavanje bosanskih Muslimana iz tog sela predstavlja dio rasprostranjenog i sistematskog napada usmjerenog protiv civilnog

²⁵⁴ Optužnica, par. 2.

²⁵⁵ *Ibid.*, par. 3; vidi i Odluku o udruženom zločinačkom poduhvatu u predmetu *Ojdanić*, par. 20.

²⁵⁶ Optužnica, par. 6-7.

²⁵⁷ *Ibid.*, par. 27.

²⁵⁸ *Ibid.*, par. 40.

²⁵⁹ Činjenična osnova, par. 30.

stanovništva, bosanskih Muslimana, u dijelovima Bosne i Hercegovine koji su proglašeni Republikom Srpskom.²⁶⁰

131. Napad na Glogovu izvršen je u kontekstu oružanog sukoba između srpskih i muslimanskih snaga u Bosni i Hercegovini.²⁶¹

132. Odluka da se napadne Glogova i da se trajno raseli njeno muslimansko stanovništvo donesena je s ciljem sprovođenja plana za stvaranje srpskih nacionalnih teritorija u Bosni i Hercegovini.²⁶²

---

²⁶⁰ *Ibid.*, par. 31.

²⁶¹ *Ibid.*, par. 32.

²⁶² *Ibid.*, par. 33.

VIII. PRAVNE ODREDBE O ODMJERAVANJU KAZNE

133. Djelujući u skladu s Poglavljem VII Povelje Ujedinjenih nacija, ovaj Međunarodni sud²⁶³ nema samo mandat da istražuje i bilježi, u najvećoj mogućoj mjeri, istinu o onome što se desilo u bivšoj Jugoslaviji, nego i da dodijeli pravdu, kako žrtvama i njihovim srodnicima, tako i počiniocima. Istina i pravda bi trebale i da podstaknu atmosferu pomirenja između različitih nacionalnih grupa unutar tih zemalja i između novih država na teritoriji bivše Jugoslavije.

134. Potvrдно izjašnjavanje o krivici ukazuje na to da optuženi priznaje istinitost optužbi koje sadrži optužnica. Ono takođe znači da optuženi prihvata odgovornost za svoje postupke. Time se nesumnjivo doprinosi procesu pomirenja. Potvrdnim izjašnjavanjem o krivici žrtve se štite od ponovnog proživljavanja onoga kroz šta su prošle i od otvaranja starih rana. Popratni učinak toga, premda ne i stvarno značajan olakšavajući faktor, jeste da se time štede sredstva Međunarodnog suda.

135. Za razliku od безусловnog potvrdnog izjašnjavanja o krivici (pravilo 62 *bis* Pravilnika), sporazum o izjašnjavanju o krivici (pravilo 62 *ter* Pravilnika), premda sam po sebi posjeduje izvjesnu vrijednost kao podsticaj na potvrдно izjašnjavanje o krivici, ima dvije negativne nuspojave. Prvo, činjenice koje optuženi priznaje ograničene su na one iz sporazuma, a one ne moraju uvijek da predstavljaju odraz cjelokupne raspoložive činjenične i pravne osnove. Drugo, može se pomisliti da optuženi priznaje krivicu samo zbog načela "*do ut des*" (dajem da bih dobio). Stoga se mora analizirati razlog iz kojeg se optuženi potvrдно izjasnio o krivici: da li su povučene optužbe ili je data preporuka o kazni? U svakom slučaju, sporazum o izjašnjavanju o krivici u skladu s pravilima 62 *ter* i 62 *bis* Pravilnika ne dopušta pretresnom vijeću da odstupa od mandata ovog Međunarodnog suda, a to je da se istina iznese na svjetlo i dodijeli pravda narodu bivše Jugoslavije. Ni javnost ni same sudije ne mogu dosegnuti bliže istini od onoga što je prihvaćeno u sporazumu o izjašnjavanju o krivici.²⁶⁴ To može stvoriti zlosretnu prazninu u javnom i istorijskom spisu ovog konkretnog predmeta, premda, u svjetlu značajne saradnje optuženog s optužbom, sporazum omogućava bolji uvid u ranije neotkrivene oblasti. Međutim, premda se sporazumima o izjašnjavanju o krivici pristupa s primjerenim oprezom,²⁶⁵ treba podsjetiti da ovaj Međunarodni sud nije konačni presuditelj o istorijskim činjenicama. To je posao istoričara. Za sudije koje se usredotočuju na ključna pitanja predmeta koji se vode pred ovim Međunarodnim sudom, važno je da se pravda sprovede i to na bjelodan način, u okviru navoda optužnice koju je podigao tužilac.

²⁶³ Vidi *supra*, Uvod.

²⁶⁴ U tekućem predmetu, strane su se složile samo u vezi s tim da činjenična osnova iz Optužnice predstavlja usaglašene činjenice u Sporazumu o izjašnjavanju o krivici.

²⁶⁵ Detaljna rasprava o primjerenosti sporazuma o izjašnjavanju o krivici u predmetima koji se tiču teških kršenja međunarodnog humanitarnog prava nalazi se u Presudi o kazni u predmetu *Momir Nikolić*, par. 57–73.

A. Individualna krivica optuženog i načelo srazmjernosti

136. Individualna krivica optuženog ograničava raspon kazne. Drugi ciljevi i funkcije kazne mogu samo uticati na taj raspon u granicama određenim individualnom krivicom.²⁶⁶

137. Ovo Pretresno vijeće je u predmetu *Stakić* podsjetilo da je:

Međunarodni sud osnovan zato da zločini ne bi ostali nekažnjeni i kako bi se osiguralo pravično suđenje navodnim počiniočima zločina iz njegove nadležnosti. [...] Zadatak Međunarodnog suda je da odredi odgovarajuću kaznu, često i osobama za koje se nikad ne bi očekivalo da će stati pred sud. Jedan od ciljeva kažnjavanja jeste ostvarenje načela ravnopravnosti pred zakonom, ali kažnjavanjem se takođe sprečava da osobe koje se ubuduće nađu u sličnoj situaciji čine zločine.²⁶⁷

138. Statut daje izričita diskreciona ovlaštenja sudijama da odmjere primjerenu kaznu svakom optuženom za svako djelo koje mu se stavlja na teret.²⁶⁸ Stoga, kada pretresno vijeće ocjenjuje razne faktore za odmjerenje kazne, ono pritom u obzir uzima prirodu i težinu počinjenih krivičnih djela, okolnosti u kojima su ona počinjena, stepen odgovornosti optuženog za dotično krivično djelo, te karakter optuženog.

139. Konačno, u obzir se treba uzeti temeljno načelo srazmjernosti.²⁶⁹

B. Načela i ciljevi

1. Argumenti strana

140. Optužba tvrdi da Pretresno vijeće treba na umu imati prevashodno načela retribucije i odvratanja.²⁷⁰ Ona tvrdi da, "premda načelo retribucije potiče od drevne teorije osvete, njegov moderni

²⁶⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 899.

²⁶⁷ *Ibid.*, par. 901.

²⁶⁸ *R. v. Bloomfield* /Kraljica protiv Bloomfielda/ [1999] NTCCA 137, par. 17: "Individualizirana pravda jeste aršin za odmjerenje kazni u sudskim postupcima, tako da se kazna u svakom predmetu kroji prema okolnostima u kojima je počinjeno krivično djelo i okolnostima počinioča."

²⁶⁹ Vrhovni sud Kanade je u svojoj odluci u predmetu *R. v. Martineau* /Kraljica protiv Martineaua/ naveo:

[K]azna mora biti srazmjerna moralnoj osudi ponašanja počinioča, ili, kao što je profesor Hart formulisao u svom djelu *Punishment and Responsibility* /Kazna i odgovornost/ (1968), na str. 162, temeljno načelo pravnog sistema zasnovanog na moralu [jeste] da se oni koji štetu nanesu namjerno kazne strožije od onih koji štetu nanesu nenamjerno. (*R. v. Martineau*, [1990] 2 S.C.R. 633, str. 645).

Taj stav je primijenjen i dodatno razrađen u narednoj odluci tog Suda u predmetu *R. v. Arkell* /Kraljica protiv Arkella/, gdje je Sud objavio:

[U] slučaju kada ubistvo počinu neko ko svoju moć već zloupotrebljava tako što protivzakonito dominira nad drugim, takvo ubistvo treba smatrati izuzetno teškim krivičnim djelom. [...] Odluka da se ubistva počinjena u vrijeme dok je počinilac zloupotrebljavao svoj položaj moći protivzakonitom dominacijom nad žrtvom smatraju težim krivičnim djelima u skladu je s načelom da mora postojati srazmjer između kazne i moralne osude ponašanja počinioča te drugih faktora kao što su odvratanje i društvena osuda djela počinioča. (*R. v. Arkell*, [1990] 2 S.C.R. 695, str. 704).

smisao odnosi se na potrebu da kazna bude srazmjerna zločinu".²⁷¹ Pored toga, optužba tvrdi da se "retribucija odnosi prevashodno na okolnosti samog predmeta, dok odvracanje prevazilazi okvir samog predmeta, ciljajući na potencijalne počinioce".²⁷² Optužba tvrdi da bi kazna trebala da ima "vrijednost odvracanja u dovoljnoj mjeri da bi se osiguralo da oni koji pomišljaju na počinjenje sličnih zločina budu obeshrabreni da ih čine".²⁷³ Optužba ima u vidu "opšti značaj odvracanja kao faktora u odmjeravanju kazne za međunarodne zločine", što je stav koji je podržalo Žalbeno vijeće.²⁷⁴

141. Odbrana tvrdi da "[r]etribucija – shvaćena kao kazna počiniocu za njegovo konkretno kažnjivo ponašanje – i odvracanje općenito čine okvir u kojem bi se trebala odmjeriti kazna".²⁷⁵ Međutim, kako dalje tvrdi odbrana, Pretresno vijeće mora da "osigura da se načelu odvracanja ne prida veći značaj od onog koji mu pripada".²⁷⁶

2. Diskusija

142. Temeljna načela koja se uzimaju u obzir prilikom odmjeravanja kazne jesu odvracanje i retribucija. Žalbeno vijeće u predmetu *Čelebići* smatralo je, pored ostalog, sljedeće:

Žalbeno vijeće (i pretresna vijeća kako MKSJ-a tako i MKSR-a) dosljedno su isticali da su dvije glavne svrhe izricanja kazni za te zločine odvracanje i retribucija.²⁷⁷

143. Što se tiče rehabilitacije, Žalbeno vijeće u predmetu *Čelebići* smatralo je da:

[I]ako rehabilitacija (u skladu s međunarodnim standardima ljudskih prava) treba da se smatra relevantnim faktorom, ona nije faktor kojem treba da se pridaje prekomjerna težina.²⁷⁸

Retribucija nije osveta "[...] nego želja da se izrazi gnušanje međunarodne zajednice nad gnusnim zločinima [...]"²⁷⁹

(a) Odvraćanje

144. Individualno i opšte odvracanje u principu ima važnu funkciju i služi kao važan cilj izricanja kazne.²⁸⁰

²⁷⁰ Podnesak optužbe u postupku izricanja kazne, par. 7.

²⁷¹ *Ibid.*

²⁷² *Ibid.*, par. 8.

²⁷³ Presuda o kazni u predmetu *Todorović*, par. 30, kako je citirano u Podnesku optužbe u postupku izricanja kazne, par. 8.

²⁷⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 185, kako je citirano u Podnesku optužbe u postupku izricanja kazne, par. 8.

²⁷⁵ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, para. 23 (fusnote izostavljene).

²⁷⁶ Presuda o kazni u predmetu *Banović*, par. 34, kako je citirano u Podnesku odbrane u postupku izricanja kazne, par. 24.

²⁷⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 806 (fusnote izostavljene).

²⁷⁸ *Ibid.*

²⁷⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 900.

145. Individualno odvrtačanje odnosi se na konkretan učinak kazne na osuđenika, koji bi trebao da bude takav da ga odvraća od ponovnog kršenja zakona nakon što odsluži kaznu i bude pušten na slobodu. Međutim, Pretresno vijeće smatra da se tom faktoru ne treba pridati veći značaj od prosječnog.

146. Izrečena kazna mora biti dovoljna da odvraća i druge od činjenja istog krivičnog djela; drugim riječima, ona mora imati učinak opšteg odvrtačanja. Pretresno vijeće je u Presudi o kazni u predmetu *Todorović* izjavilo:

Žalbeno vijeće smatra da je odvrtačanje "element koji se opravdano može razmatrati pri odmjeravanju kazne" i štaviše potvrđuje "opšti značaj odvrtačanja kao faktor u odmjeravanju kazne za međunarodne zločine". Pretresno vijeće smatra da to znači da je odvrtačanje jedan od osnovnih principa određivanja kazne, u smislu da kazne koje izriče Međunarodni sud moraju općenito imati vrijednost odvrtačanja u dovoljnoj mjeri da bi se osiguralo da oni koji pomišljaju na počinjenje sličnih zločina budu obeshrabreni da ih čine.²⁸¹

147. U predmetu *Stakić*, Pretresno vijeće je izjavilo da:

[u] kontekstu suzbijanja teških međunarodnih zločina odvrtačanje se odnosi na pokušaj integracije ili reintegracije onih osoba koje za sebe vjeruju da su van domašaja međunarodnog krivičnog prava. Takve osobe moraju biti upozorene da su dužne poštovati fundamentalne i globalne norme materijalnog krivičnog prava ili da će u suprotnome biti izložene ne samo krivičnom progonu već i sankcijama koje izriču međunarodni sudovi. Taj pristup opštem odvrtačanju u savremenom krivičnom pravu preciznije se opisuje kao odvrtačanje u cilju reintegracije mogućih počinitelaca u globalno društvo.²⁸²

148. Važno je primijetiti da sudovi u raznim nacionalnim pravosudnim sistemima priznaju načelo odvrtačanja. Primjer za to je odluka Žalbenog suda Sjeverne Teritorije Australije /Court of Appeal of the Northern Territory of Australia/ u predmetu *R. v. Bloomfield* /Kraljica protiv Bloomfielda/, kojom je riješeno da:

[š]to je veća šteta, to je i njena težina kod vaganja suprotstavljenih interesa veća na štetu počinioca u smislu kazne kao sredstva opšteg odvrtačanja. Mora se jasno staviti na znanje, kako počiniocu, tako i drugima sa sličnim porivima, da će se, ako se tim porivima prepuste, suočiti sa strogom kaznom: "u svim civilizovanim zemljama, u svim razdobljima, to je bila i dan danas jeste glavna svrha kažnjavanja".²⁸³

149. Jedna od glavnih svrha svake kazne koju izrekne neki međunarodni sud jeste da se kod optuženih, preživjelih žrtava, njihovih srodnika, svjedoka i šire javnosti pojača svijest o zakonu, kako bi se uvjerali da pravni sistem funkcioniše i da se provodi. Pored toga, proces izricanja kazni ima za svrhu da prenese poruku da se zakona i pravila koji su prihvaćeni u cijelom svijetu moraju pridržavati

²⁸⁰ *Ibid.*

²⁸¹ Presuda o kazni u predmetu *Todorović*, par. 30 (fusnote izostavljene).

²⁸² Prvostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 902; vidi Drugostepenu presudu u predmetu *Aleksovski*, par. 185; Drugostepenu presudu u predmetu *Čelebići*, par. 806; u vezi s *Integrationsprävention* vidi Ustavni sud Njemačke, BVerfGE 90, 145 (173); BVerfGE 45, 187 (255f). Vidi i *Radke* u Münchener Kommentar, Strafgesetzbuch, Vol. 1, §§1-51 (München, 2003).

²⁸³ *R. v. Bloomfield* [1999] NTCCA 137 par. 19 (fusnote izostavljene).

svi. "Svi su jednaki pred sudovima i sudovima pravde."²⁸⁴ Ovo temeljno pravilo stimuliše usvajanje tih zakona i pravila u svijesti zakonodavaca i šire javnosti.

(b) Retribucija

150. "Jednako je važan faktor odmazde. Odmazdu ne treba shvatati kao ispunjenje želje za osvetom nego kao želju da se na odgovarajući način izrazi gnušanje međunarodne zajednice nad tim zločinima."²⁸⁵ Načelo ili teorija retribucije dugo su se brkali s pojmom osvete, kao što tvrde i optužba i odbrana. Za razliku od toga, ovo Pretresno vijeće prihvata da se retribucija treba shvatiti samo kao:

objektivno, razumno i odmjereno određivanje primjerene kazne koja pravilno odražava [...] vinost počinioca, pri čemu se uzima u obzir njegovo namjerno izlaganje riziku, šteta koju je počinitelj time nanio, te normativni karakter ponašanja počinioca. Pored toga, za razliku od osvete, retribucija u sebi sadrži načelo suzdržanosti; retribucija zahtijeva izricanje pravedne i primjerene kazne, i ništa više od toga.²⁸⁶

C. Član 24 Statuta i pravilo 101 Pravilnika

151. Ni u Statutu ni u Pravilniku ne navodi se konkretan raspon kazni za krivična djela iz nadležnosti Međunarodnog suda. Odmjeravanje primjerene kazne prepušteno je nahođenju svakog pretresnog vijeća,²⁸⁷ premda su smjernice o tome koje faktore treba uzeti u obzir navedene i u Statutu i u Pravilniku.

152. U članu 24 Statuta daje se okvirni spisak faktora koje pretresna vijeća trebaju uzeti u obzir prilikom odmjerenja kazne. Relevantni dijelovi tog člana glase kako slijedi:

1. Krivične sankcije koje izriče pretresno vijeće ograničene su na kaznu zatvora. Prilikom određivanja kazne zatvora pretresno vijeće imaće u vidu opštu praksu izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije.
2. Prilikom izricanja kazni, pretresna vijeća uzimaju u obzir faktore poput težine krivičnog djela i individualnih prilika osuđenika. [...]

153. Relevantni dijelovi pravila 101 Pravilnika glase:

- (A) Osoba proglašena krivom može biti osuđena na kaznu zatvora, uključujući i doživotnu kaznu zatvora.
- (B) Prilikom određivanja kazne pretresno vijeće uzima u obzir faktore spomenute u članu 24(2) Statuta, kao i faktore kao što su:
  - (i) sve otežavajuće okolnosti;

²⁸⁴ Prva rečenica prvog paragrafa člana 14 MPGPP-a.

²⁸⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 185.

²⁸⁶ *R. v. M.(C.A.)* [1996] 1 S.C.R. 500, par. 80 (naglasak u originalu).

²⁸⁷ Vidi *supra*, par. 4.

- (ii) sve olakšavajuće okolnosti, uključujući i značajnu saradnju osuđenog s tužiocem prije ili poslije izricanja presude;
  - (iii) opšta praksa izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije; [...]
- (C) Osuđenom će se uračunati eventualno vrijeme koje je proveo u pritvoru čekajući na predaju Međunarodnom sudu ili čekajući na suđenje ili žalbeni postupak.

D. Težina krivičnog djela, otežavajući i olakšavajući faktori

154. Težina krivičnog djela je faktor od prevashodnog značaja i "može se smatrati lakmus-testom" za odmjeravanje primjerene kazne.²⁸⁸ Da bi se mogla utvrditi težina krivičnog djela, nužno je u obzir uzeti njegovu prirodu i "osobite okolnosti predmeta, kao i oblik i stepen sudjelovanja optuženih u zločinu".²⁸⁹ "Kazna mora da bude odraz prevladavajućeg standarda proporcionalnosti između težine krivičnog djela i stepena odgovornosti počinioca."²⁹⁰

155. Prilikom odmjeravanja kazne, pretresno vijeće je dužno uzeti u obzir sve otežavajuće i olakšavajuće okolnosti; međutim, ono po svom nahođenju određuje koliku će težinu pridati otežavajućim i olakšavajućim okolnostima.²⁹¹ Otežavajuće okolnosti treba dokazati van razumne sumnje,²⁹² dok se "olakšavajuće okolnosti utvrđuju procjenom vjerovatnoće,"²⁹³ a "olakšavajuće okolnosti mogu biti i okolnosti koje nisu u neposrednoj vezi s krivičnim djelom".²⁹⁴

156. U Pravilniku se kao olakšavajuća okolnost konkretno navodi samo "značajna saradnja s tužiocem", dok su drugi faktori koji se na ovom Međunarodnom sudu uzimaju u obzir kod ublažavanja kazne, pored ostalih, potvrdno izjašnjavanje o krivici,²⁹⁵ ograničeno prihvatanje krivice,²⁹⁶ izražavanje iskrenog kajanja,²⁹⁷ saosjećanje optuženog prema žrtvama i svaka eventualna pomoć koju im je

²⁸⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 1225, što je potvrđeno i u Drugostepenoj presudi u predmetu *Aleksovski*, par. 182, Drugostepenoj presudi u predmetu *Čelebići*, par. 731 i Drugostepenoj presudi u predmetu *Jelisić*, par. 101. Vidi i Drugostepenu presudu u predmetu *Furundžija*, par. 249.

²⁸⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 852, što je potvrđeno i u Drugostepenoj presudi u predmetu *Aleksovski*, par. 182, Drugostepenoj presudi u predmetu *Čelebići*, par. 731 i Drugostepenoj presudi u predmetu *Jelisić*, par. 101. Ovo Pretresno vijeće je u predmetu *Stakić* navelo da "kazna mora odražavati težinu kriminalnog ponašanja optuženog. To zahtijeva da se u obzir uzmu djela počinjena u osnovi, te oblik i stepen učešća optuženog"; te "Pretresno vijeće podsjeća da se neka okolnost ne može smatrati otežavajućim faktorom ako je ona sastavni dio krivičnog djela koje se razmatra zato što pravičnost zahtijeva da se svaka okolnost razmatra samo jednom", Prvostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 903-904.

²⁹⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Akayesu*, par. 40, što je potvrđeno i u Drugostepenoj presudi u predmetu *Akayesu*, par. 414.

²⁹¹ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 777.

²⁹² *Ibid.*, par. 763.

²⁹³ Prvostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 920, gdje se citira iz Prvostepene presude u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 847 i Presude o kazni u predmetu *Sikirica i drugi*, par. 110.

²⁹⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 920.

²⁹⁵ Ovaj se faktor podrobnije razmatra u odjeljku IX. B. 1. (b).

²⁹⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 464.

²⁹⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 788, Presuda o kazni u predmetu *Erdemović* iz 1998., par. 16.

pružio,²⁹⁸ ograničeno učešće u djelima nasilja za koja je okrivljen,²⁹⁹ dobrovoljna predaja,³⁰⁰ starost optuženog,³⁰¹ ranije nekažnjavanje i porodične i socijalne prilike optuženog.³⁰²

E. Raspon kazni

157. Pravilo 101 (A) Pravilnika, kojim je predviđeno da se osuđenoj osobi može izreći kazna zatvora, uključujući i kaznu doživotnog zatvora, pokazuje da "diskreciono pravo pretresnog vijeća pri izricanju kazne nije vezano maksimalnom zatvorskom kaznom koja se primjenjuje u nekom nacionalnom sistemu".³⁰³

158. Shodno članu 24 (1) Statuta i pravilu 101 (B) (iii) Pravilnika, pretresno vijeće će imati u vidu "opštu praksu izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije". Međutim, u praksi ovog Međunarodnog suda ustaljeno je da pretresna vijeća nisu vezana tom "opštom praksom". Pretresno vijeće primjećuje da je teško identifikovati takvu "opštu praksu" s obzirom na to da u dotičnom periodu pravosudni sistem nije funkcionisao, posebno kad su u pitanju ona krivična djela za koja se postupci vode pred ovim Međunarodnim sudom. Umjesto toga, pretresna vijeća bi trebala uzeti u obzir mjerodavne zakonske odredbe i današnju praksu – ukoliko ona postoji – sudova u državama na teritoriji bivše Jugoslavije vezanu za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava.³⁰⁴

159. U tu svrhu, te u potrazi za smjernicama zasnovanim na uporednom istraživanju na tom polju, Pretresno vijeće je u dokaze uvrstilo Izvještaj u vezi s odmjeravanjem kazne koji je sastavio prof. Sieber za predmet protiv *Dragana Nikolića* i transkripte njegovog svjedočenja u tom predmetu.³⁰⁵

1. Bivša Jugoslavija

160. Odjeljak Izvještaja u vezi s odmjeravanjem kazne koji se odnosi na bivšu Jugoslaviju sadrži i normativni i empirijski dio, pri čemu se ovaj drugi zasniva na polustandardizovanim razgovorima sa 17 sudija iz raznih dijelova bivše Jugoslavije³⁰⁶ o pitanjima vezanim za kažnjavanje zločina koji obuhvataju djela koja se stavljaju na teret u Optužnici.³⁰⁷ Što se tiče pravnog značaja empirijskih

²⁹⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 775-76, Drugostepena presuda u predmetu *Serushago*, par. 24.

²⁹⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 236.

³⁰⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Serushago*, par. 24, Presuda o kazni u predmetu *Plavšić*, par. 84.

³⁰¹ Drugostepena presuda u predmetu *Jelisić*, par. 131, Presuda o kazni u predmetu *Erdemović* iz 1998., par. 16.

³⁰² Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 408, Presuda o kazni u predmetu *Erdemović* iz 1998., par. 16.

³⁰³ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 377.

³⁰⁴ Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Tadić*, par. 21, Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 418, Drugostepena presuda u predmetu *Jelisić*, par. 117, Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 813.

³⁰⁵ Vidi *supra*, par. 22.

³⁰⁶ Od 17 sudija s kojima je prof. Sieber razgovarao, šest ih je bilo iz BiH (tri iz Federacije Bosne i Hercegovine i tri iz Republike Srpske), pet sudija je bilo iz Hrvatske, troje iz Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, dok je troje sudija bilo iz Crne Gore, Sieberovo svjedočenje, T. 368.

³⁰⁷ Izvještaj u vezi s odmjeravanjem kazne, str. 17-20.

podataka, prof. Sieber je izjavio: "Ova studija vam može dati neke naznake, ali to definitivno [...] nije uzorak po kojem se može napraviti analiza, posebno ne analiza pojedinih republika."³⁰⁸ Pretresno vijeće dijeli taj stav.

161. Krivična djela za koja se optuženi izjasnio krivim dogodila su se u opštini Bratunac, koja je danas dio BiH, konkretno njenog entiteta Republike Srpske. Pretresno vijeće stoga posebno zanimaju pravne odredbe o odmjeravanju kazni i praksa na tom području.

162. Pretresno vijeće će započeti s kratkim hronološkim prikazom mjerodavnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije, počev od 1992., kada su počinjena krivična djela za koja se optuženi izjasnio krivim, pa do danas.

163. Pravne odredbe o odmjeravanju kazni u BiH 1992. godine bile su regulisane Krivičnim zakonom SFRJ, koji je Savezna skupština usvojila 28. septembra 1976. i koji je stupio na snagu 1. jula 1977. (dalje u tekstu: Savezni krivični zakon iz 1976/77.), te Krivičnim zakonom Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine od 10. juna 1977. (dalje u tekstu: Krivični zakon BiH iz 1977.). Savezni krivični zakon iz 1976/77. regulisao je opšte aspekte krivičnog zakona i neka posebna krivična djela, kao što su krivična djela protiv bezbjednosti SFRJ, genocid i ratni zločini, dok je Krivični zakon BiH iz 1977. regulisao prvenstveno posebna krivična djela i neka opšta pitanja kojima se Savezni krivični zakon iz 1976/77. nije bavio.³⁰⁹ Oba ta krivična zakona prvobitno su ostala na snazi nakon što je BiH proglasila nezavisnost 1992. godine.³¹⁰

164. Godine 1998., Federacija Bosne i Hercegovine, konstitutivni entitet BiH, usvojila je vlastiti krivični zakon koji sadrži svoj opšti i posebni dio. Entitet Republika Srpska i Distrikt Brčko učinili su isto ubrzo nakon toga, usvojivši svoje krivične zakone 2000. godine.³¹¹ U martu 2003., Ured Visokog predstavnika donio je novi Krivični zakon za oba entiteta u državi BiH i za Distrikt Brčko (dalje u tekstu: Krivični zakon OHR-a iz 2003.).³¹² U avgustu 2003., Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska usvojile su nove krivične zakone (dalje u tekstu: Krivični zakon Federacije BiH iz 2003., odnosno Krivični zakon RS-a iz 2003.). I Krivični zakon OHR-a iz 2003. i krivični zakoni oba entiteta BiH iz 2003. sadrže opšte i posebne dijelove. Krivični zakon OHR-a iz 2003. u svom posebnom dijelu ne sadrži odredbe kojima se sankcionišu "obična" krivična djela poput ubistva ili

³⁰⁸ Sieberovo svjedočenje, T. 413.

³⁰⁹ Izvještaj u vezi s odmjeravanjem kazne, str. 27, 29.

³¹⁰ *Ibid.*, str. 27, gdje se citira proglas Predsjedništva o stanju neposredne ratne opasnosti od 8. aprila 1992., Ukaz Predsjedništva od 11. avgusta 1992. o primjeni važećih zakona, te Zakon od 1. juna 1994. o retroaktivnoj ratifikaciji tog ukaza Predsjedništva. Evropska zajednica je priznala nezavisnost BiH 6. aprila 1992. Dana 22. maja 1992., BiH je primljena u Ujedinjene nacije kao država-članica.

³¹¹ *Ibid.*, str. 35.

³¹² *Ibid.*

silovanja, ali sadrži krivične odredbe koje su relevantne i mjerodavne za cijelu državu, kao što su, pored ostalih, odredbe o ratnim zločinima i zločinima protiv čovječnosti.³¹³

165. Pretresno vijeće će se sada pozabaviti rasponom kazni koje su se po gorepomenutim zakonima mogle izreći u BiH 1992. godine, kada su počinjena krivična djela za koja se optuženi izjasnio krivim. Po Saveznom krivičnom zakonu iz 1976/77., raspon kazni koje su se mogle izreći 1992. godine obuhvatao je novčane kazne, konfiskaciju imovine, zatvor i smrtnu kaznu. Najveća kazna zatvora iznosila je 15 godina, osim kad se radilo o krivičnim djelima za koja je bila propisana smrtna kazna, a koja su počinjena u "posebno otežavajućim okolnostima" ili su "izazvala posebno teške posljedice", u kojem slučaju je maksimalna kazna zatvora iznosila 20 godina.³¹⁴

166. Kazne za konkretna krivična djela 1992. godine bile su regulisane Krivičnim zakonom BiH iz 1977. Za ubistvo je bila propisana kazna od najmanje pet godina zatvora, a za teške oblike tog krivičnog djela – koji obuhvataju svirepo ubistvo, ubistvo izvršeno uz upotrebu nasilja, uz ugrožavanje života drugih osoba ili iz koristoljublja – kazna zatvora od najmanje deset godina ili smrtna kazna.³¹⁵ Ako je ubistvo počinjeno "u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije", po Saveznom krivičnom zakonu iz 1976/77. to krivično djelo se kvalifikovalo kao ratni zločin i kažnjavalo se zatvorom u trajanju od najmanje pet godina ili, alternativno, smrtnom kaznom.³¹⁶

2. Primjenjivost načela *lex mitior*

167. Načelo *lex mitior*³¹⁷ jedno je od načela ugrađenih u krivični zakon koji se primjenjivao u BiH tokom cijelog relevantnog perioda. Član 4 Saveznog krivičnog zakona iz 1976/77. glasi:

- (1) Na učinioca krivičnog djela primjenjuje se zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela.
- (2) Ako je poslije izvršenja krivičnog djela izmijenjen zakon, jednom ili više puta, primijenije se zakon koji je blaži za učinioca.

Ovo načelo je ugrađeno i u važeće nacionalne krivične zakone BiH, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine.³¹⁸

³¹³ Sieberovo svjedočenje, T. 373.

³¹⁴ Član 38 Saveznog krivičnog zakona iz 1976/77.; Izvještaj u vezi s odmjeravanjem kazne, str. 30. U ovom kontekstu, Pretresno vijeće želi naglasiti da ne dijeli mišljenje da je kazna doživotnog zatvora stroža od smrtne kazne, uporedi John R.W.D. Jones/Steven Powles, *International Criminal Practice /Međunarodna krivična praksa/*, 3. izdanje, Oxford (2003), 9.119.

³¹⁵ Član 36 Krivičnog zakona BiH iz 1977.; Izvještaj u vezi s odmjeravanjem kazne, str. 32-33.

³¹⁶ Član 142 (ratni zločin protiv civilnog stanovništva), član 143 (ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika) i član 144 (ratni zločin protiv ratnih zarobljenika) Saveznog krivičnog zakona iz 1976/77.; Izvještaj u vezi s odmjeravanjem kazne, str. 34.

³¹⁷ Podrobna diskusija o primjenjivosti ovog načela nalazi se u Presudi o kazni u predmetu *Dragan Nikolić*, par. 157-65.

168. Međutim, detaljnijom analizom sadržaja načela *lex mitior*, Pretresno vijeće se uvjerilo da se to načelo primjenjuje samo u slučajevima kada su se i izvršenje krivičnog djela i izricanje kazne za to djelo desili unutar iste pravosudne nadležnosti.

169. Pretresno vijeće primjećuje da u gorepomenutim odredbama ne stoji da se načelo *lex mitior* primjenjuje i u slučajevima kada je krivično djelo izvršeno unutar jedne pravosudne nadležnosti koja nije ista kao ona unutar koje je počiniocu izrečena kazna. U slučaju uporednih nadležnosti, nijedna država nema općenitu obavezu po međunarodnom pravu da primijeni raspon kazni ili pravne odredbe o odmjerenju kazne one države u kojoj je krivično djelo izvršeno. Što se tiče uporedne nadležnosti Međunarodnog suda i sudova u zemljama bivše Jugoslavije,³¹⁹ Žalbena vijeće je bez daljnjih objašnjenja usvojilo isti pristup izjavivši da se načelo prema kojem pretresna vijeća nisu vezana praksom odmjerenja kazni na sudovima u bivšoj Jugoslaviji

primjenjuje [se] na krivična djela počinjena kako prije, tako i nakon osnivanja Međunarodnog suda. Žalbena vijeće stoga ne vidi razlog zašto bi izricanje kazne veće od maksimalne moguće kazne po domaćem zakonu u bivšoj Jugoslaviji u vrijeme kad su ta krivična djela bila počinjena predstavljalo retroaktivno povećanje kazne.³²⁰

170. Da zaključimo, budući da Međunarodni sud ima primat nad nadležnošću nacionalnih sudova u bivšoj Jugoslaviji, on nije dužan izricati blaže kazne ako su takve kazne eventualno propisane u tim nacionalnim jurisdikcijama. Međutim, takve bi se kazne trebale uzeti u obzir, ali samo kao jedan od više faktora za odmjerenje kazne.

3. Druge zemlje

171. Pored dijela koji se odnosi na pravne odredbe i praksu odmjerenja kazni u bivšoj Jugoslaviji, u Izvještaju u vezi s odmjerenjem kazne daje se i pregled pravnih odredaba o odmjerenju kazni iz još 23 zemlje. Izvještaj u vezi s odmjerenjem kazne usredotočen je na pravne odredbe o odmjerenju kazne za teža krivična djela, uključujući i ubistvo, ali se u njemu ne navode nikakvi primjeri nekog konkretnog predmeta. U Izvještaju u vezi s odmjerenjem kazne navode se kazne koje su se primjenjivale 1992. godine, kad su krivična djela izvršena, kao i kazne primjenjive 2003. godine. Općenito govoreći, detaljnija analiza pokazuje da su u gotovo svim nacionalnim pravosudnim sistemima koji su razmatrani za ubistvo predviđene prilično stroge kazne. Konkretno, u velikom broju tih pravosudnih sistema propisana je obavezna kazna doživotnog zatvora za ubistvo izvršeno učešćem u pucnjavi. Poređenje između zakona koji su bili na snazi 1992. godine i trenutno važećih zakona

³¹⁸ Vidi i: član 4 (2) Krivičnog zakona OHR-a iz 2003.; član 5 (2) Krivičnog zakona Federacije BiH iz 2003.; član 4 (2) Krivičnog zakona RS-a iz 2003.; Izvještaj u vezi s odmjerenjem kazne, str. 35-36, 38-39 i 42.

³¹⁹ Član 9 (1) Statuta predviđa da Međunarodni sud i nacionalni sudovi imaju uporednu nadležnost da krivično gone osobe za krivična djela iz Statuta.

³²⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 816.

pokazuje da je samo mali broj zemalja u ovom periodu promijenio raspon kazni koje se mogu izreći za ta krivična djela. Većina tih promjena odnosi se na zamjenu smrtne kazne doživotnim zatvorom kao najtežom kaznom.³²¹

172. S opšteg stanovišta, najmanja kazna koja se može izreći za jedno djelo ubistva izvršenog učešćem u pucnjavi i/ili motivisanog etničkim predrasudama (dalje u tekstu: teži oblik ubistva) kreće se od određene kazne zatvora do doživotnog zatvora u zemljama kao što su Argentina, Austrija, Kanada, Čile, Engleska, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Poljska, Južna Afrika, Švedska i Turska.

173. Najveća kazna za jedno takvo djelo težeg oblika ubistva u raznim zemljama kreće se od kazne zatvora u trajanju od 25 godina do smrtne kazne.³²²

174. U Argentini,³²³ Belgiji,³²⁴ Kanadi,³²⁵ Njemačkoj,³²⁶ Engleskoj,³²⁷ Finskoj,³²⁸ Italiji³²⁹ i Južnoj Africi,³³⁰ jedno djelo težeg oblika ubistva povlači obaveznu kaznu doživotnog zatvora.

175. Kazna doživotnog zatvora ili, alternativno, najduža kazna zatvora predviđene su u zakonskim odredbama sljedećih zemalja: Austrije,³³¹ Poljske³³² i Švedske.³³³ Što se tiče Čilea i Francuske, teži oblik ubistva povlači kazne od najmanje pet godina zatvora u Čileu, odnosno dvije godine zatvora u Francuskoj³³⁴ – do doživotnog zatvora.

176. Konačno, čini se da su u Brazilu, Meksiku, Španiji i Portugalu³³⁵ kazne ograničene na određeni broj godina zatvora, čak i za najteže slučajeve. Međutim, Pretresno vijeće primjećuje da ukidanje doživotnog zatvora ne znači nužno da će kazna koju će osuđenik na kraju odslužiti biti manja nego u zemljama u kojima postoji kazna doživotnog zatvora uz moguću ili obaveznu reviziju kazne nakon 15 ili 20 godina.

177. Ovaj pregled pokazuje da u većini zemalja jedno jedino djelo težeg oblika ubistva povlači kaznu doživotnog zatvora ili smrtnu kaznu, bilo kao fakultativnu ili obaveznu sankciju. Savjet

³²¹ Na primjer, Izvještaj o zemlji - Grčka, str. 3; Izvještaj o zemlji - Poljska, str. 2; Izvještaj o zemlji – Južna Afrika, str. 2; Izvještaj o zemlji - Turska, str. 2.

³²² Izvještaj u vezi s odmjeravanjem kazne, str. 93.

³²³ Izvještaj o zemlji - Argentina, str. 5, 11.

³²⁴ Izvještaj o zemlji - Belgija, str. 17.

³²⁵ Izvještaj o zemlji - Kanada, str. 2.

³²⁶ Izvještaj o zemlji - Njemačka, str. 2.

³²⁷ Izvještaj o zemlji - Engleska, str. 8, 14.

³²⁸ Izvještaj o zemlji - Finska, str. 2.

³²⁹ Izvještaj o zemlji - Italija, str. 9, 18.

³³⁰ Izvještaj o zemlji – Južna Afrika, str. 9.

³³¹ Izvještaj o zemlji - Austrija, str. 8, 14.

³³² Izvještaj o zemlji - Poljska, str. 14.

³³³ Izvještaj o zemlji - Švedska, str. 10, 17.

³³⁴ Izvještaj o zemlji - Čile, str. 8, 15; Izvještaj o zemlji - Francuska, str. 10.

³³⁵ Vidi već Prvostepenu presudu u predmetu *Stakić*, par. 932 (fustnota 1660).

bezbjednosti je, usvajajući Statut 1993. godine, bio po svemu sudeći svjestan te prakse i odlučio je da sudijama povjeri veća diskreciona ovlašćenja za odmjeravanje kazni umjesto da navede konkretne raspone kazni za svako krivično djelo ponaosob. U skladu s opštom politikom UN-a o ukidanju smrtne kazne, Savjet bezbjednosti je kazne koje se mogu izreći ograničio na kaznu zatvora.³³⁶ Postupajući u skladu sa članom 15 Statuta, ovaj Međunarodni sud je na svojoj plenarnoj sjednici pobliže definisao član 24 (1) Statuta tako što je relevantni dio pravila 101 Pravilnika formulisao kako slijedi:

- (A) Osoba proglašena krivom može biti osuđena na kaznu zatvora, uključujući i doživotnu kaznu zatvora.

---

³³⁶ Član 24 (1) Statuta; vidi i Drugi fakultativni protokol uz MPGPP od 15. decembra 1989., koji za cilj ima ukidanje smrtne kazne, i već Protokol br. 6 uz EKLJP od 28. aprila 1983., koji se odnosi na ukidanje smrtne kazne; vidi i Prvostepenu presudu u predmetu *Stakić*, par. 932.

IX. ČINJENICE KOJE SE ODOSE NA INDIVIDUALNO PONAŠANJE OPTUŽENOG

A. Težina krivičnog djela i otežavajuće okolnosti

1. Argumenti strana

178. Optužba je stava da je za Pretresno vijeće težina krivičnog djela prevashodni faktor koji treba uzeti u obzir.³³⁷

179. Optužba tvrdi da "zločin za koji se Miroslavu Deronjiću izriče kazna spada upravo u onu vrstu zločina u vezi s kojom je Savjet bezbjednosti u rezoluciji 808 izrazio duboku zabrinutost. Događaji koji su se zbili u Glogovi 9. maja 1992. jesu klasičan primjer etničkog čišćenja, te predstavljaju upravo onaj razlog iz kojeg je Savjet bezbjednosti i osnovao ovaj Međunarodni sud. Napad na Glogovu nije bio izolovan ili slučajni događaj, nego ključni element većeg plana podjele Bosne i Hercegovine i stvaranja srpskih nacionalnih teritorija".³³⁸

180. Optužba dalje tvrdi da je krivično djelo za koje se optuženi izjasnio krivim, krivično djelo progona, "samo po sebi vrlo ozbiljno". Zbog svog posebnog obilježja, to jest namjere diskriminacije, to krivično djelo "opravdava izricanje teže kazne".³³⁹

181. Optužba tvrdi da su niže navedene otežavajuće okolnosti zasnovane isključivo na Činjeničnoj osnovi: (i) nadređeni položaj Miroslava Deronjića kao političkog rukovodioca u opštini Bratunac, njegova uloga u izdavanju naređenja za napad na Glogovu, i (ii) ranjivost i bespomoćnost žrtava u napadu na Glogovu od 9. maja 1992.

182. Odbrana tvrdi da je Pretresno vijeće "prvenstveno dužno" da "individualizira kaznu tako da ona bude primjerena individualnim prilikama optuženog i težini krivičnog djela"³⁴⁰ i da "[u]tvrđivanje težine zločina zahtijeva razmatranje osobitih okolnosti predmeta, kao i oblika i stepena sudjelovanja optuženih u zločinu".³⁴¹ Odbrana tvrdi da su sve otežavajuće okolnosti ovog zločina već obuhvaćene krivičnim djelom progona.³⁴² Odbrana nastavlja sljedećom izjavom: "Samo one okolnosti koje su direktno povezane bilo s izvršenjem krivičnog djela za koje se počinitelj tereti, bilo sa samim

³³⁷ Podnesak optužbe u postupku izricanja kazne, par. 9.

³³⁸ Završna riječ optužbe, T. 188.

³³⁹ Podnesak optužbe u postupku izricanja kazne, par. 11.

³⁴⁰ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 25, gdje se pominje Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 1225.

³⁴¹ *Ibid.*, par. 26, gdje se citira Prvostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 852.

³⁴² Završna riječ odbrane, T. 230.

počiniteljem u vrijeme počinjenja tog krivičnog djela [...] mogu se uzeti u obzir kao otežavajuće okolnosti".³⁴³

183. U vezi s nadređenim položajem Miroslava Deronjića, odbrana tvrdi:

To što neko zauzima visoki položaj u politici samo po sebi ne povlači oštriju kaznu. No, onaj ko zloupotrebljava ili neispravno vrši svoja ovlaštenja zaslužuje oštriju kaznu od onog ko djeluje kao privatno lice. Neposredno učešće neke osobe na visokom nadređenom položaju u nekom krivičnom djelu po članu 7(1) – planiranje, naređivanje, poticanje – jeste otežavajuća okolnost, ali njena težina zavisi od stvarne visine položaja koji on zauzima i oblika učešća u zločinu.³⁴⁴

2. Diskusija

184. Pretresna vijeća su shodno članu 24 (2) Statuta dužna uzeti u obzir faktore kao što su težina krivičnog djela i individualne prilike osuđenika. Ovo Pretresno vijeće ponavlja da je težina krivičnog djela od prevashodnog značaja kod odmjeravanja kazne.³⁴⁵

185. Pored toga, pravilo 101 (B) (i) Pravilnika zahtijeva od Pretresnog vijeća da razmotri sve eventualne otežavajuće okolnosti vezane za krivična djela za koja je optuženi proglašen krivim. S tim u vezi, utvrđeno je da se samo one okolnosti koje su direktno povezane s izvršenjem krivičnog djela za koje se optuženi tereti mogu smatrati otežavajućim.³⁴⁶

(a) Veliki broj žrtava

186. Usljed djela progona za koja se optuženi izjasnio krivim ubijena su 64 identifikovana civila, bosanska Muslimana. Pored toga, neutvrđeni broj civila bosanskih Muslimana prisilno je raseljen i lišen imovine. Optuženi je bio svjestan značajne vjerovatnoće da će doći do takvih zločina, što je prihvatio kao posljedicu svog kažnjivog ponašanja.

(b) Deronjićev nadređeni položaj kao političkog rukovodioca u opštini Bratunac

187. Optuženi snosi individualnu krivičnu odgovornost po članu 7 (1) Statuta zato što je počinio djela progona u Glogovi. To što je bio na položaju političkog rukovodioca čini dotično krivično djelo još težim. Žalbeno vijeće u predmetu *Kupreškić i drugi*³⁴⁷ potvrdilo je da:

[...] Pretresno vijeće posjeduje diskreciono pravo da zaključi kako je ta direktna odgovornost, po članu 7(1) Statuta, otežana položajem vlasti koji počinitelj posjeduje.³⁴⁸

³⁴³ Prvostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 850, kako je citirano u Podnesku odbrane u postupku izricanja kazne, par. 34.

³⁴⁴ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 36, gdje se pominje Prvostepena presuda u predmetu *Krstić*, par. 708-709.

³⁴⁵ Vidi *supra*, par. 154.

³⁴⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 850.

³⁴⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 451.

188. Optuženi je u svojoj opštini obavljao nekoliko funkcija u vlastima. Bio je predsjednik Opštinskog odbora SDS-a u Bratuncu od septembra 1990. do kraja aprila 1992. Dana 6. septembra 1991., Izvršni odbor SDS-a ga je imenovao za člana Komisije za kadrovska pitanja i organizaciju SDS-a. Optuženi je bio predsjednik Kriznog štaba Bratunca od trenutka kad je krajem aprila 1992. taj štab preuzeo nadležnosti Izvršnog odbora opštine i organa Skupštine opštine do trenutka kad se transformisao u Ratno povjereništvo, koje je u junu 1992. osnovalo Predsjedništvo Srpske Republike Bosne i Hercegovine. Bio je imenovan i za člana Ratnog povjereništva opštine Bratunac.³⁴⁹

189. Zahvaljujući svom goreopisanom uvidu u političku strategiju SDS-a, optuženi je već 1991. godine bio svjestan cilja rukovodstva bosanskih Srba da osnuje srpsku državu.³⁵⁰ U aprilu 1991., optuženi je saznao za planirano naoružavanje Srba, a Rajko Dukić mu je rekao da će on, Deronjić, i Goran Zekić biti zaduženi za naoružavanje svojih opština.³⁵¹ Samo nekoliko sedmica kasnije, početkom maja 1991., optuženi je lično učestvovao u organizovanju isporuke naoružanja Srbima u Bratuncu.³⁵² Tom je prilikom saznao i za stav političkog i državnog rukovodstva da se stvori isključivo srpsko područje 50 kilometara od Drine, koje bi obuhvatalo i opštinu Bratunac.³⁵³

190. Optuženi se nedvosmisleno opredijelio za takvu politiku rukovodstva bosanskih Srba i sprovodio ju je u gorepomenutom svojstvu rukovodioca. Konkretno, aktivno je učestvovao u ostvarenju cilja da se opština Bratunac transformiše u srpsku nacionalnu teritoriju.³⁵⁴ U oktobru 1991., optuženi je na jednoj sjednici Glavnog odbora u proširenom sastavu od Predsjedništva SDS-a dobio jednu zbirku dokumenata u vezi s organizovanjem srpskog naroda. Slijedio je te upute, organizovao javni forum s ciljem promovisanja političkih stavova SDS-a i osnovao Krizni štab srpskog naroda, te postao predsjednik tog štaba.³⁵⁵

191. Nakon što je od SDS-a primio povjerljiva pismena uputstva od 19. decembra 1991., odmah se dao na usvajanje i sprovođenje uputstava koja je zacrtao Glavni odbor SDS-a. Osnovao je Krizni štab SDS-a, zamijenivši njime Krizni štab srpskog naroda, koji je funkcionisao dva mjeseca, te je izabran i za predsjednika tog novog štaba.³⁵⁶ Krajem aprila 1992., postao je predsjednik tek formiranog Kriznog štaba opštine, koji je postojao do osnivanja Ratnog predsjedništva u junu 1992.³⁵⁷ Optuženi je, koliko je

³⁴⁸ Vidi i Prvostepenu presudu u predmetu *Krstić*, par. 708.

³⁴⁹ Optužnica, par. 1; vidi *supra*, par. 48.

³⁵⁰ Deronjićevo svjedočenje, T. 113, 127.

³⁵¹ *Ibid.*, T. 118, 124.

³⁵² *Ibid.*, T. 120-21.

³⁵³ *Ibid.*, T. 121.

³⁵⁴ Činjenična osnova, par. 13.

³⁵⁵ Deronjićevo svjedočenje, T. 124-27.

³⁵⁶ *Ibid.*, T. 127.

³⁵⁷ Kako je razjašnjeno na nastavku pretresa o kazni, T. 276.

bio u mogućnosti, s obzirom na specifičnu prirodu prilika u Bratuncu, sprovodio i druge mjere koje su imale za cilj uspostavljanje kontrole bosanskih Srba, kao što je podjela policije u Bratuncu.³⁵⁸

192. Političke funkcije na kojima je bio stavile su ga u poziciju da vrši *de facto* i *de jure* kontrolu nad TO-om i *de facto* kontrolu nad policijskim snagama u opštini Bratunac.³⁵⁹ Optuženi je tu vlast iskoristio da sprovede u djelo i ostvari ideju transformacije opštine Bratunac u čisto srpsku nacionalnu teritoriju. Napad na pretežno muslimansko selo Glogovu predstavljao je važan dio te njegove podrške. Bio je to ključni element velikog plana za podjelu Bosne i Hercegovine i stvaranje srpskih nacionalnih teritorija.³⁶⁰ Pretresno vijeće prihvata tvrdnju optužbe i slaže se s tim da je plan optuženog bio da se izvrši etničko čišćenje u Glogovi³⁶¹ i da događaji od 9. maja 1992. u Glogovi zaista predstavljaju "klasični primjer etničkog čišćenja".³⁶²

193. Optuženi je, na svom položaju vlasti s kojeg je vršio kontrolu nad snagama policije i TO-a, bio spreman koristiti nasilna sredstva da bi ostvario taj cilj. Posmatrajući zbivanja u susjednim opštinama tokom aprila 1992., optuženi je sam došao do zaključka da je upotreba sile jedan od elemenata strategije stvaranja srpske republike.³⁶³ Tu mu je pretpostavku u jednom razgovoru od 5. maja 1992. nedvosmisleno potvrdio Goran Zekić.³⁶⁴ Uvidjevši da su metode nasilja dio političkih planova, optuženi je donio odluku da napadne Glogovu.³⁶⁵ Primjena sile obuhvatala je, po njegovom mišljenju, premještanje stanovništva silom, postupke jedinica "dobrovoljaca" i JNA, upotrebu tenka, kao i ubijanje ljudi.³⁶⁶

194. Zbog svog položaja vlasti i kao uticajan civilni rukovodilac, s obzirom na svoj status predsjednika Kriznog štaba i Opštinskog odbora, optuženi je imao posebnu odgovornost prema stanovništvu svoje opštine.³⁶⁷ Međutim, on je zloupotrijebio vlast koja mu je povjerena. Kao što je izjavilo Pretresno vijeće u predmetima *Stakić* i *Dragan Nikolić*:

Kada krivična djela počini osoba na tako istaknutom položaju, to je značajan element za težu kaznu.³⁶⁸

Žalbeno vijeće je podržalo stav da:

³⁵⁸ Deronjićevo svjedočenje, T. 136.

³⁵⁹ Optužnica, par. 8 (a).

³⁶⁰ Završna riječ optužbe, T. 188.

³⁶¹ *Ibid.*, T. 190.

³⁶² *Ibid.*, T. 188.

³⁶³ Deronjićevo svjedočenje, T. 138.

³⁶⁴ *Ibid.*, T. 134.

³⁶⁵ *Ibid.*, T. 136, 145.

³⁶⁶ *Ibid.*, T. 137.

³⁶⁷ Vidi Prvostepenu presudu u predmetu *Simić i drugi*, par. 1082.

³⁶⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 913; Presuda o kazni u predmetu *Dragan Nikolić*, par. 183.

[...] starješinstvo optuženoga ili njegov položaj vlasti [što] otežava njegovu direktnu odgovornost po članu 7(1).³⁶⁹

195. Pretresno vijeće prihvata da puka činjenica da je optuženi bio na visokom političkom položaju u vrijeme napada sama po sebi ne predstavlja otežavajući faktor.³⁷⁰ Međutim, u ovom predmetu optuženi zaista jeste zloupotrijebio svoju političku vlast kako bi počinio krivična djela za koja je okrivljen.

(c) Uloga Miroslava Deronjića u razoružavanju građana Glogove

196. Vojnici su stanovnicima, pored ostalih, Glogove, uoči napada ultimativno naredili da predaju svoje naoružanje.³⁷¹ Do 27. aprila 1992., Glogova je postala razoružano i nebranjeno selo.³⁷²

197. Optuženi nije naredio da se izvrši razoružavanje Glogove. Razoružavanje bosanskih Muslimana u opštini Bratunac inicirala je JNA. Međutim, optuženog je o tome na jednom sastanku Kriznog štaba obavijestio g. Reljić, kapetan iz jedne jedinice JNA koja se nalazila u Bratuncu, i tražio od njega da tu odluku potvrdi ("izda ovlašćenje")³⁷³. Krizni štab i optuženi, na svom položaju predsjednika tog štaba, izdali su to ovlašćenje. Optuženi je odobrio akciju razoružavanja, smatrao ju je opravdanom i prihvatio je tu odluku kao svoju.³⁷⁴ Štaviše, optuženi je lično, kao pripadnik TO-a, učestvovao u razoružavanju sela Podčauši u opštini Bratunac.³⁷⁵

198. Podržavši na taj način razoružavanje, optuženi snosi neposrednu odgovornost za to što je stanovništvo Glogove ostavljeno na milost i nemilost oružanih snaga tokom napada od 9. maja 1992. Pretresno vijeće prihvata tvrdnju optužbe i slaže se s tim da činjenica da je stanovništvo Glogove razoružano dosta prije napada i da nije pružilo nikakav otpor tokom napada čini krivično djelo težim.³⁷⁶

(d) Deronjićeva uloga u izdavanju naređenja za napad na Glogovu

199. Uveče 8. maja 1992., optuženi je, u svojstvu predsjednika Kriznog štaba opštine Bratunac, izdao naređenje za napad na Glogovu.³⁷⁷ Tu je odluku donio s ciljem da prisilno raseli bosanske Muslimane s tog područja.³⁷⁸ Optuženi je namjeravao da osigura čisto srpsku kontrolu nad tim selom zbog strateškog značaja Glogove, koja se nalazi na sredini ključne saobraćajnice koja vodi od Bratunca

³⁶⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 745; vidi i Drugostepenu presudu u predmetu *Aleksovski*, par. 183.

³⁷⁰ Vidi i Prvostepenu presudu u predmetu *Krstić*, par. 709.

³⁷¹ Optužnica, par. 22.

³⁷² Deronjićevo svjedočenje, T. 143.

³⁷³ Činjenična osnova, par. 18.

³⁷⁴ Deronjićevo svjedočenje, T. 143-44, 158-59.

³⁷⁵ *Ibid.*, T. 143.

³⁷⁶ Završna riječ optužbe, T. 191.

³⁷⁷ Optužnica, par. 8 (e).

³⁷⁸ Suđenje u predmetu *Krajišnik*, DP JS-26, T. 1056.

prema srpskom području Kravica.³⁷⁹ On je iskoristio svoju *de facto* i *de jure* kontrolu nad TO-om i svoju *de facto* vlast nad policijom u opštini Bratunac da bi izdao naređenje za napad na to selo, spalio dio tog sela i prisilno raselio njegove stanovnike, bosanske Muslimane.³⁸⁰

200. Budući da nije bio nadležan da komanduje jedinicama JNA, optuženi ih je "samo pitao da li će oni učestvovati u tome"³⁸¹ i "tražio da vojska ima aktivnu ulogu u tome, a ne ulogu posmatrača".³⁸² Prema riječima optuženog: "Gospodin Reljić, komandant te jedinice, rekao mi je da će oni učestvovati u toj akciji",³⁸³ a "tu je bio prisutan i jedan njegov [Reljićev] zamjenik koji je u jednom trenutku rekao 'da, vojska će ipak učestvovati, gospodine Deronjiću'".³⁸⁴ Prema navodima iz Činjenične osnove oko koje su se strane usaglasile, Deronjić je uporno tražio da se ispali jedna tenkovska granata na neki objekat u Glogovi kako bi se posijala panika među muslimanskim stanovnicima i slomio eventualni otpor.³⁸⁵

201. Riječi i postupci samog optuženog ilustruju njegovu vodeću ulogu u toj operaciji.

(e) Deronjićeva uloga tokom napada na Glogovu

202. Pretresno vijeće smatra da činjenica da je optuženi lično planirao i naredio napad predstavlja dodatni otežavajući faktor. Žalbeno vijeće u predmetu *Kupreškić i drugi* podržalo je stav da učešće komandanta u napadu koji je sam naredio i planirao može da poveća stepen njegove krivične odgovornosti.³⁸⁶

203. Optuženi je koordinisao i nadzirao napad na selo Glogovu.³⁸⁷ Prisustvovao je izvođenju te operacije. Priključio se jedinici TO-a. Cilj te jedinice bio je da spriječi svaki pokušaj bijega iz Glogove i da prepriječi svaki mogući iznenadni napad Muslimana iz pravca Srebrenice.³⁸⁸

204. Optuženi se nalazio na položaju na jednom uzvišenju na otprilike kilometar udaljenosti od Glogove,³⁸⁹ odakle je mogao da posmatra šta se dešava u tom selu. S tog mjesta je mogao da vidi kako srpske snage sa svih strana ulaze u Glogovu, kako stižu vozila kojima su stanovnici sela deportovani i

³⁷⁹ *Ibid.*, T. 1055-56.

³⁸⁰ Deronjićevo svjedočenje, T. 144.

³⁸¹ *Ibid.*

³⁸² *Ibid.*, T. 146.

³⁸³ *Ibid.*, T. 144.

³⁸⁴ *Ibid.*, T. 148.

³⁸⁵ *Ibid.*, T. 146-47, 149. Vidi, međutim, *supra*, par. 89.

³⁸⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 454; vidi Prvostepenu presudu u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 862.

³⁸⁷ Deronjićevo svjedočenje, T. 159-60.

³⁸⁸ *Ibid.*, T. 150-51.

³⁸⁹ Vidi nastavak pretresa o kazni, T. 321-22 i *supra*, fusnotu 196.

kako su spaljeni prvi objekti, a mogao je i da čuje pucnjavu.³⁹⁰ Optuženi je tokom napada bio u radio-vezi s jednim oficijom koji se nalazio u Glogovi i koji je izjavio da se napad dobro odvija.³⁹¹

205. Kad je selo zauzeto i kad su snage koje su izvodile napad počele da prisilno uklanjaju stanovništvo, optuženi je napustio svoj položaj i ušao u selo.³⁹² Vojnici koji su bili s njim pretražili su neke od preostalih kuća duž ceste da bi provjerili ima li u njima još Muslimana. Kada su ga pitali šta da rade s napuštenim domovima, optuženi je naredio da se oni spale. Kasnije je jednom komandiru voda naredio da spali još nekoliko objekata.³⁹³

206. Optuženi se izjasnio krivim za lišavanje života 64 bosanska Muslimana.³⁹⁴ Pretresno vijeće podsjeća da optuženi nije fizički izvršio ta ubistva. Međutim, optuženi je prihvatio svoju individualnu krivičnu odgovornost za smrt ta 64 ljudska bića.

(f) Ranjivost i bespomoćnost žrtava napada na Glogovu od 9. maja 1992.

207. Pretresno vijeće u predmetu *Banović* prihvatilo je "da položaj inferiornosti i ranjivosti žrtava, kao i kontekst u kojem su djela počinjena, predstavljaju relevantne faktore prilikom procjene težine krivičnih djela".³⁹⁵ Pretresno vijeće konstatuje da su stanovnici Glogove bili dovedeni u posebno ranjiv položaj.

208. Selo Glogova je uoči napada bilo smišljeno razoružano, usljed čega je muslimansko stanovništvo bilo ranjivo i nije moglo da se brani.³⁹⁶ Nenaoružano stanovništvo kasnije nije pružilo otpor snagama koje su izvodile napad.

209. Pored toga, stanovnicima sela Glogove su krajem aprila 1992. rekli da ih neće napadati budući da su predali svoje naoružanje. To im je rekao Milutin Milošević, načelnik srpskog SUP-a, koji je izjavio da govori u ime Miroslava Deronjića. Optuženi nije bio prisutan kad je g. Milošević to izjavio, ali se složio s tim i bio je saglasan s Miloševićevim postupcima.³⁹⁷ Ta je tvrdnja kod muslimanskih stanovnika stvorila lažni osjećaj sigurnosti i zbog nje su ostali u Glogovi. Da im to nije bilo rečeno, čime su zapravo namamljeni u klopku, vjerovatno bi mnogo više njih na vrijeme pobjeglo iz sela. Pretresno vijeće konstatuje da se i to mora uzeti u obzir kao otežavajući faktor kod odmjeravanja kazne.

³⁹⁰ Deronjićevo svjedočenje, T.151-52.

³⁹¹ *Ibid.*, T. 152, 158.

³⁹² *Ibid.*, T. 153.

³⁹³ *Ibid.*, T. 154.

³⁹⁴ Pretres o izjašnjanju o krivici, T. 71.

³⁹⁵ Presuda o kazni u predmetu *Banović*, par. 50; vidi i Drugostepenu presudu u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 352.

³⁹⁶ Deronjićevo svjedočenje, T. 143.

³⁹⁷ *Ibid.*, T. 159.

(g) Dugoročne posljedice napada na Glogovu od 9. maja 1992. koje su pretrpjele žrtve

210. Posljedice koje zbog zločina pretrpe žrtve jesu relevantne za odmjeravanje kazne počiniocu.³⁹⁸ U okviru tog aspekta, razmjeri dugotrajne tjelesne, psihičke i emocionalne patnje neposrednih žrtava jesu relevantnan faktor za utvrđivanje težine krivičnog djela.³⁹⁹

211. Brojni nekadašnji stanovnici Glogove i danas trpe dugotrajne posljedice užasa kroz koji su prošli tokom napada na njihovo selo.

212. Jedna žrtva je izjavila:

Svaki dan je sve gore.⁴⁰⁰

213. Druga žrtva je čak rekla:

Ponekad je tako teško da poželite da niste ostali živi.⁴⁰¹

214. U tom napadu nekoliko žrtava ostalo je bez brojnih članova svojih porodica. Jedna od njih je izgubila 14 članova svoje šire porodice,⁴⁰² dok su druge izgubile devet članova.⁴⁰³

215. Druge žrtve još uvijek imaju probleme sa spavanjem i pate od noćnih mora koje se ponavljaju.⁴⁰⁴ Na primjer, jedna žrtva je izjavila:

Voljela bih da noću mogu spavati. Osjećam bolove po cijelom tijelu i prozore moram držati otvorene jer imam osjećaj da ću se inače ugušiti. Kad uspijem zaspati, sanjam da nas proganjaju četnici i od tih noćnih mora se budim. Prije nekoliko dana sam imala jednu takvu noćnu moru, probudila sam se vrišteći i nisam djeci mogla objasniti šta sam sanjala.⁴⁰⁵

216. Jedna žrtva izjavila je da joj se vraćaju slike događaja od 9. maja 1992.:

Ponekad mi se noću vraćaju slike proživljenog i ne mogu normalno spavati. Budim se misleći da je još uvijek rat i trčim da se negdje sakrijem. Ponekad tako istrčim iz kuće. Zbog toga spavam samo u prizemlju.⁴⁰⁶

217. Dvije žrtve su izjavile da im još uvijek trebaju sredstva za smirenje da bi mogle normalno da žive.⁴⁰⁷ Treća žrtva još uvijek trpi fizičke posljedice zlostavljanja kojem je bila podvrgnuta tokom napada:

³⁹⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 852.

³⁹⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, par. 512.

⁴⁰⁰ DP PS-19/6, par. 2.

⁴⁰¹ DP PS-19/1, par. 7.

⁴⁰² DP PS-19/4, par. 2; vidi *infra* Dio XII.

⁴⁰³ DP PS-19/2, par. 4; DP PS-19/5, par. 8; vidi *infra* Dio XII.

⁴⁰⁴ DP PS-19/1, par. 3; DP PS-19/6, par. 3; DP PS-19/7, par. 5.

⁴⁰⁵ DP PS-19/7, par. 5.

⁴⁰⁶ DP PS-19/1, par. 3.

⁴⁰⁷ *Ibid.*, par. 3; DP PS-19/6, par. 3.

Prije napada na Glogovu bio sam odličnog zdravlja. Od napada imam problema sa bolovima u plućima. Ljekari kažu da bi to mogla biti posljedica dugog stajanja u vodi. U zadnje vrijeme se ne osjećam dobro i par puta sam se onesvijestio. Još nisam išao ljekaru. Za vrijeme napada na Glogovu dobio sam jake udarce u glavu i bojim se da bi to mogao biti razlog najnovijih smetnji.⁴⁰⁸

218. Jedna žrtva je izjavila da i njen sin, koji je kao dijete morao da gleda te užasne događaje, još uvijek trpi dugotrajne psihološke posljedice:

Moj najmlađi sin, koji ima 23 godine, takođe ima zdravstvenih problema. Na dan napada na Glogovu uspjela sam ga sakriti ispod svoje odjeće dok su po selu ubijali muškarce. To je na njega ostavilo teške posljedice. Ne može da spava i noge mu se oduzimaju. Bojim se da bi mogao poludjeti. Često ima noćne more i kad se probudi, trči do prozora da uzme zraka. Nekad se ne usuđuje vratiti u krevet i zaspati.⁴⁰⁹

219. Pored toga, obim i efekat zločina nisu imali uticaj samo na pojedine osobe, nego na cjelokupnu zajednicu bosanskih Muslimana.⁴¹⁰ Žrtve su jednoglasno izjavile da je nakon napada nestala cjelokupna zajednica Muslimana Glogove.⁴¹¹ Muslimanske porodice se vrlo sporo vraćaju u to selo jer im je teško da savladaju strah i užasna sjećanja na ono što im se desilo.⁴¹² Mnogi se od njih ne usuđuju vratiti⁴¹³ ili ih prilikom posjete tom selu obuzmu strah i panika, tako da je, na primjer, jedna žrtva izjavila:

Bila sam u Glogovi desetak puta i svaki put kad se vratim otamo, osjećam se kao da sam umrla.

[...] Kad prođem pored mjesta gdje su mi vojnici odveli kćerku kojoj je tada bilo samo 13 godina, ne mogu a da se toga ne sjetim. U meni je strah i ne usuđujem se ići sama u Glogovu. Stalno se bojim da će neko izaći iza kuća ili iz šume i nauditi mi.⁴¹⁴

220. Veći broj žrtava i dalje je primoran živjeti u izbjegličkim centrima u vrlo lošim i skućenim uslovima.⁴¹⁵ Jedna od žrtava je opisala:

U izbjegličkom kampu u kojem živim smješteno je oko 180 porodica. Na osam soba i samo dva WC-a dolazi oko osam porodica.⁴¹⁶

221. Sve te posljedice djela progona za koje se Miroslav Deronjić izjasnio krivim mogu se njemu i pripisati, budući da je on bio svjestan znatne vjerovatnoće da će doći do takvih zločina, što je prihvatio kao posljedicu svog kašnjevog ponašanja.

3. Zaključak

222. Da zaključimo, razmotrivši gorepomenute okolnosti, Pretresno vijeće kao otežavajuće faktore prihvata sljedeće:

⁴⁰⁸ DP PS-19/4, par. 9.

⁴⁰⁹ DP PS-19/7, par. 6.

⁴¹⁰ Vidi i Presudu o kazni u predmetu *Momir Nikolić*, par. 107.

⁴¹¹ DP PS-19/1, par. 7; DP PS-19/3, par. 12; DP PS-19/5, par. 12.

⁴¹² DP PS-19/1, par. 8, 11.

⁴¹³ DP PS-19/4, par. 7; DP PS-19/6, par. 8.

⁴¹⁴ DP PS-19/7, par. 9 (naglasak dodat).

- (i) Veliki broj civila koji su lišeni života, izloženi riziku da budu lišeni života, koji su prisilno raseljeni i kojima je oduzeta imovina.
- (ii) Optuženi je poduzeo pomno planirani napad na Glogovu kako bi sproveo plan stvaranja srpskih nacionalnih teritorija prisilnim raseljavanjem bosanskih Muslimana iz cijele opštine Bratunac, koji je rukovodstvo bosanskih Srba zamislilo već 1991. godine.
- (iii) Optuženi je, time što je naredio da se napadne selo Glogova, zloupotrijebio svoj položaj predsjednika Kriznog štaba opštine Bratunac.
- (iv) Optuženi je odmah nakon napada naredio i da se spali još kuća.
- (v) Optuženi je prihvatio izjavu koju je u njegovo ime dao Milutin Milošević, kojom je muslimanskim stanovnicima Glogove uoči napada lažno sugerisao da će biti bezbjedni. Time je povećao ranjivost i nezaštićenost žrtava, koje su dosta prije napada razoružane, nisu pružile otpor i nisu upozorene kakva ih sudbina čeka.

223. Konačno, uzevši u obzir samo težinu krivičnog djela i sve prihvaćene otežavajuće okolnosti, Pretresno vijeće jednoglasno konstatuje da se može izreći samo izuzetno teška kazna. Postoje, međutim, i olakšavajuće okolnosti, kojima će se Pretresno vijeće sada pozabaviti.

B. Olakšavajuće okolnosti

224. Optužba tvrdi da se "olakšavajuće okolnosti odnose na odmjeravanje kazne, ali ne umanjuju težinu krivičnog djela" i da "je to više pitanje milosti, nego odbrane".⁴¹⁷

225. Odbrana tvrdi da "[o]lakšavajuće okolnosti treba dokazati samo na osnovu vjerovatnoće, a ne van razumne sumnje" i da Pretresno vijeće posjeduje diskreciona ovlaštenja "da u obzir uzme svaki faktor za koji smatra da je olakšavajuće prirode".⁴¹⁸

226. Pretresno vijeće će razmotriti sve olakšavajuće faktore koje su predočile strane, ali će se uglavnom usredotočiti na (i) potvrdno izjašnjavanje optuženog o krivici i (ii) značajnu saradnju optuženog.

---

⁴¹⁵ DP PS-19/3, par. 5; DP PS-19/6, par. 4-5.

⁴¹⁶ DP PS-19/3, par. 11.

⁴¹⁷ Podnesak optužbe u postupku izricanja kazne, par. 41, gdje se citira Presuda u predmetu *Kambanda*, par. 56.

⁴¹⁸ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 37, gdje se citira Presuda o kazni u predmetu *Simić*, par. 40-41.

1. Potvrдно izjašnjenje o krivici

(a) Argumenti strana

227. Optužba tvrdi da je potvrđno izjašnjenje optuženog o krivici u ranoj fazi, to jest prije početka suđenja, olakšavajući faktor zato što: "[p]rvo, otklanja potrebu za svjedočenjem svjedoka u sudnici i štedi znatno vrijeme i sredstva ovog *ad hoc* Međunarodnog suda; drugo, važno je za utvrđivanje istine o onome što se dogodilo; i treće, to je osnovni korak u doprinosu pomirenju".⁴¹⁹

228. Odbrana je ponovila ono što je optužba navela u vezi s ranim potvrđnim izjašnjenjem optuženog o krivici i dodala da "priznanje gospodina Deronjića demonstrira njegovu iskrenost i prihvatanje odgovornosti za krivična djela počinjena u Glogovi 9. maja 1992. godine". Odbrana je dalje izjavila da je priznanje krivice važno za ovaj Međunarodni sud u cilju podsticanja ljudi da kažu istinu i da će "njegovu prihvatanje ovih krivičnih djela i njegova lična odgovornost doprinijeti donošenju pravde žrtvama, sprečavanju drugih da čine ovakva ili slična djela i obezbijediti osnove za pomirenje u veoma osjetljivom području Bosne i Hercegovine".⁴²⁰

(b) Diskusija

229. Da bi ocijenilo olakšavajući učinak potvrđnog izjašnjenja o krivici, Pretresno vijeće će se prvo pozabaviti diskusijom o konceptu potvrđnog izjašnjavanja o krivici ili priznanja krivice u različitim pravosudnim sistemima, kao i o nagodbi s tužiocem, pri čemu svoju analizu zasniva na izvještajima o zemljama koji su uvršteni u dokaze u sklopu Izvještaja u vezi s odmjeravanjem kazne koji su sastavili prof. Sieber i Institut "Max Planck".⁴²¹ Pretresno vijeće će potom analizirati relevantnu praksu ovog Međunarodnog suda i MKSR-a.

(i) Analiza izvještaja o zemljama koje je dostavio Institut "Max Planck"

230. U onim zemljama u kojima je potvrđno izjašnjavanje regulisano zakonom ili postoji u praksi, ono se prihvata kao olakšavajući faktor koji iziskuje ublažavanje kazne u manjem ili većem stepenu: u Kanadi je to ublažavanje u okviru propisanog raspona kazni za svako krivično djelo;⁴²² u Kini, unutar donjeg dijela propisanog raspona kazni ili čak ispod tog raspona;⁴²³ u Engleskoj, do jedne trećine

⁴¹⁹ Završna riječ optužbe, T. 192; Podnesak optužbe u postupku izricanja kazne, par. 47, gdje se citira Presuda o kazni u predmetu *Obrenović*, par. 177.

⁴²⁰ Završna riječ odbrane, T. 231; Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 40-42.

⁴²¹ DP JS-17; vidi *supra*, par. 22.

⁴²² Pod uslovom da činjenice nisu tako strašne da iziskuju najtežu kaznu. Kazna se može ublažiti na osnovu nagodbe s tužiocem, to jest u slučajevima kada je optuženi osuđen po optužbi lakšoj od optužbe za ubistvo, Izvještaj o zemlji - Kanada, str. 4-5.

⁴²³ Taj postupak, koji funkcionalno liči na postupak potvrđnog izjašnjavanja o krivici, naziva se dobrovoljnom predajom i primjenjuje se samo kod lakših krivičnih djela. To znači da počinitelj nakon izvršenja krivičnog djela dobrovoljno kaže

kazne;⁴²⁴ u Poljskoj, do nivoa oko kojeg se strane usaglase, ali se može primijeniti samo u slučaju kad se radi o prestupima za koje kazna ne prelazi deset godina zatvora;⁴²⁵ u Rusiji, do jedne trećine, ali samo za krivična djela za koja kazna ne prelazi deset godina zatvora;⁴²⁶ u Sjedinjenim Državama se za prihvatanje odgovornosti ublažava kategorija krivičnog djela za dva stepena, te za još jedan dodatni stepen za pravovremeno dostavljanje organima vlasti svih informacija o učešću počinioca u krivičnom djelu ili za pravovremenu najavu organima vlasti namjere počinioca da se izjasni krivim.⁴²⁷ Međutim, u većini zemalja koje su obuhvaćene ovom studijom potvrdno izjašnjavanje o krivici ne utiče na maksimalnu zakonom propisanu kaznu i ne primjenjuje se kod teških krivičnih djela, kao što je, na primjer, ubistvo s predumišljajem.⁴²⁸

231. Postoje prevashodno pragmatične osnove za ublažavanje kazne ako je potvrdno izjašnjenje o krivici posljedica volje počinioca da saraduje u provođenju pravde.⁴²⁹ Dodatna opravdanja za ublažavanje kazne su kajanje, prihvatanje odgovornosti i poštuda žrtava od obaveze svjedočenja i unakrsnog ispitivanja.⁴³⁰ Relevantan faktor prilikom razmatranja ublažavanja kazne jeste faza postupka u kojoj se optuženi izjasni krivim⁴³¹ i okolnosti u kojima je došlo do tog potvrdnog izjašnjenja o krivici.⁴³²

232. Slične odredbe o potvrdnom izjašnjavanju o krivici ili o nagodbi s tužiocem postoje i u drugim zemljama koje su obuhvaćene ovim pregledom, kao što su Argentina,⁴³³ Brazil,⁴³⁴ Čile⁴³⁵ i Italija.⁴³⁶

---

istinu o krivičnom djelu koje je počinio i tako pomogne organima krivičnog gonjenja da dođu do istine u vezi s tim krivičnim djelom. Do 1997. godine, kazna je u takvom postupku mogla da varira samo u okviru zakonski propisanog raspona kazni za takvo krivično djelo, na primjer unutar donje trećine tog raspona, Izvještaj o zemlji - Kina, str. 3-4.

⁴²⁴ Izvještaj o zemlji - Engleska, str. 4. U Australiji, do 35% u Zapadnoj Australiji i između 10 i 25% u Novom Južnom Walesu, Izvještaj o zemlji - Australija, str. 4.

⁴²⁵ Nagodba s tužiocem uvedena je tek u novom Krivičnom zakonu Poljske, Izvještaj o zemlji - Poljska, str. 4.

⁴²⁶ Izvještaj o zemlji - Rusija, str. 3.

⁴²⁷ Smjernice za odmjeravanje kazni iz Federal Sentencing Guideline Manual /Savezni priručnik sa smjernicama za odmjeravanje kazni/ iz 1997., Poglavlje 3, Dio E, str. 280; vidi i Izvještaj o zemlji - SAD: Sudija može izreći težu ili lakšu kaznu od raspona kazni navedenog u smjernicama, to jest "odstupiti" od raspona kazni iz smjernica. Takvo odstupanje se opravdava postojanjem otežavajućih ili olakšavajućih okolnosti koje u smjernicama nisu adekvatno uzete u obzir, str. 5.

⁴²⁸ Vidi i Izvještaj o zemlji - Australija, str. 6; Izvještaj o zemlji - Kanada, str. 4; Izvještaj o zemlji - Engleska, str. 9.

⁴²⁹ Izvještaj o zemlji - Australija, str. 4.

⁴³⁰ Izvještaj o zemlji - Kanada, str. 5.

⁴³¹ Izvještaj o zemlji - Australija, str. 4; Izvještaj o zemlji - Engleska, str. 4.

⁴³² Izvještaj o zemlji - Engleska, str. 4.

⁴³³ Ako se između tužioca i optuženog postigne sporazum u vezi s krivičnim djelima za koja je propisana kazna manja od šest godina zatvora, kojim osumnjičeni/optuženi priznaje postojanje kažnjivog ponašanja i svoje učešće u njemu, konačna kazna koju će sud izreći *ne smije* biti veća od one koju je zahtijevao tužilac (a optuženi prihvatio), Izvještaj o zemlji - Argentina, str. 3.

⁴³⁴ Postupak sličan nagodbi s tužiocem naziva se "krivična transakcija" i uveden je 1995. godine. Međutim, on se primjenjuje samo kod manje teških krivičnih djela, kod kojih najteža moguća kazna ne prelazi dvije godine zatvora, Izvještaj o zemlji - Brazil, str. 3.

⁴³⁵ Nedavno uvedena (12. oktobra 2000.) procedura *procedimiento abreviado* (skraćeno suđenje) jeste sistem s elementima nagodbe. Po toj proceduri, optuženi pristaje na to da mu se sudi na skraćenom suđenju i prihvata činjenice onako kako su navedene u optužnici. U slučaju da se po toj proceduri utvrdi da je kriv, izriče mu se kazna koju je prethodno utvrdio javni tužilac. Ta procedura je, međutim, ograničena samo na one predmete u kojima je prethodno

Međutim, te su odredbe obično primjenjive kod lakših krivičnih djela, tako da se ne mogu uzeti u obzir u tekućem predmetu. U Njemačkoj do "sporazumnog rješenja" (*Verständigung im Strafverfahren*) dolazi samo pod kontrolom jednog ili više sudija kako bi se izbjegla svaka zloupotreba ili nepotkrijepljeno priznanje.⁴³⁷

233. U nekim zemljama koje su obuhvaćene ovim pregledom, i samo priznanje – za razliku od potvrdnog izjašnjenja o krivici koje pretresnom vijeću omogućava da optuženog odmah proglasi krivim i izda upute sekretaru suda da zakaže datum za održavanje pretresa o kazni bez daljnjeg suđenja – smatra se olakšavajućim faktorom. U Belgiji, dobrovoljno priznanje, ukoliko ga sud prihvati, iziskuje obavezno smanjenje raspona kazni.⁴³⁸ U Čileu, priznanje je olakšavajući faktor ako se odgovornost optuženog može utvrditi samo njegovim spontanom priznanjem *ili* ako je on sarađivao u interesu pravde.⁴³⁹ U Finskoj se svako nastojanje optuženog da sarađuje s pravosudnim organima u cilju rješavanja samog krivičnog djela i/ili njegovih posljedica može uzeti u obzir kao olakšavajući faktor.⁴⁴⁰ U Njemačkoj se vjerodostojno priznanje, čak i ako nije dato iz iskrenih osjećanja kajanja i krivnje, nego iz taktičkih razloga na suđenju, mora u svakom predmetu uzeti u obzir kao olakšavajući faktor, premda ne nužno kao "značajan olakšavajući faktor".⁴⁴¹ U Španiji se olakšavajućim faktorima smatra priznanje počinioca dato prije saznanja da će se protiv njega voditi krivični postupak, ili njegova nastojanja da naknadi štetu prije ili tokom krivičnog postupka.⁴⁴² U Švedskoj se priznanje nakon hapšenja može smatrati olakšavajućim faktorom jedino ako postoji i neki drugi faktor koji zahtijeva blažu kaznu.⁴⁴³ U Grčkoj se priznanje kao takvo ne uzima kao olakšavajući faktor, premda ga sud može posredno uzeti u obzir prilikom utvrđivanja da li je optuženi iskazao kajanje i volju da popravi štetu.⁴⁴⁴

(ii) Praksa međunarodnih sudova

---

utvrđena kazna manja od pet godina; stoga se ta procedura primjenjuje samo u predmetima u kojima je minimum raspona kazni manji od pet godina zatvora, Izvještaj o zemlji - Čile, str. 4.

⁴³⁶ U takozvanoj proceduri "*patteggiamento*", optuženi i javni tužilac od sudije traže da izrekne kaznu oko koje su se dvije pomenute strane usaglasile. Može se izreći kazna umanjena za najviše jednu trećinu, ukoliko ne prelazi pet godina zatvora, Izvještaj o zemlji - Italija, str. 5; uporedi Zakon o kaznenom postupku Italije, član 444 s izmjenama i dopunama od 12. juna 2003., br. 134.

⁴³⁷ BGH, BGHSt 43, str. 195 (198).

⁴³⁸ Kazna doživotnog zatvora se umanjuje u kaznu zatvora u trajanju od određenog broja godina, Izvještaj o zemlji - Belgija, str. 3-4.

⁴³⁹ Od 2002. godine, značajna saradnja optuženog s ciljem razjašnjavanja činjenica je konkretan olakšavajući faktor, Izvještaj o zemlji - Čile, str. 3.

⁴⁴⁰ Izvještaj o zemlji - Finska, str. 3.

⁴⁴¹ Priznanje se ne uzima kao olakšavajući faktor ako je za dotično krivično djelo zakonom propisana obavezna kazna doživotnog zatvora, Izvještaj o zemlji - Njemačka, str. 2-3 i 5.

⁴⁴² Izvještaj o zemlji - Španija, str. 3.

⁴⁴³ Dobrovoljna predaja može biti razlog za izricanje blaže kazne od one koja je propisana za dotično krivično djelo, Izvještaj o zemlji - Švedska, str. 5.

⁴⁴⁴ Izvještaj o zemlji - Grčka, str. 6-7.

234. U praksi ovog Međunarodnog suda i MKSR-a, u prilog olakšavajućem učinku potvrdnog izjašnjavanja o krivici navođeno je nekoliko razloga, kao što su izražavanje kajanja⁴⁴⁵ i grižnje savjesti,⁴⁴⁶ doprinos pomirenju⁴⁴⁷ i utvrđivanju istine,⁴⁴⁸ podsticaj drugim počiniocima da izađu na vidjelo,⁴⁴⁹ te činjenica da su svjedoci pošteđeni toga da moraju da svjedoče na Sudu.⁴⁵⁰ Pored toga, pretresna vijeća su uzimala u obzir činjenicu da je potvrdno izjašnjenje o krivici ovom Međunarodnom sudu "prištedilo vrijeme, napor i trošak dugotrajne istrage i suđenja",⁴⁵¹ a poseban značaj su pridavala tome u kojem trenutku se optuženi izjasnio krivim.⁴⁵²

(c) Zaključak

235. Pretresno vijeće prihvata ovu praksu i uzeće je u obzir prilikom razmatranja primjerene kazne.

236. Pretresno vijeće konstatuje da, za razliku od nacionalnih pravosudnih sistema u kojima su razlozi za ublažavanje kazne na osnovu potvrdnog izjašnjavanja o krivici više pragmatične prirode,⁴⁵³ razlog za stav ovog Međunarodnog suda da potvrdno izjašnjavanje o krivici ima olakšavajući učinak jeste dosta širi, te obuhvata činjenicu da optuženi doprinosi utvrđivanju istine o sukobu u bivšoj Jugoslaviji i pomirenju u zajednicama pogođenim tim sukobom. Pretresno vijeće podsjeća da je zadatak Međunarodnog suda da doprinese "ponovnom uspostavljanju i održavanju mira" i da osigura da se teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava "obustave i efektivno sankcionišu".⁴⁵⁴

237. Pretresno vijeće u tekućem predmetu uvažava značaj potvrdnog izjašnjenja Miroslava Deronjića o krivici kao njegovo prihvatanje individualne krivične odgovornosti. Pretresno vijeće podsjeća na završnu riječ Miroslava Deronjića na pretresu o kazni, gdje je izjavio:

Prihvatio sam odgovornost za Glogovu i nisam nikoga optužio za ono za šta sam ja kriv. Svoju krivicu nisam razumio samo u pravnom smislu, već u jednom širem, ljudskom smislu. Čak i ono što nisam u tom vremenu možda najbolje razumio ili što nisam znao. Bio sam dužan da znam i da razumijem. Jer, ja znam, časni sude, da sam za to sposoban.

Zato je moja krivica veća i dublja. Ja sam je u potpunosti svjestan i zato sam je priznao. Kada sam shvatio šta se zaista desilo u Glogovi, a to sam prvi put u potpunosti shvatio ovdje, slušajući neka svjedočenja preživjelih u drugim predmetima, odlučio sam, bez razmišljanja, da priznam svoju krivicu. Jer, šta je moj život u odnosu na živote tih nevinih žrtava? Kakva je njegova vrijednost? I

⁴⁴⁵ Presuda o kazni u predmetu *Plavšić*, par. 70.

⁴⁴⁶ Presuda i kazna u predmetu *Ruggiu*, par. 55. Vidi i Prvostepenu presudu u predmetu *Jelisić*, par. 127: "[I]ako je Pretresno vijeće iz principa uzelo u obzir potvrdno izjašnjavanje o krivici, ono mora ukazati na to da optuženi pred Vijećem uopšte nije pokazao kajanje za krivična djela koja je počinio."

⁴⁴⁷ Presuda o kazni u predmetu *Plavšić*, par. 70; Presuda o kazni u predmetu *Obrenović*, par. 111.

⁴⁴⁸ Presuda o kazni u predmetu *Momir Nikolić*, par. 149.

⁴⁴⁹ Presuda o kazni u predmetu *Erdemović* iz 1998. godine, par. 16.

⁴⁵⁰ Presuda o kazni u predmetu *Momir Nikolić*, par. 150; Presuda o kazni u predmetu *Todorović*, par. 80.

⁴⁵¹ Presuda o kazni u predmetu *Erdemović* iz 1998. godine, par. 16; Presuda o kazni u predmetu *Todorović*, par. 81.

⁴⁵² Presuda o kazni u predmetu *Sikirica i drugi*, par. 150. U Presudi o kazni u predmetu *Simić*, "određeno priznanje" je dato potvrdnom izjašnjenju o krivici, unatoč tome što je do toga došlo kasno, par. 87.

⁴⁵³ Vidi *supra*, pododjeljak IX. B. 1. (b) (i)

⁴⁵⁴ Rezolucija 827 (1993) Savjeta bezbjednosti, S/3217, 25. maj 1993.

čime se ona može mjeriti? Nisam kalkulirao ni sa čim, pogotovo ne sa kaznom koja će mi biti izrečena. Nisam o njoj razmišljao ni tada, niti o njoj razmišljam danas. Imam previše godina i krivice da bih još i to sebi smio dozvoliti.

Svoju ću kaznu prihvatiti isto onako kao što sam prihvatio svoju odgovornost, svjestan da ona ne može ni u kom smislu biti veća od one koju sam sâm sebi izrekao dozvolivši da budem u poziciji u kojoj se nalazim i koje se stidim; svjestan da nikakva kazna ne može izmiriti moje račune sa mrtvima i sa živima.⁴⁵⁵

238. Pretresno vijeće prihvata da njegovo potvrdno izjašnjenje o krivici doprinosi procesu pomirenja, konkretno u Bratuncu, a općenito u Bosni i Hercegovini. Pretresno vijeće skreće posebnu pažnju na svjedoke optužbe koji su izrazili svoje mišljenje o potvrdnom izjašnjenju Miroslava Deronjića o krivici. Jedan je svjedok izjavio:

Vidio sam na televiziji da je Miroslav Deronjić priznao krivicu. Muslimanima u mjestu, s kojima sam razgovarao, laknulo je što je priznao krivicu. To je pozitivno i može pomoći da zacijele rane mještana, ukoliko dobije primjerenu kaznu. Blaga kazna ne bi imala nikakve svrhe; on ne zaslužuje saosjećanje, jer ga sam nije imao, ne samo prema ljudima iz Glogove, već ni prema Muslimanima iz Bratunca i Srebrenice.⁴⁵⁶

239. Drugi je svjedok izjavio:

Vidio sam da je Miroslav Deronjić priznao krivicu i bilo mi je drago zbog toga. Međutim, nije mi jasno kako je moguće ublažiti mu kaznu nakon što je priznao šta je radio.⁴⁵⁷

240. Pretresno vijeće s tim u vezi prihvata tvrdnju odbrane da je priznanje krivice značajno i "da je najvažnije da se dokaže zločin i da se time razotkrije politika sa bilo koje od tri strane koja je do tog zločina i dovela. U tom smislu, kazna je relativna kategorija jer žrtvama [...] nijedna kazna ne može obezbijediti punu satisfakciju za gubitke koje su imali".⁴⁵⁸

241. Konačno, Pretresno vijeće konstatuje da potvrdno izjašnjenje Miroslava Deronjića o krivici i njegova spremnost da svjedoči na drugim suđenjima pomaže ovom Međunarodnom sudu u njegovoj potrazi za istinom i sprečava istorijski revizionizam. Ono takođe pošteduje žrtve i svjedoke obaveze da dođu i svjedoče o bolnim i traumatičnim događajima. Pretresno vijeće se slaže s tim da potvrdno izjašnjenje optuženog o krivici u ranoj fazi postupka doprinosi javnom interesu i smanjuje troškove Međunarodnog suda, mada ovo drugo nema znatan olakšavajući učinak.

⁴⁵⁵ Završna riječ optuženog na pretresu o kazni, T. 246.

⁴⁵⁶ DP PS-19/1, par. 14.

⁴⁵⁷ DP PS-19/4, par. 10.

⁴⁵⁸ Odbrana ovdje izlaže opšti stav koji su iznijele žrtve na konferenciji o priznanju krivice pred Međunarodnim sudom i njegovom uticaju na žrtve, koja je održana 5. i 6. decembra 2003. u Sarajevu u organizaciji sarajevskog Centra za ljudska prava i programa Outreach ovog Međunarodnog suda. Završna riječ odbrane, T. 233.

2. Značajna saradnja optuženog

(a) Argumenti strana

242. Optužba tvrdi da "značajna saradnja ovisi o obimu i kvalitetu informacija koje pruži optuženi i može da obuhvati ranije svjedočenje u ime optužbe, pružanje mnoštva novih informacija o identitetu i imenima počinitelaca, potkrepljenje i potvrđivanje postojećih informacija, kao i buduću saradnju, uključujući i svjedočenje u svojstvu svjedoka optužbe".⁴⁵⁹ Optužba dalje tvrdi da je saradnja koju je Miroslav Deronjić pružio tužiocu bila "značajna u okviru smisla i svrhe [pravila 101(B) (ii) Pravilnika]".⁴⁶⁰ Optužba je uslovno preporučila kaznu od deset godina zatvora na osnovu Deronjićeve "pune i značajne saradnje"⁴⁶¹ i "upravo zbog nivoa i obima saradnje g. Deronjića".⁴⁶² Po tvrdnjama optužbe, u periodu od 1997. do 2002. godine, Deronjić je davao izjave "bez ikakvih obećanja da će biti nagrađen za to ili da će iz toga izvući neku korist".⁴⁶³

243. Odbrana ponavlja tvrdnje optužbe u vezi sa saradnjom optuženog i dodaje da je optuženi prošao kroz sve faze procesa saradnje, počevši kao potencijalni svjedok, potom kao osumnjičeni i, konačno, kao optuženi.⁴⁶⁴ Odbrana tvrdi da je optuženi pružio informacije "izloživši svoju sigurnost i sigurnost svoje porodice znatnom riziku" i da "obim, kvalitet i iskrenost saradnje optuženog [...] prevazilaze sve što je dosad viđeno pred ovim Međunarodnim sudom".⁴⁶⁵ Konačno, odbrana iznosi zaključak da je "Miroslav Deronjić praktično krunski svjedok".⁴⁶⁶

(b) Diskusija

244. Pretresno vijeće ponavlja zaključke iz skorašnje presude o kazni koju je Ranku Češiću izreklo jedno drugo pretresno vijeće, koje je smatralo da "[o]bim i kvalitet informacija pruženih optužbi jesu faktori koje treba uzeti u obzir prilikom utvrđivanja da li je saradnja bila značajna".⁴⁶⁷ Zato se pretresno vijeće, "budući da nije bilo nikakvih informacija koje bi ukazivale na suprotno", oslonilo na procjenu optužbe o nivou Češićeve saradnje, kao i na njegovu obavezu da svjedoči na poziv Tužilaštva. Pretresno vijeće je konstatovalo da će se ta značajna saradnja uzeti u obzir prilikom odmjeravanja kazne.⁴⁶⁸

⁴⁵⁹ Završna riječ optužbe, T. 194; Podnesak optužbe u postupku izricanja kazne, par. 48.

⁴⁶⁰ *Ibid.*; *Ibid.*, par. 50.

⁴⁶¹ Podnesak optužbe u postupku izricanja kazne, par. 49, gdje se citira par. 11(a) Sporazuma o izjašnjavaњу o krivici.

⁴⁶² Završna riječ optužbe, T. 195.

⁴⁶³ *Ibid.*, T. 195-96; vidi, međutim, *supra*, par. 32.

⁴⁶⁴ Završna riječ odbrane, T. 236; Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 64, 66, 69.

⁴⁶⁵ *Ibid.*; *Ibid.*, para. 68.

⁴⁶⁶ Završna riječ odbrane, T. 237.

⁴⁶⁷ Presuda o kazni u predmetu *Češić*, par. 62.

⁴⁶⁸ Presuda o kazni u predmetu *Češić*, par. 62.

245. Pretresno vijeće u tekućem predmetu slijedi sličan pristup i primjećuje da su činjenice koje idu u prilog tvrdnji o saradnji optuženog, izložene dalje u tekstu u odjeljcima od (i) do (iv) ove Presude, zasnovane na tužiočevoj procjeni svjedočenja optuženog i dodatnih informacija koje je eventualno pružio. Pretresno vijeće ponovo naglašava da mu nisu predočeni cjelokupni dokazi dobijeni saradnjom optuženog i da nije zadatak ovog Pretresnog vijeća da ocjenjuje opštu i forenzičku vrijednost svjedočenja optuženog u svojstvu svjedoka u drugim postupcima pred ovim Međunarodnim sudom. Međutim, Pretresno vijeće konstatuje da se to što je optuženi rano pokazao spremnost i volju da pruži takvu saradnju mora u ozbiljnoj mjeri uzeti u obzir. Konačno, uzevši u obzir sve gorepomenute faktore, Pretresno vijeće prihvata argumente objiju strana da je saradnja optuženog bila značajna i stoga je smatra olakšavajućim faktorom kod odmjeravanja kazne koju će izreći optuženom.

(i) Pružanje jedinstvenih i potkrepljujućih informacija optužbi

246. Obje strane u ovom predmetu tvrde – a Pretresno vijeće to u potpunosti prihvata i s ozbiljnošću uzima u obzir prilikom odmjeravanja primjerene kazne – da je Miroslav Deronjić pružio jedinstvene informacije optužbi, uključujući i informacije koje potkrepljuju dokaze koji su već u posjedu optužbe. Miroslav Deronjić je svoju saradnju s optužbom započeo već 1997. godine kao potencijalni svjedok. Od decembra 1997. do aprila 2002., optužba je s optuženim obavila šest razgovora.⁴⁶⁹ Dok je bio u pritvoru, optuženi je s optužbom obavio 11 razgovora tokom juna i jula 2003.⁴⁷⁰ Ovi potonji razgovori obavljani su, pored ostalog, u okviru priprema za potvrdno izjašnjenje optuženog o krivici i pod uslovima postavljenim u dokumentu pod naslovom "Sporazum strana".⁴⁷¹

(ii) Svjedočenje Miroslava Deronjića u drugim postupcima pred Međunarodnim sudom

247. Pretresno vijeće uzima u obzir činjenicu da je optuženi svjedočio u drugim postupcima pred ovim Međunarodnim sudom i to kao svjedok po pozivu Vijeća na pretresu o kazni u predmetu *Momir Nikolić*, u žalbenom postupku u predmetu *Krstić* i na suđenju u predmetu *Blagojević i drugi*, te kao svjedok optužbe na suđenjima u predmetima *Milošević* i *Krajišnik*.

248. Pripremajući se za svoja svjedočenja u drugim postupcima, optuženi je u svojstvu svjedoka 25. novembra 2003. dao opširnu i dugačku izjavu od 71 stranice, u kojoj je opisao događaje koji su se odvijali tokom perioda od gotovo pet godina, od 1990. do 1995.⁴⁷²

249. Shodno Sporazumu o izjašnjavanju o krivici, optuženi "je sporazuman s time da će iskreno svjedočiti u bilo kojem suđenju, na bilo kojem ročištu i u svakom drugom postupku pred

⁴⁶⁹ DP DS-1 do DS-6; vidi *supra*, par. 33 i fusnotu 68.

⁴⁷⁰ DP DS-7/1 do DS-7/11; vidi *supra*, par. 33 i fusnotu 68.

⁴⁷¹ DP JS-15; vidi *supra*, par. 32.

Međunarodnim sudom za koji bi po sudu tužioca njegovo svjedočenje moglo biti relevantno, bilo da se radi o predmetima koji su trenutno pred Međunarodnim sudom ili o predmetima koji bi to ubuduće mogli biti".⁴⁷³

250. Pretresno vijeće uzima u obzir tvrdnju optužbe da je Miroslav Deronjić pristao na to da svjedoči "u drugim predmetima koji treba da započnu pred ovim Međunarodnim sudom, kao i u predmetima u kojima su osobe [...] još u bjekstvu".⁴⁷⁴ Pretresno vijeće se oslanja na procjenu optužbe i prihvata da je, po mišljenju optužbe, Miroslav Deronjić pružio značajnu saradnju.

251. Međutim, Pretresno vijeće mora uzeti u obzir i stav Pretresnog vijeća u predmetu *Momir Nikolić*, koje je navelo:

[...] na Pretresnom vijeću je da ocijeni kredibilitet Momira Nikolića, što će imati konačni uticaj na vrijednost takve saradnje. Istinitost i tačnost svjedočenja Momira Nikolića na suđenju u predmetu *Blagojević*, te susretljivost s kojom su informacije pružene, od najveće su važnosti za Pretresno vijeće.⁴⁷⁵

252. S tim u vezi, Pretresno vijeće je mišljenja da nije njegov zadatak da ocjenjuje dokaze u drugim postupcima pred ovim Međunarodnim sudom u kojima je Miroslav Deronjić imao ulogu svjedoka, a neka svjedočenja u drugim postupcima nemaju nikakve kontekstualne veze s tekućim predmetom koji rješava ovo Pretresno vijeće, tako da je njegovu vjerodostojnost u svojstvu svjedoka općenito nemoguće ocijeniti. Međutim, Pretresno vijeće podsjeća da je optuženi sam priznao da je u ranijim razgovorima s optužbom dao djelimično neistinite informacije.⁴⁷⁶

253. Za razliku od njegovih svjedočenja u drugim postupcima, sve materijalne razlike i nedosljednosti u tekućem predmetu, do kojih je, kako je rekao optuženi, došlo "mojom greškom",⁴⁷⁷ razjasnili su i riješili on sam svojim ličnim svjedočenjem u ovom predmetu 27. januara 2004. i strane u postupku na nastavku pretresa o kazni, prevashodno na osnovu usaglašenih činjenica.

(iii) Dostavljanje originalne dokumentacije optužbi

254. Pretresno vijeće uzima u obzir činjenicu da je optuženi dostavio optužbi dva sveska "važne originalne dokumentacije u vidu zapisnika sa sastanaka SDS-a u Bratuncu od 1990. do 1995.

⁴⁷² DP DS-8 i DS-8a; vidi *supra*, par. 35 i fusnotu 68.

⁴⁷³ Sporazum o izjašnjavanju o krivici, par. 12.

⁴⁷⁴ Završna riječ optužbe, T. 211-12.

⁴⁷⁵ Presuda o kazni u predmetu *Momir Nikolić*, par. 156.

⁴⁷⁶ Suđenje u predmetu *Blagojević i drugi*, DP PS-12, T. 6182-83, 6190-91, 6327, 6407; vidi i pretres o kazni, T. 106-107.

⁴⁷⁷ Nastavak pretresa o kazni, T. 339.

godine".⁴⁷⁸ Izvaci iz tih zapisnika uvršteni su u dokaze u ovom predmetu.⁴⁷⁹ Pretresno vijeće prihvata tvrdnju optužbe da su ti dokumenti važni jer "nam pružaju uvid u način na koji su Krizni štab i SDS u Bratuncu proveli, na primjer, uputstva o opštinama iz varijante A i varijante B, način na koji je Krizni štab općenito djelovao".⁴⁸⁰ Pored toga, optuženi je optužbi dostavio "četiri originalna dokumenta" u vezi s "ratnim povjereništvima i osnivanjem ratnih povjereništava", od kojih neki nose potpis Radovana Karadžića.⁴⁸¹ Pretresno vijeće prihvata tu činjenicu i uzima je u obzir u svrhu odmjeravanja kazne.

(iv) Otkrivanje novih zločina i počinitelja za koje Tužilaštvo nije znalo

255. Pretresno vijeće prihvata argument optužbe da je Miroslav Deronjić Tužilaštvu pružio "podrobne informacije o jednom zločinu izvršenom u Bratuncu 1992. godine; konkretno, radilo se o hapšenju bosanskih Muslimana iz Srebrenice u Crnoj Gori", pri čemu je dao identitet osoba koje se s tim dovode u vezu.⁴⁸² Optuženi je Tužilaštvu otkrio i identitet počinitelja koji su Tužilaštvu bili nepoznati.⁴⁸³ Pretresno vijeće uzima ovaj faktor u obzir u svrhu odmjeravanja kazne.

3. Doprinos sprečavanju istorijskog revizionizma u vezi sa zločinima počinjenim u Srebrenici

(a) Argumenti strana

256. Optužba tvrdi da "mnogi ljudi u Republici Srpskoj i dalje vrlo teško prihvataju činjenicu da su ti pokolji izvršeni [u Srebrenici, 1995. godine] i to je i dalje bitna prepreka pomirenju".⁴⁸⁴ Optužba je izjavila da su potvrdna izjašnjenja Dragana Obrenovića i Momira Nikolića o krivici i njihovo javno priznanje da su ti pokolji izvršeni doprinijeli procesu pomirenja, te da je takav učinak imalo i javno priznanje Miroslava Deronjića, zato što je on pružio informacije "o istim tim događajima, što može samo doprinijeti procesu utvrđivanja istine i ubrzanju pomirenja".⁴⁸⁵ Optužba tvrdi da se "u Republici Srpskoj i dalje u znatnoj mjeri nastoje negirati ti događaji u Srebrenici".⁴⁸⁶

(b) Diskusija

257. Pretresno vijeće je uvrstilo u dokaze jedan dokument koji predstavlja jedan od najflagrantnijih primjera revizionizma u vezi s masovnim pogubljenjima bosanskih Muslimana počinjenim u

⁴⁷⁸ Završna riječ optužbe, T. 212.

⁴⁷⁹ DP JS-29 i JS-29/a do JS-33, odnosno JS-33/a.

⁴⁸⁰ Završna riječ optužbe, T. 212.

⁴⁸¹ *Ibid.*

⁴⁸² *Ibid.*

⁴⁸³ *Ibid.*

⁴⁸⁴ *Ibid.*, T. 204.

⁴⁸⁵ *Ibid.*

⁴⁸⁶ *Ibid.*

Srebrenici u julu 1995. Taj dokument, koji nosi naslov "Izvještaj o slučaju Srebrenica - Prvi dio", sastavio je Biro za odnose s Međunarodnim krivičnim sudom za ratne zločine u Hagu, Dokumentacioni centar Republike Srpske, 1. septembra 2002.⁴⁸⁷ U cijelom tom izvještaju pominje se "navodni masakr",⁴⁸⁸ a taj lažni prikaz istorijskih događaja kulminira u zaključku koji se iznosi na kraju tog izvještaja i koji glasi:

[...] broj muslimanskih vojnika koji su ubijeni od strane snaga Srba iz lične osvete ili jednostavno nepoznavanja međunarodnog prava, će vjerovatno biti oko 100.⁴⁸⁹

258. Drugi primjer revizionizma jeste "Izjava predstavnika civilnih vlasti enklave Srebrenica u vezi sa realizacijom dogovora o evakuaciji civilnog stanovništva iz enklave" br. 07-27/95, od 17. jula 1995.,⁴⁹⁰ koju su tada potpisali optuženi u ovom predmetu Miroslav Deronjić, u svojstvu komesara za civilna pitanja u Srebrenici, Nesib Mandžić, u svojstvu predstavnika civilnih vlasti enklave Srebrenica, te major Franken, predstavnik UPROFOR-a i komandant Nizozemskog bataljona. Operativni dio tog dokumenta glasi:

- naše civilno stanovništvo može ostati u enklavi ili iseliti, zavisno od želje svakog pojedinca;
 - u slučaju da se želimo iseliti iz Enklave, dogovoreno je da možemo birati pravac u kom želimo otići, a mi smo se opredelili da Enklavu napusti celokupno civilno stanovništvo i da budemo evakuirani na teritoriju Opštine Kladanj;
 - dogovoreno je da evakuaciju izvrši Vojska i Policija Republike Srpske, a da nadzor evakuacije vrši UNPROFOR, te da se evakuacija izvrši u pratnji UNPROFOR-a.

[...]

Prilikom evakuacije ni sa jedne strane nije bilo incidenata i srpska strana se tom prilikom pridržavala svih propisa Ženevske konvencije i međunarodnog ratnog prava, što se tiče konvoja praćenih od strane snaga UN.⁴⁹¹

259. Pretresno vijeće prihvata tvrdnju optužbe da je Miroslav Deronjić uz podsticaj Radovana Karadžića sastavio taj dokument, čiji "sadržaj [prema tvrdnjama optuženog] nije odgovarao istini" i da je to učinjeno s ciljem da se "zavede međunarodna zajednica".⁴⁹² Shodno tome, Pretresno vijeće se slaže s tim da je priznanje optuženog važno iz dva razloga: 1) "važno je raspršiti svaku sugestiju na suđenjima koja su u toku ili na budućim suđenjima o Srebrenici da su bosanski Muslimani otišli iz te enklave svojom slobodnom voljom" i 2) "važno je negirati argumente budućih revizionista koji bi mogli iskoristiti ovaj dokument da iznesu tvrdnju da je prisilno raseljenje Bošnjaka iz Srebrenice bilo puka evakuacija iz humanitarnih razloga, sprovedena u skladu s načelima međunarodnog prava".⁴⁹³

260. Da zaključimo, Pretresno vijeće prihvata značaj izjave optuženog o detaljima vezanim za masovno pogubljenje bosanskih Muslimana koje je izvršeno u julu 1995. godine u Srebrenici, kao i o

⁴⁸⁷ DP PS-23.

⁴⁸⁸ *Ibid.*, vidi, na primjer, str. 27.

⁴⁸⁹ *Ibid.*, str. 34.

⁴⁹⁰ DP PS-24 na B/H/S i PS-24a na engleskom jeziku.

⁴⁹¹ DP PS-24a.

⁴⁹² Završna riječ optužbe, T. 210.

ulogama koje su u njemu odigrale pojedine osobe, te o tome da je on sastavio gorepomenuti dokument,⁴⁹⁴ no, konačnu presudu o tim zločinima ostavlja onim vijećima pred kojima se oni rješavaju. Pretresno vijeće se slaže s tim da priznanje tih zločina od strane optuženog i drugih služi u dvije svrhe: njime se utvrđuje istina i onemogućavaju nastojanja budućih revizionista da iskrive sliku historijskih događaja.⁴⁹⁵ Pretresno vijeće, stoga, prilikom procjenjivanja olakšavajućih faktora za odmjeravanje kazne Miroslavu Deronjiću ovom faktoru pridaje znatnu težinu.

4. Kajanje

(a) Argumenti strana

261. Obje se strane slažu u tome da istinski i iskreni izraz kajanja jeste relevantan olakšavajući faktor koji se treba uzeti u obzir prilikom odmjeravanja primjerene kazne.⁴⁹⁶ Optužba tvrdi da joj nije poznato da je optuženi "ikad javno izrazio kajanje za zločine za koje je odgovoran",⁴⁹⁷ ali, priznaje da je "Deronjić izrazio kajanje istražiteljima Međunarodnog suda".⁴⁹⁸

262. Pozivajući se na Presudu o kazni u predmetu *Banović*, u kojoj je iznesen stav da su "izjave koje je optuženi dao kako tokom razgovora s optužbom, tako i na pretresu u vezi s odmjeravanjem kazne izrazi iskrenog kajanja",⁴⁹⁹ odbrana tvrdi da je Deronjić "izrazio najdublje kajanje" u razgovorima s optužbom.⁵⁰⁰

(b) Diskusija

263. Pretresno vijeće prihvata da je optuženi javno izrazio kajanje na pretresu o kazni. Pretresno vijeće posebno podsjeća na sljedeću izjavu optuženog:

Časni sude, klanjam se sjenama nedužnih žrtava u Glogovi. Sve što sam uradio u ovom sudu i ako to ma šta vrijedi, poklanjam njima u nadi da će to bar malo ublažiti bol njihovih najbližih. Poznajem tu bol jer je i ja nosim u sebi. Kajem se zbog progona koji sam počinio. Žalim za svim žrtvama ovoga rata jer su nepotrebne, ma u kom groblju počivali. Izvinjavam se svima koje sam ražalostio i koje sam iznevjerio.⁵⁰¹

⁴⁹³ *Ibid.*, T. 210-11.

⁴⁹⁴ *Ibid.*, T. 205.

⁴⁹⁵ *Ibid.*

⁴⁹⁶ Podnesak optužbe u postupku izricanja kazne, par. 52; Završna riječ odbrane, T. 234; Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 43.

⁴⁹⁷ Podnesak optužbe u postupku izricanja kazne, par. 52.

⁴⁹⁸ *Ibid.*, fusnota 54.

⁴⁹⁹ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 44, gdje se citira Presuda o kazni u predmetu *Banović*, par. 72.

⁵⁰⁰ Završna riječ odbrane, T. 234.

⁵⁰¹ Deronjićeva završna riječ, pretres o kazni, T. 247.

264. Pored toga, Pretresno vijeće prihvata tvrdnju odbrane da je Deronjića kajanje potaklo na priznanje krivice, na značajnu saradnju s Tužilaštvom i javno izražavanje kajanja,⁵⁰² kako tokom pretresa o kazni, tako i u razgovorima koje je obavio s optužbom, što se vidi u zapisnicima tih razgovora.⁵⁰³ Pretresno vijeće će, stoga, kajanje optuženog uzeti u obzir kao olakšavajući faktor prilikom odmjeravanja kazne.

5. Nije bilo mogućnosti za dobrovoljnu predaju

(a) Argumenti strana

265. Odbrana tvrdi da je dobrovoljna predaja olakšavajući faktor koji bi mogao "nagnati druge okrivljene da se i oni na sličan način predaju i time povećati djelotvornost rada Međunarodnog suda".⁵⁰⁴ Odbrana navodi da je "Deronjić uhapšen pred svojim domom u Bratuncu 6. jula 2002., manje od 72 sata od trenutka kad je optužnica protiv njega podignuta i prije nego što je saznao da optužnica protiv njega uopšte postoji".⁵⁰⁵ Tako mu je uskraćena mogućnost da se dobrovoljno preda i da mu se to prizna.⁵⁰⁶ Odbrana dalje tvrdi da je u razgovoru koji je obavio s optužbom u svojstvu osumnjičenog "Deronjić izrazio spremnost i volju da dobrovoljno dođe u Haag i suoči se s optužbama protiv sebe".⁵⁰⁷ Odbrana navodi da se Deronjić nije samo povinovao pozivu optužbe na razgovor s istražiteljima,⁵⁰⁸ nego je izrazio i volju da se dobrovoljno pojavi na Sudu kad se to od njega zatraži.⁵⁰⁹ Odbrana tvrdi da je volja optuženog da se dobrovoljno preda jasno pokazana i da se, stoga, treba uzeti u obzir kao olakšavajući faktor.⁵¹⁰

(b) Diskusija

266. U praksi oba Međunarodna suda dobrovoljna predaja se priznaje kao olakšavajući faktor.⁵¹¹ Pretresno vijeće prihvata da je Miroslav Deronjić uhapšen unatoč tome što je, već kad je prvi put obaviješten da se smatra osumnjičenim, ponudio da se dobrovoljno preda. Pretresno vijeće smatra da je

⁵⁰² Završna riječ odbrane, T. 234.

⁵⁰³ Vidi i DP DS-4, str. 6-7 i DP DS-7/11, str. 16-17.

⁵⁰⁴ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 47, gdje se citira Prvostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 868.

⁵⁰⁵ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 48 (fusnote izostavljene).

⁵⁰⁶ *Ibid.*, par. 54; Završna riječ odbrane, T. 235.

⁵⁰⁷ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 49, gdje se pominje razgovor od 1. jula 1998., str. 3-4, DP DS-3.

⁵⁰⁸ *Ibid.*, par. 51, gdje se pominje razgovor od 12. marta 2001., str. 1, DP DS-5.

⁵⁰⁹ *Ibid.*, gdje se pominje razgovor od 8. aprila 2002., str. 2, DP DS-6.

⁵¹⁰ *Ibid.*, par. 56; Završna riječ odbrane. T. 235.

⁵¹¹ Drugostepena presuda u predmetu *Serushago*, par. 24, Presuda o kazni u predmetu *Plavšić*, par. 84. Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić*, par. 430.

spremnost optuženog da se dobrovoljno preda, kao što je zabilježeno u zapisniku razgovora s istražiteljima Tužilaštva,⁵¹² olakšavajući faktor za odmjeravanje kazne.

267. Međutim, što se tiče značaja tog faktora prilikom odmjeravanja kazne, Pretresno vijeće ponavlja zaključke do kojih je došlo Pretresno vijeće u predmetu *Obrenović*, koje je navelo:

[...] budući da bi Pretresno vijeće moralo da se bavi špekulisanjem da bi utvrdilo da li bi se Dragan Obrenović *zaista* dobrovoljno predao da je imao priliku za to, Pretresno vijeće je tom faktoru pridalo malu težinu.⁵¹³

Pretresno vijeće se slaže s tim zaključkom.

6. Karakter i ponašanje optuženog i mogućnost rehabilitacije

(a) Argumenti strana

268. Odbrana tvrdi da je optuženi prije izvršenja krivičnog djela živio časno i pošteno, kako u profesionalnoj, tako i u društvenoj sferi. Nije ispoljavao kažnjivo, agresivno ili diskriminatorno ponašanje, nije bio kažnjavan i protiv njega se nikad nije vodila kriminalistička istraga.⁵¹⁴ Bio je za demokratiju i toleranciju.⁵¹⁵ Odbrana navodi da je Deronjić porodičan čovjek, otac četvoro djece, od kojih je troje maloljetno.⁵¹⁶

269. Odbrana dalje tvrdi da je Deronjić, "[od] trenutka kad je uhapšen, sve vrijeme pružao saradnju i pokazivao poštovanje prema Pretresnom vijeću i tužiocu", a "[z]a vrijeme pritvora u PJUN-u u potpunosti poštovao uslove i okolnosti koji su mu nametnuti".⁵¹⁷

270. Odbrana tvrdi da "[u]kupno ponašanje g. Deronjića od 1997. godine pa do danas ukazuje na to da se proces njegove rehabilitacije već uveliko odvija",⁵¹⁸ a "[u]koliko se obezbijede dodatni uslovi ... taj će se proces ubrzati ... s obzirom na pozitivne karakterne osobine optuženog".⁵¹⁹ Odbrana dalje tvrdi da se isti onaj standard koji je primijenjen u predmetu *Obrenović*, prema kojem "konkretni koraci ka rehabilitaciji jesu olakšavajući faktor za odmjeravanje kazne",⁵²⁰ treba primijeniti i na Miroslava

⁵¹² Tu spremnost na dobrovoljni dolazak pred Međunarodni sud u slučaju da se protiv njega podigne optužnica, optuženi je ponovo prenio i dr Najmanovoj. Izvještaj Najmanove, DP JS-16a, str. 11.

⁵¹³ Presuda o kazni u predmetu *Obrenović*, par. 136 (naglasak u originalu).

⁵¹⁴ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 77; Završna riječ odbrane, T. 217-18, 237.

⁵¹⁵ *Ibid.*; *Ibid.*, T. 218, 220, 237.

⁵¹⁶ *Ibid.*, par. 78, 80; *Ibid.*, T. 237.

⁵¹⁷ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 82.

⁵¹⁸ *Ibid.*, par. 85.

⁵¹⁹ Završna riječ odbrane, T. 238.

⁵²⁰ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, para. 83, gdje se citira Presuda o kazni u predmetu *Obrenović*, par. 146.

Deronjića "s obzirom na njegovo iskreno kajanje koje je pokazao u brojnim prilikama tokom svojih kontakata s istražiteljima Tužilaštva".⁵²¹

(b) Diskusija

271. Pretresno vijeće konstatuje da se Miroslav Deronjić, premda je na početku svoje političke karijere 1990. godine veličao demokratiju i zagovarao multikulturno i tolerantno društvo,⁵²² kasnije, već 1991. godine, opredijelio za politiku diskriminacije koju je javno proglasilo rukovodstvo bosanskih Srba, što je dovelo do etničkog čišćenja i to ne samo u njegovoj opštini Bratunac, u kojoj se rodio i živio do hapšenja 2002. godine. Kulminacija njegovog kažnjivog ponašanja bila je izvršenje dugo planiranog krivičnog djela progona 9. maja 1992. u Glogovi. Međutim, Miroslav Deronjić je javno prihvatio te navode protiv sebe, svjestan posljedica po sebe i svoju porodicu.

272. Nadalje, Pretresno vijeće primjećuje da je Miroslav Deronjić, s jedne strane, prema svom ličnom svjedočenju, odmah preduzeo korake da spriječi daljnje nasilno kažnjivo ponašanje "dobrovoljaca" u Bratuncu tako što je u bratunačkom Kriznom štabu 13. maja 1993. izdao odluku kojom je naloženo da se "dobrovoljci" istjeraju iz Bratunca.⁵²³ S druge strane, noć uoči izdavanja te odluke, Miroslav Deronjić je učestvovao u premještanju 400 civila,⁵²⁴ koji su bili zatočeni u hangaru i koji su trebali biti prisilno raseljeni iz Bratunca shodno planu usvojenom na sastanku Kriznog štaba održanom 8. maja 1992.⁵²⁵ Optuženi se i jeste izjasnio krivim za to da je na sastanku Kriznog štaba od 8. maja 1992., kojem je predsjedavao, lično izjavio da će se "operacija trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana, ako operacija u Glogovi dobro prođe, narednih dana nastaviti u gradu Bratuncu i mjesnim zajednicama Voljavica i Suha", i za to što je ta odluka usvojena.⁵²⁶ Tih 400 civila premješteno je tokom noći 12. na 13. maj 1992. iz Bratunca na Pale, gdje se tada nalazio štab rukovodstva bosanskih Srba,⁵²⁷ i još uvijek se ne zna šta se desilo s njima.

273. Pretresno vijeće uzima u obzir i ponašanje i držanje Mirosłava Deronjića u PJUN-u, koje je u McFaddenovom izvještaju opisano kako slijedi:

⁵²¹ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 85.

⁵²² Pretresno vijeće ovdje misli na govor koji je Miroslav Deronjić održao 1. septembra 1990. na osnivačkoj sjednici SDA u Bratuncu. DP DS-13/11 i DS-13/11-A.

⁵²³ Taj dokument, za koji je optuženi na suđenju u predmetu *Milošević* izjavio da se nalazi u njegovom posjedu: "[...] Posjedujem dokument od 13. maja koji pokazuje da sam istjerao dobrovoljce iz Bratunca. Imam dokument o tome. JNA je odbila da to učini, pa sam to učinio ja" (DP DS-11, T. 29759), nije ponuđen na uvrštavanje u dokaze i Pretresno vijeće je prihvatilo postojanje tog dokumenta kao usaglašenu činjenicu. Nastavak pretresa o kazni, T. 329-30. Vidi *supra*, par. 111. Vidi i DP JS-37/a i JS-38/a.

⁵²⁴ JS-39/a. Spisak 400 osoba koje su odvezene iz Bratunca na Pale. Vidi *supra*, par. 110.

⁵²⁵ Vidi *supra*, par. 86, 107-108.

⁵²⁶ Činjenična osnova, par. 29; vidi i *supra*, par. 86.

⁵²⁷ Deronjićevo svjedočenje, T. 164; vidi i *supra*, par. 110.

Tokom tog perioda [Deronjić] je poštovao pravila pritvora, kao i upravu i zaposlene u Pritvorskoj jedinici. Dobro se uklopio s ostalim pritvorenicima i njegovo je prisustvo imalo pozitivnog uticaja na grupu. On je inteligentan i jasno razumije svoj položaj pritvorenika.⁵²⁸

Međutim, Pretresno vijeće prihvata i slijedi zaključke Pretresnog vijeća u predmetu *Momir Nikolić*, koje je izjavilo:

Iako je to [ponašanje u PJUN-u] uzeto kao olakšavajući faktor u brojnim predmetima pred Međunarodnim sudom, Pretresno vijeće podsjeća da se od svih optuženih očekuje da se, dok su u PJUN-u, primjereno vladaju; suprotno ponašanje može predstavljati otežavajući faktor. Stoga, ovo Pretresno vijeće neće tom faktoru pridati značajnu težinu.⁵²⁹

274. U predmetu *Češić*, Pretresno vijeće je u diskusiji o dobrom karakteru optuženog kao olakšavajućem faktoru došlo do sljedećeg zaključka:

Dokazi i Činjenična osnova pokazuju da je Ranko Češić bio u stanju da se istovremeno ponaša i benevolentno i kažnjivo. Iz predočenih dokaza, Pretresno vijeće ne može ocjenjivanjem vjerovatnoće doći do zaključka da je Ranko Češić istinski dobrog karaktera da bi se njegov dobar karakter uzeo u obzir kao olakšavajući faktor.⁵³⁰

275. Iz svih gorenavedenih razloga, ovo Pretresno vijeće konstatuje da se, na osnovu ocjenjivanja vjerovatnoće, gorenavedene činjenice koje se odnose na karakter i ponašanje optuženog ne mogu uzeti ni kao olakšavajući ni kao otežavajući faktori.

7. Opšti zaključak

276. Uzimajući u obzir zajedno sve gorepomenute olakšavajuće okolnosti i pridajući posebnu važnost faktorima kao što su potvrdno izjašnjenje o krivici i značajna saradnja optuženog, Pretresno vijeće je uvjereneno da je znatno umanjenje kazne koju takva krivična djela zaslužuju opravdano.

X. ODMJERAVANJE KAZNE

A. Argumenti strana

277. Optužba je izjavila da, s obzirom na prirodu krivičnog djela i neopisive patnje žrtava, postupci za koje optuženi snosi odgovornost zaslužuju najstrožu kaznu. Međutim, zbog toga što postoje značajne olakšavajuće okolnosti, optužba traži da se izrekne blaža kazna.⁵³¹ Shodno tome, optužba je preporučila kaznu zatvora u trajanju od deset godina,⁵³² uz upozorenje da je ta preporuka uslovljena "punom i značajnom saradnjom optuženog s Tužilaštvom".⁵³³ Ta preporuka predstavlja dio Sporazuma o izjašnjavanju o krivici koji su strane sklopile. Optužba je kasnije potvrdila da je optuženi zaista

⁵²⁸ DP DS-13/10.

⁵²⁹ Presuda o kazni u predmetu *Momir Nikolić*, par. 168; vidi i Presudu o kazni u predmetu *Češić*, par. 86.

⁵³⁰ Presuda o kazni u predmetu *Češić*, par. 87.

⁵³¹ Završna riječ optužbe, T. 191-92.

⁵³² Podnesak optužbe u postupku izricanja kazne, par. 61.

sarađivao u značajnoj mjeri.⁵³⁴ Pored toga, optužba je prilikom davanja preporuke za kaznu uzela u obzir potvrdno izjašnjenje optuženog o krivici⁵³⁵ i njegovo prihvatanje odgovornosti.⁵³⁶

278. Odbrana tvrdi da je primjerena kazna za optuženog kazna zatvora u trajanju od najviše šest godina. Ona se pritom poziva na djela koja imaju učinak olakšavajućih faktora,⁵³⁷ oslanjajući se prevashodno na saradnju optuženog s Tužilaštvom kao na posebno olakšavajuću okolnost.⁵³⁸ Odbrana tvrdi sljedeće:

- 1) optuženi svojom značajnom saradnjom doprinosi otkrivanju istine. [...]
- 2) saradnja g. Deronjica dovešće do toga da se utvrdi krivica stvarnih počinitelaca, te će time, barem djelimično, popraviti štetu koja je izazvana krivičnim djelom, i
- 3) njegovo potvrđivanje činjenica i prihvatanje krivice pružaju podršku Međunarodnom sudu u postizanju njegovih osnovnih ciljeva: utvrđivanja istine, dodjeljivanja pravde žrtvama, odvraćanja od daljnjih zločina, (ponovnog) učvršćenja vladavine zakona i doprinošenja miru, stabilnosti i pomirenju u toj regiji.⁵³⁹

279. Pored toga, odbrana dodaje da bi se u obzir trebali uzeti ličnost i karakter optuženog, kao i njegov uznapredovali proces rehabilitacije.⁵⁴⁰

B. Diskusija i zaključak

280. Ocijenivši težinu zločina i otežavajućih faktora nasuprot značajnim olakšavajućim faktorima, kako su ih iznijele strane, te uzevši u obzir gorepomenute svrhe kažnjavanja, Pretresno vijeće, većinom članova, prihvata preporuku koju je dala optužba.

C. Uračunavanje vremena provedenog u pritvoru od dana hapšenja

281. Shodno pravilu 101(C) Pravidnika, "[o]sudeom će se uračunati eventualno vrijeme koje je proveo u pritvoru čekajući na predaju Međunarodnom sudu ili čekajući na suđenje ili žalbeni postupak".

282. Pretresno vijeće smatra da je 6. juli 2002., datum kad je optuženi faktički lišen slobode, presudan datum i potvrđuje da optuženi ima pravo na to da mu se u služenje kazne uračuna svaki dan počev od tog dana.

⁵³³ Sporazum o izjašnjavanju o krivici, par. 11 (a).

⁵³⁴ Podnesak optužbe u postupku izricanja kazne, par. 50; Završna riječ optužbe, T. 194-213.

⁵³⁵ *Ibid.*, par. 42-47; *ibid.*, T. 192.

⁵³⁶ Završna riječ optužbe, T. 192.

⁵³⁷ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 88-89.

⁵³⁸ Završna riječ odbrane, T. 237; nastavak pretresa o kazni, T. 338.

⁵³⁹ Podnesak odbrane u postupku izricanja kazne, par. 89.

⁵⁴⁰ Završna riječ odbrane, T. 238.

XI. DISPOZITIV

IZ GORENAVEDENIH RAZLOGA, razmotrivši sve dokaze i argumente strana, Pretresno vijeće

SASLUŠAVŠI potvrdno izjašnjenje Miroslava Deronjića o krivici, i

PROGLASIVŠI GA KRIVIM za krivična djela sadržana u optužbi za progone iz Druge izmijenjene optužnice,

OVIM MIROSLAVU DERONJIĆU IZRIČE JEDINSTVENU OSUDU za **progone**, zločin protiv čovječnosti,

koji obuhvata:

napad na selo Glogovu,

lišavanje života civila bosanskih Muslimana u Glogovi,

prisilno raseljavanje civila bosanskih Muslimana Glogove iz opštine Bratunac,

uništenje ustanove namijenjene religiji (džamija u Glogovi), i

uništavanje civilne imovine Muslimana u Glogovi, te

većinom članova, uz protivno mišljenje sudije Schomburga, **IZRIČE Miroslavu Deronjiću kaznu od 10 godina zatvora** i

KONSTATUJE da, shodno pravilu 101 (C) Pravidnika, Miroslav Deronjić ima pravo na to da mu se u kaznu uračuna vrijeme koje je proveo u pritvoru, počev od dana kada je lišen slobode, to jest šestog jula 2002., kao i sve dodatno vrijeme koje bi mogao provesti u pritvoru iščekujući presudu po eventualnoj žalbi.

Shodno pravilu 103 (C) Pravidnika, Miroslav Deronjić će ostati u pritvoru Međunarodnog suda dok se ne obave sve pripreme za njegov transfer u državu u kojoj će izdržavati kaznu.

Sastavljeno na engleskom i francuskom, pri čemu je mjerodavna engleska verzija.

/potpis na originalu/
sudija Wolfgang Schomburg, predsjedavajući

/potpis na originalu/
sudija Carmel A. Agius

/potpis na originalu/
sudija Florence Ndepele Mwachande Mumba

Sudija Wolfgang Schomburg ovoj Presudi o kazni prilaže svoje protivno mišljenje.

Sudija Florence Ndepele Mwachande Mumba ovoj Presudi o kazni prilaže svoje izdvojeno mišljenje.

Dana tridesetog marta 2004. godine,

u Haagu,

Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]

XII. SPISAK UBIJENIH OSOBA KOJE SU POZNATE

Broj	Prezime	Ime
1.	ALIHROMIĆ	Hajdar
2.	BEGANOVIĆ	Vahid
3.	ĆOSIĆ	Ramiz
4.	DELIĆ	Šećo
5.	DELIĆ	Bego
6.	DELIĆ	Medo
7.	DELIĆ	Redo ili Redžo
8.	DELIĆ	Đafo ili Džafo
9.	DELIĆ	Hamed
10.	DELIĆ	Meho
11.	DELIĆ	Meva
12.	GEROVIĆ	Šaban
13.	GEROVIĆ	Ramiz
14.	GEROVIĆ	Ramo
15.	GOLIĆ	Šerif
16.	GOLIĆ	Avdo
17.	GOLIĆ	Ramo

18.	GOLIĆ	Rifat
19.	GOLIĆ	ime nepoznato
20.	GUSIŠ	ime nepoznato
21.	HASIBOVIĆ	ime nepoznato
22.	HUSEJNOVIĆ	Nezir
23.	IBIŠEVIĆ	Dževad ili Đevad
24.	IBIŠEVIĆ	Ilijaz
25.	IBIŠEVIĆ	Jusuf
26.	IBIŠEVIĆ	Kemal
27.	IBIŠEVIĆ	Mehmed
28.	IBIŠEVIĆ	Muharem
29.	IBIŠEVIĆ	Mujo
30.	IBIŠEVIĆ	Mustafa
31.	IBIŠEVIĆ	Osman
32.	IBIŠEVIĆ	Ramo
33.	IBIŠEVIĆ	Refik
34.	IBIŠEVIĆ	Sabrija
35.	IBIŠEVIĆ	Ismail
36.	IBIŠEVIĆ	Šećo

37.	IBIŠEVIĆ	Zlatija (Šećina supruga)
38.	JUNUZOVIĆ	Abid
39.	JUNUZOVIĆ	Huso
40.	JUNUZOVIĆ	Adem
41.	JUNUZOVIĆ	Banovka
42.	JUNUZOVIĆ	Salih
43.	MILAČEVIĆ	Halid
44.	MILAČEVIĆ	Alija
45.	MUŠIĆ	Šaban
46.	MEMIŠEVIĆ	Hajro ili Hajrudin
47.	OMEROVIĆ	Mirzet
48.	OMEROVIĆ	Samir
49.	OMEROVIĆ	Selmo
50.	OMEROVIĆ	Selmo (Selman)
51.	OMEROVIĆ	Fejzo
52.	OMEROVIĆ	Nezir
53.	OMEROVIĆ	Mensur
54.	OMEROVIĆ	Nevzet
55.	OMEROVIĆ	Nermin

56.	OMEROVIĆ	Elvis (sin NEZIRA)
57.	RIZVANOVIĆ	Ćamil
58.	RIZVANOVIĆ	Jasmin
59.	RIZVANOVIĆ	Mensur
60.	RIZVANOVIĆ	Mustafa
61.	RIZVANOVIĆ	Nurija
62.	ŠAČIROVIĆ	Mujo
63.	SELIMIĆ	ime nepoznato
64.	TALOVIĆ	Uzeir

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje
osoba odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-02-61-S
Datum: 30. mart 2004.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM II

U sastavu: sudija Wolfgang Schomburg, predsjedavajući
sudija Carmel A. Agius
sudija Florence Ndepele Mwachande Mumba

Sekretar: g. Hans Holthuis

Presuda od: 30. marta 2004.

TUŽILAC

protiv

MIROSLAVA DERONJIĆA

PROTIVNO MIŠLJENJE SUDIJE WOLFGANGA SCHOMBURGA

Tužilaštvo:

g. Mark B. Harmon

Obrana:

g. Slobodan Cvijetić
g. Slobodan Zečević

PROTIVNO MIŠLJENJE SUDIJE SCHOMBURGA

A. Uvod

1. Ovjerio sam ovu Presudu kao predsjedavajući sudija. Žalim što kao član Vijeća iz suštinskih razloga ne mogu da se složim s kaznom.
2. Kazna nije srazmjerna krivičnim djelima za koja je izrečena i ravna je pjevanju po pogrešnim notama. Optuženi zaslužuje kaznu od najmanje dvadeset godina zatvora.
3. Postoje dva glavna razloga koja me navode na zaključak da izrečena kazna koju je preporučio tužilac nije u skladu s mandatom i duhom ovog Međunarodnog suda.
4. Prvo, već se u nizu optužnica, uključujući Drugu izmijenjenu optužnicu, proizvoljno navode činjenice, probrane iz konteksta šireg zločinačkog plana i, iz nepoznatih razloga, ograničene na jedan dan i samo na selo Glogovu.
5. Drugo, čak i na osnovu tih činjeničnih fragmenata, gnusni i dugo planirani zločini koje počini neki izvršilac na visokom položaju ne dopuštaju da se izrekne kazna od samo deset godina zatvora, koja bi mogla čak *de facto* da predstavlja lišavanje slobode u trajanju od samo šest godina i osam mjeseci ako se u obzir uzme mogućnost prijevremenog puštanja na slobodu.

B. Diskusija

1. Dužnost tužioca

6. "*Da mihi factum, dabo tibi jus*" – daj mi (sve) činjenice, a ja ću tebi dati pravo (i pravedno rješenje). Ovo mudro načelo starih Rimljana¹ nažalost nije ugrađeno u naš Pravilnik. Međutim, u skladu s mandatom ovog *ad hoc* Međunarodnog suda, tužioca, kao organ Međunarodnog suda, u načelu dužnost obavezuje da podastre sve dokaze kojima raspolaže. Temelj našeg Međunarodnog suda jeste Statut zasnovan na Poglavlju VII Povelje Ujedinjenih nacija, usvojen kao mjera za održavanje ili ponovno uspostavljanje međunarodnog mira i bezbjednosti.² Međutim, nema mira bez pravde; nema pravde bez istine, i to cijele istine i ničega osim istine.

---

¹ Dekretalen 2, 1, 6 (Alexander III.), citirano, pored ostalog u *Liebs*, Lateinische Rechtsregeln und Rechtssprichwörter, 6. izdanje, C.H. Beck, München, 1998.

² Izvještaj generalnog sekretara shodno paragrafu 2 Rezolucije 808 (1993) Savjeta bezbjednosti, odobren u Rezoluciji 827 (1993) Savjeta bezbjednosti u tački 1 operativnog dijela te rezolucije.

7. Odluke o izboru osumnjičenih i obimu optužnice koja će protiv njih biti podignuta tužilac Međunarodnog suda ne donosi pod kontrolom, *de jure* ili *de facto*, nezavisnih sudija ili vlade, kakav bi bio slučaj unutar nekog nacionalnog sistema. Međutim, monopol države i međunarodne zajednice nad pravom na primjenu sile potiču tužioca da postupa na način koji žrtvama zločina i njihovoj rodbini pokazuje da tužilac postupa u njihovo ime. Kada se radi o krivičnom gonjenju za zločine protiv pojedinaca, tužilac postupa s ciljem da prekine zatvoreni krug "privatne pravde", to jest međusobnog nasilja i osvete. Taj se cilj može postići samo ako se sudijama izloži cjelokupna slika zločina.

8. Prihvatam i uvažavam činjenicu da ekonomičnost rada suda i, konkretno, ograničena sredstva ovog Međunarodnog suda zahtijevaju da se optužbe ograniče do one mjere koja i dalje omogućava pravednu presudu. Kriterij bi trebao da bude da li su pojedinačni, odvojivi dijelovi nekog krivičnog djela ili više prestupa počinjenih izvršenjem istog krivičnog djela posebno značajni za kaznu koju treba izreći, ili pak nisu. U potonjim slučajevima optužba može biti ograničena na druge dijelove krivičnog djela ili prestupa.

9. Ovaj kriterij, međutim, nije ispunjen prilikom sprovođenja istrage, krivičnog gonjenja i podizanja optužnice protiv Miroslava Deronjića.

- a) Što se događaja u opštini Bratunac tiče, jasno je da je postojao plan da se izvrši etničko čišćenje u cijeloj opštini, a ne samo u Glogovi 9. maja 1992., uz sve prateće zločine počinjene u okviru uobičajenog obrasca ponašanja, koji je uočen i u drugim opštinama iz varijante B. Ti zločini su daleko teže prirode od onih počinjenih u Glogovi, kad se Druga izmijenjena optužnica uporedi s onim što je optuženi sam priznao o događajima koji su se dešavali narednih dana u drugim dijelovima njegove opštine.
- b) U vezi s lišavanjem života/ubistvom 64 (?) osobe u Glogovi čija su imena poznata, treba primijetiti da je tužilac povukao dvije optužbe za ubistvo i izbrisao njihove činjenične navode iz optužnice koju je već potvrdio nezavisni sudija ovog Međunarodnog suda. Konkretno, brisanje navoda da je Miroslav Deronjić čak bio prisutan kad su se desila neka od tih ubistava³ (direktni umišljaj!) stvorilo je sumnje u to da li je optuženi uopšte posjedovao *dolus eventualis* koji je već ranije priznao. Time je Pretresnom vijeću nametnuta obaveza da nastavi pretres o kazni. Miroslav Deronjić je, pored ostalog, izjavio,

- u predmetu *Blagojević i drugi*, dana 21. januara 2004.:

---

³ Vidi, pored ostalog, optužnicu od 3. jula 2002., par 23.

[...] da nisam naredio, da nisam ubio, prisustvovao, niti znao za te događaje [...].⁴

- u predmetu *Krajišnik*, dana 18. februara 2004.:

[...] nikada nisam pristao [...].⁵

- c) Štaviše, u Optužnici se nigdje ne spominje šta se desilo s ostalim Muslimanima iz Glogove. Šta je s drugim djelima nasilja, seksualnog napastvovanja i drugim ubistvima u Glogovi?⁶ Pretresno vijeće se ne može upustiti u špekulacije ili naložiti da se dostave dokazi za koje ne zna da postoje, čak i ako su oni u posjedu Tužilaštva. Posljedica toga jeste da, u konkretnom predmetu koji je pred nama, sudije moraju da odmjere kaznu na osnovu klinički čistog skupa činjenica koje je odabrala optužba.
- d) Konačno, nakon što sam pažljivo pročitao sve izjave i svjedočenja optuženog, i dalje mi je izuzetno problematično to što Miroslav Deronjić nije optužen kao saizvršilac u udruženom zločinačkom poduhvatu koji je doveo do užasnog pokolja u Srebrenici 1995. godine. *Prima facie* se čini da postoji dovoljno razloga da se podigne optužnica protiv Miroslava Deronjića zbog njegovog učešća u tom pokolju, i to samo na osnovu njegovog ličnog priznanja, te da se prepusti Pretresnom vijeću da na kraju presudi da li se krivična odgovornost može utvrditi van razumne sumnje. Čini se da se sam Miroslav Deronjić nije plašio da bi to moglo da se desi, jer je sam izjavio:

[...] Tužilaštvo je decidno nakon svih tih istraga, a to mi je i rečeno nakon završetka istraga, prije nego što sam se pojavio pred ovim Tribunalom, [da] odustaje od optužbe za Srebrenicu protiv mene [...] Tužilaštvo je dalo izjavu [...] da nema namjeru pokretati postupak protiv mene u vezi sa događajima u Srebrenici.⁷

10. Moglo bi se reći da, shodno Pravilniku ovog Međunarodnog suda, tužilac sam, po svom nahođenju odlučuje o tome protiv koga će podignuti optužnicu i kakve će optužbe ona sadržavati. To je u načelu tačno.⁸ Međutim, zadatak tužioca je i da osigura da se vidi da je pravda provedena i da uvjeri posebno one ljude u čije ime ovaj Međunarodni sud djeluje da se ne vrši proizvoljan izbor onih protiv kojih će biti podignuta optužnica, kao ni proizvoljan izbor optužbi i činjenica prilikom sastavljanja optužnica. Bojim se da je u postupku protiv Miroslava Deronjića primijenjena takva neopravdano preuranjena procedura.

⁴ Suđenje u predmetu *Blagojević i drugi*, DP PS-12, T. 6370.

⁵ Suđenje u predmetu *Krajišnik*, DP JS-26, T. 1106.

⁶ Vidi, na primjer, *supra*, par. 219 Presude.

⁷ Suđenje u predmetu *Blagojević i drugi*, DP PS-12, T. 6166 (svjedočenje od 19. januara 2004).

⁸ Pretres o kazni, T. 97-98.

11. Prihvatam da, u cilju razbijanja kruga šutnje među počinocima, tužilac može vjerodostojnim i pouzdanim počinocima dati izvjesna obećanja. Međutim, tužilac takva obećanja mora *proprio motu* objelodaniti Vijeću.

- a) Pored toga, obećanja ne mogu rezultirati time da tužilac *de facto* odobri djelimičnu amnestiju/nekažnjivost, pogotovo ne u instituciji koja je osnovana s ciljem da se izbjegne nekažnjivost.
- b) Amnestija se može odobriti tek nakon odmjeravanja primjerene kazne.
- c) Ograničenu amnestiju ili prijevremeno puštanje na slobodu mogu eventualno odobriti samo oni koji su za to ovlašteni ili će biti ovlašteni, i to na osnovu cjelokupnog ponašanja osuđenika nakon izvršenog krivičnog djela ili u cilju ponovne uspostave mira.

12. Ni u Statutu ni u Pravilniku ne postoji pravna osnova po kojoj tužilac može da obeća na početku svake izjave da se informacije koje pruži optuženi nikada neće upotrijebiti protiv njega. Takvo obećanje je tužilac dao u ovom predmetu i ono je formulirano u paragrafu 7 "Sporazuma strana", u kojem stoji: "Tužilac se slaže s tim da se ništa od onoga što g. Deronjić kaže tokom razgovora neće koristiti kao dokaz u sudskom postupku pred Međunarodnim sudom."⁹ Taj "Sporazum strana"¹⁰ iz nepoznatih razloga nije inkorporiran u Sporazum o izjašnjavanju o krivici koji je predan ovom Pretresnom vijeću, premda je, prema izjavi samog tužioca, trebao biti.¹¹ Vjerujem da je to obećanje bilo i preduslov za potvrdno izjašnjenje optuženog o krivici, suprotno tvrdnjama tužioca.¹² Štaviše, bilo je to obmanjujuće obećanje i nepošteno prema optuženom, budući da taj sporazum ne može da obavezuje druge sudove koji su takođe nadležni za te zločine. Pored toga, uz njega nije navedeno upozorenje da optuženi mora da govori istinu ako ga pozovu kao svjedoka pred ovaj Međunarodni sud (u suprotnom slijede posljedice iz pravila 91, nad čime tužilac nema kontrolu¹³).

2. Primjerena kazna za zločine za koje se optuženi izjasnio krivim

13. Težina zločina koji je pred nama ne može se bolje definisati nego što je to svojim riječima učinio tužilac:

[...] zločin za koji se Miroslavu Deronjiću ovdje izriče kazna jeste upravo ona vrsta zločina zbog kojih je Savjet bezbjednosti izrazio svoju duboku zabrinutost u Rezoluciji 808. Događaji koji su se zbili u Glogovi 9. maja 1992. godine klasičan su primjer etničkog čišćenja, i upravo su razlog zbog kojeg je Savjet bezbjednosti osnovao ovaj Međunarodni sud. Napad na Glogovu nije bio izolovani

⁹ DP JS-15, par. 7.

¹⁰ Pretres o kazni, T. 102-3.

¹¹ *Ibid*, T. 102.

¹² *Ibid*, T. 104-5.

¹³ *Ibid*. T. 107.

ili slučajni događaj, nego ključni element šireg plana za podjelu Bosne i Hercegovine i stvaranje srpskih nacionalnih teritorija.¹⁴

14. Počinilac zaslužuje srazmjernu kaznu za svoj zločin, koju određuje prevashodno težina zločina. Olakšavajući učinak ponašanja nakon izvršenog zločina općenito ima ograničenu ili nikakvu težinu. Posebno su u ovom konkretnom predmetu olakšavajući faktori izuzetno ograničeni.

(a) Potvrдно izjašnjenje o krivici

- a) Analiza¹⁵ raznih nacionalnih pravosudnih sistema pokazuje da se potvrđno izjašnjenje o krivici općenito prihvata kao olakšavajući faktor koji dovodi do umanjenja kazne. Razlozi koji opravdavaju takav olakšavajući učinak obuhvataju spremnost počinioca da saraduje u sprovođenju pravde,¹⁶ izražavanje kajanja, prihvatanje odgovornosti, poštudu žrtava od svjedočenja i unakrsnog ispitivanja,¹⁷ fazu postupka u kojoj se počinilac izjasnio krivim,¹⁸ te okolnosti u kojima je došlo do potvrđnog izjašnjenja o krivici.¹⁹
- b) Međutim, na osnovu analize je očigledno da se u većini zemalja koje su obuhvaćene pregledom potvrđnom izjašnjenju o krivici pridaje mala ili se ne pridaje nikakva težina kad se radi o teškim krivičnim djelima. U Australiji,²⁰ Kanadi,²¹ Kini,²² Engleskoj²³ i Njemačkoj,²⁴ ubistvo s predumišljajem povlači obaveznu kaznu doživotnog zatvora koja se ne može preinačiti potvrđnim izjašnjenjem optuženog o krivici ili njegovim priznanjem. U Poljskoj je nagodba s tužiocem moguća samo kod lakših, a ne i kod težih krivičnih djela.²⁵ Slične odredbe o potvrđnom izjašnjavanju o krivici ili nagodbi s tužiocem postoje i u drugim zemljama, kao što su Argentina,²⁶ Brazil²⁷ i Čile.²⁸
- c) U svjetlu ove analize, te uzevši u obzir činjenicu da potvrđno izjašnjenje o krivici ne može umanjiti težinu krivičnog djela, smatram da potvrđno izjašnjenje Miroslava Deronjića o krivici zaslužuje da mu se prida samo mala težina prilikom odmjeravanja kazne.

¹⁴ Završna riječ optužbe, T. 188.

¹⁵ Ulrich Sieber (urednik), "The Punishment of Serious Crimes – A comparative analysis of sentencing law and practice" /Kažnjavanje teških zločina – Komparativna analiza zakona i prakse kod odmjeravanja kazni/, Vol. 1 (Izveštaj vještaka) i Vol. 2 (Izveštaji o zemljama), Freiburg i.Br. 2004.

¹⁶ *Ibid.*, Izveštaj o zemlji - Australija, str. 4.

¹⁷ *Ibid.*, Izveštaj o zemlji - Kanada, str. 5.

¹⁸ *Ibid.*, Izveštaj o zemlji - Australija, str. 4; Izveštaj o zemlji - Engleska, str. 4.

¹⁹ *Ibid.*, Izveštaj o zemlji - Engleska, str. 4.

²⁰ *Ibid.*, Izveštaj o zemlji - Australija, str. 6.

²¹ *Ibid.*, Izveštaj o zemlji - Kanada, str. 4.

²² *Ibid.*, Izveštaj o zemlji - Kina, str. 3-4.

²³ *Ibid.*, Izveštaj o zemlji - Engleska, str. 7.

²⁴ *Ibid.*, Izveštaj o zemlji - Njemačka, str. 7-8.

²⁵ *Ibid.*, Izveštaj o zemlji - Poljska, str. 4. Vidi i Izveštaj o zemlji - Rusija, str. 3.

²⁶ *Ibid.*, Izveštaj o zemlji - Argentina, str. 3.

(b) Saradnja s Međunarodnim sudom

15. Dok god optuženi ne bude spreman razjasniti koji su detalji koje je naveo istiniti a koji nisu, sudska vrijednost njegovih izjava i svjedočenja izuzetno je ograničena. Sam optuženi je priznao:

Iz tih razloga, znači, nisam dao potpuno tačnu istinu. Ne slažem se apsolutno da te izjave nisu potpuno tačne. One djelimično nisu tačne [...].²⁹

16. Takvoj sumnjivoj mješavini istine i laži, koja stvara više zbrke nego što pomaže Međunarodnom sudu u njegovoj potrazi za istinom, ja ne mogu pridati nikakav značaj u smislu olakšavajućeg učinka.

(c) Kajanje

17. Kajanje koje je izrazio optuženi malo je vjerodostojno, pored ostalog zato što u svjedočenjima koja je dao nakon što se potvrdno izjasnio o krivici redovno nastoji da umanjí svoju krivicu.

a) O svojoj odgovornosti za ubistva, 18. februara 2004., posvjedočio je:

[...] ja sam pristao na određene stvari koje sam uradio, ali nikada nisam pristao na to, niti sam kada naredio, ili poželio da se ljudi ubijaju.³⁰

Dana 19. februara 2004., tokom istog svjedočenja, izjavio je:

U toku narednog perioda ja sam imao različite informacije koje su do mene dolazile o tim događajima u Glogovi.³¹

- nastavio je izjavivši:

[...] imao sam priliku da pročitam neku knjigu. Autor je bio jedan čovjek, Musliman iz Bratunca, koji je opisivao te događaje. Tad sam prvi put vidio da on pominje određen broj ljudi ubijenih u Glogovi.³²

- potom je izjavio:

Neke istražne radnje su vršili moji advokati [...].³³

- i konačno je završio riječima:

[...] Ja sam prihvatio činjenicu Tužilaštva [...].³⁴

²⁷ *Ibid.*, Izvještaj o zemlji - Brazil, str. 3.

²⁸ *Ibid.*, Izvještaj o zemlji - Čile, str. 4.

²⁹ Suđenje u predmetu *Blagojević i drugi*, DP PS-12, T. 6407 (svjedočenje od 22. januara 2004).

³⁰ Suđenje u predmetu *Krajišnik*, DP JS-26, T. 1106.

³¹ *Ibid.*, T. 1243, redovi 15-16.

³² *Ibid.*, redovi 19-21.

³³ *Ibid.*, red 25.

³⁴ *Ibid.*, T. 1244, redovi 5-6.

- b) Što se tiče njegove odgovornosti za iniciranje napada, dana 30. septembra 2003., izjasnio se da je kriv za sljedeću činjenicu:

Miroslav Deronjić je uporno tražio od kapetana Reljića da u početnoj fazi napada ispali jednu tenkovsku granatu na neku od kuća kako bi se posijala panika među muslimanskim stanovnicima Glogove.³⁵

- potom je to potvrdio u svom svjedočenju od 27. januara 2004.:

Sudija Schomburg: [...] vi ste lično uporno tražili od kapetana Reljića da u početnoj fazi napada ispali jednu tenkovsku granatu na neku od kuća kako bi se posijala panika među stanovnicima Glogove.[...]

O.: Da, časni sude.³⁶

- na suđenju u predmetu *Blagojević i drugi*, dana 21. januara 2004., posvjedočio je:

Čak sam rekao da se puca u krovove, iz nekog lakšeg naoružanja. Nisam ni u kom slučaju mislio da se puca direktno u samu kuću; može se pucati i u pomoćne objekte.³⁷

- konačno, potpuno iznenada je izjavio:

Znam da nije ispalio tu granatu.³⁸

Ako je to istina, zašto to nije pomenuo ni u jednom od svojih prethodnih svjedočenja?

18. Ne treba da ponavljam gorepomenute pogodnosti koje je Miroslav Deronjić već dobio.

C. Zaključak

19. Zločin po kojem rješavamo, unatoč tome što je ograničen kao što je opisano gore u tekstu, ipak ima sve elemente jednog od nagnusnijih zločina protiv čovječnosti. Stoga bi jedina primjerena kazna bila dvadeset ili više godina zatvora i ona bi bila adekvatno odavanje počte sudbini žrtava i njihove rodbine. Svaka drugačija kazna mogla bi se protumačiti kao podsticaj političarima koji bi se u budućnosti mogli naći u situaciji sličnoj onoj u kojoj se nalazio Miroslav Deronjić u decembru 1991. da postupaju na isti način kao i on. Čak i kad bi se takva osoba izvela pred krivični sud, ona bi smatrala da se može manje ili više izvući na slobodu ako prizna dio krivice i pruži neke informacije nadležnom tužiocu.

20. Budući da nijednoj žrtvi niti članu njene rodbine nije pružena prilika da se lično obrati ovom Pretresnom vijeću, htio bih da dam posljednju riječ jednom od njih:

---

³⁵ Činjenična osnova, par. 35; pretres o izjašnjavanju o krivici, T. 60.

³⁶ Pretres o kazni, T. 145.

³⁷ Suđenje u predmetu *Blagojević i drugi*, DP PS-12, T. 6366.

³⁸ Pretres o kazni, T. 147.

Vidio sam na televiziji da je Miroslav Deronjić priznao krivnju. Muslimanima u mjestu, s kojima sam razgovarao, laknulo je što je priznao krivnju. To je pozitivno i može pomoći da zacijele rane mještana, ukoliko dobije primjerenu kaznu. Blaga kazna ne bi imala nikakve svrhe; on ne zaslužuje suosjećanje, jer ga sam nije imao, ne samo prema ljudima iz Glogove, već ni prema Muslimanima iz Bratunca i Srebrenice.³⁹

Sastavljeno na engleskom i francuskom, pri čemu je mjerodavna engleska verzija.

/potpis na originalu/
sudija Wolfgang Schomburg

Dana tridesetog marta 2004.,

u Haagu,

Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]

---

³⁹ DP PS-19/1, par. 14.

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje
osoba odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-02-61-S
Datum: 30. mart 2004.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM II

U sastavu: sudija Wolfgang Schomburg, predsjedavajući
sudija Carmel A. Agius
sudija Florence Ndepele Mwachande Mumba

Sekretar: g. Hans Holthuis

Presuda od: 30. marta 2004.

TUŽILAC

protiv

MIROSLAVA DERONJIĆA

IZDVOJENO MIŠLJENJE SUDIJE MUMBE

Tužilaštvo:

g. Mark B. Harmon

Obrana:

g. Slobodan Cvijetić
g. Slobodan Zečević

IZDVOJENO MIŠLJENJE SUDIJE MUMBE

1. Slažem se s odlukom Pretresnog vijeća u vezi s odmjeravanjem kazne Miroslavu Deronjiću. U prilog tome, željela bih da iznesem još neke opaske o razmatranju načela odmjeravanja kazne.
2. Optuženi se pred ovim Međunarodnim sudom potvrdno izjasnio o krivici i potpisao je s Tužilaštvom Sporazum o izjašnjavanju o krivici. Pretresno vijeće je prihvatilo njegovo potvrdno izjašnjenje o krivici u skladu s odredbama Statuta i Pravilnika. Potvrdno izjašnjenje o krivici važi u okviru optužnice. Prilikom odmjeravanja ove kazne, imala sam na umu ciljeve međunarodnog krivičnog pravosuđa i načelo da kazna treba da bude srazmjerna težini krivičnog djela i moralnoj krivici počinioca. Pored ciljeva sprečavanja i odvratanja, još jedan ključni faktor kod izricanja kazne jeste rehabilitacija osuđene osobe. Potvrdno izjašnjenje o krivici prihvata se kao prvi korak ka rehabilitaciji počinioca i pozitivan faktor u smjeru pomirenja zajednice nad kojom je krivično djelo izvršeno.
3. Svrha međunarodnog pravosuđa u predmetima sličnim ovom, pred ovim Međunarodnim sudom, nije nepravedna retribucija; da jeste, čovječanstvo bi trebalo da zaboravi na pomirenje i mir koji ono nosi. Po mom skromnom mišljenju, svrha ovog Međunarodnog suda nije osveta u kojoj bi se pero koristilo kao vatreno oružje, koliko god da se priznaju patnje žrtava; to bi bilo pogrešno, takva praksa bi predstavljala prihvatanje pogrešnog stava da se mržnja može pobijediti mržnjom. To, po mom mišljenju, ne funkcioniše. Osveta se može manifestovati izricanjem stroge kazne optuženom koji se izjasnio krivim. Po mom skromnom mišljenju, rehabilitacija, poslije meteža, može poslužiti da se umanjí nivo političke nestabilnosti i sukoba.

Sastavljeno na engleskom i francuskom, pri čemu je mjerodavna engleska verzija.

/potpis na originalu/
sudija Florence Ndepele Mwachande Mumba

Dana tridesetog marta 2004.,

u Haagu,

Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]

PRILOZI

A. Popis citiranih sudskih odluka

1. MKSJ

ALEKSOVSKI

Tužilac protiv Zlatka Aleksovskog, predmet br. IT-95-14/1-T, Presuda, 25. juni 1999. ("Prvostepena presuda u predmetu *Aleksovski*").

Tužilac protiv Zlatka Aleksovskog, predmet br. IT-95-14/1-A, Presuda, 24. mart 2000. ("Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*").

BANOVIĆ

Tužilac protiv Predraga Banovića, predmet br. IT-02-65/1-S, Presuda o kazni, 28. oktobar 2003. ("Presuda o kazni u predmetu *Banović*").

BLAŠKIĆ

Tužilac protiv Tihomira Blaškića, predmet br. IT-95-14-T, Presuda, 3. mart 2000. ("Prvostepena presuda u predmetu *Blaškić*").

“ČELEBIĆI”

Tužilac protiv Zejnila Delalića i drugih, predmet br. IT-96-21-T, Presuda, 16. novembar 1998. ("Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*").

Tužilac protiv Zejnila Delalića i drugih, predmet br. IT-96-21-A, Presuda, 20. februar 2001. ("Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*").

ČEŠIĆ

Tužilac protiv Ranka Češića, predmet br. IT-95-10/1, Presuda o kazni, 11. mart 2004. ("Presuda o kazni u predmetu *Češić*")

ERDEMOVIĆ

Tužilac protiv Dražena Erdemovića, predmet br. IT-96-22-A, Presuda, 7. oktobar 1997. ("Drugostepena presuda u predmetu *Erdemović*").

Tužilac protiv Dražena Erdemovića, predmet br. IT-96-22-T bis, Presuda o kazni, 5. mart 1998. ("Presuda o kazni u predmetu *Erdemović* iz 1998. godine").

FURUNDŽIJA

Tužilac protiv Ante Furundžije, predmet br. IT-95-17/1-A, Presuda, 21. juli 2000. ("Drugostepena presuda u predmetu *Furundžija*").

JELISIĆ

Tužilac protiv Gorana Jelisića, predmet br. IT-95-10-T, Presuda, 14. decembar 1999. ("Prvostepena presuda u predmetu *Jelisić*").

Tužilac protiv Gorana Jelisića, predmet br. IT-95-10-A, Preasuda, 5. juli 2001. ("Drugostepena presuda u predmetu *Jelisić*").

KORDIĆ I ČERKEZ

Tužilac protiv Darija Kordića i Marija Čerkeza, predmet br. IT-95-14/2-T, Presuda, 26. februar 2001. ("Prvostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*").

KRNOJELAC

Tužilac protiv Milorada Krnojelca, predmet br. IT-97-25-T, Presuda, 15. mart 2002. ("Prvostepena presuda u predmetu *Krnojelac*").

Tužilac protiv Milorada Krnojelca, predmet br. IT-97-25-A, Presuda, 17. septembar 2003. ("Drugostepena presuda u predmetu *Krnojelac*").

KRSTIĆ

Tužilac protiv Radislava Krstića, predmet br. IT-98-33-T, Presuda, 2. avgust 2001. ("Prvostepena presuda u predmetu *Krstić*").

KUNARAC, KOVAČ I VUKOVIĆ

Tužilac protiv Dragoljuba Kunarca i drugih, predmet br. IT-96-23 i IT-96-23/1-T, Presuda, 22. februar 2001. ("Prvostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*").

Tužilac protiv Dragoljuba Kunarca i drugih, predmet br. IT-96-23 & IT-96-23/1-A, Presuda, 12. juni 2002. ("Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*").

Z. KUPREŠKIĆ, M. KUPREŠKIĆ, V. KUPREŠKIĆ, JOSIPOVIĆ, (PAPIĆ) I ŠANTIĆ

Tužilac protiv Zorana Kupreškića i drugih, predmet br. IT-95-16-T, Presuda, 14. januar 2000. ("Prvostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*").

Tužilac protiv Zorana Kupreškića i drugih, predmet br. IT-95-16-A, Presuda po žalbi, 23. oktobar 2001. ("Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*").

KVOČKA, KOS, RADIĆ, ŽIGIĆ I PRCAĆ

Tužilac protiv Miroslava Kvočke i drugih, predmet br. IT-98-30/1-T, Presuda, 2. novembar 2001. ("Prvostepena presuda u predmetu *Kvočka i drugi*").

MILUTINOVIĆ, ŠAINOVIĆ I OJDANIĆ

Tužilac protiv Milana Milutinovića, Nikole Šainovića i Dragoljuba Ojdanića (Interlokutorna žalba), predmet br. IT-99-37-AR72, "Odluka po prigovoru Dragoljuba Ojdanića na nenadležnost - Udruženi zločinački poduhvat", 21. maj 2003. ("Odluka o udruženom zločinačkom poduhvatu u predmetu *Ojdanić*")

NALETILIĆ I MARTINOVIĆ

Tužilac protiv Mladena Naletilića i Vinka Martinovića, predmet br. IT-98-34-T, Presuda, 31. mart 2003. ("Prvostepena presuda u predmetu *Naletilić i Martinović*")

D. NIKOLIĆ

Tužilac protiv Dragana Nikolića, predmet br. IT-94-02-S, Presuda o kazni, 18. decembar 2003. ("Presuda o kazni u predmetu *Dragan Nikolić*").

M. NIKOLIĆ

Tužilac protiv Momira Nikolića, predmet br. IT-02-60/1-S, Presuda o kazni, 2. decembar 2003. ("Presuda o kazni u predmetu *Momir Nikolić*").

OBRENOVIĆ

Tužilac protiv Dragana Obrenovića, predmet br. IT-02-60/2-S, Presuda o kazni, 10. decembar 2003. ("Presuda o kazni u predmetu *Obrenović*").

PLAVŠIĆ

Tužilac protiv Biljane Plavšić, predmet br. IT-00-39&40/1, Presuda o kazni, 27. februar 2003. ("Presuda o kazni u predmetu *Plavšić*").

SIKIRICA, DOŠEN I KOLUNDŽIJA

Tužilac protiv Duška Sikirice, Damira Došena i Dragana Kolundžije, predmet br. IT-95-8-S, Presuda o kazni, 13. novembar 2001. ("Presuda o kazni u predmetu *Sikirica i drugi*").

B. SIMIĆ, M. TADIĆ, S. ZARIĆ

Tužilac protiv Blagoja Simića, Miroslava Tadića i Sime Zarića, predmet br. IT-95-9-T, Presuda, 17. oktobar 2003. ("Prvostepena presuda u predmetu *Simić i drugi*").

M. SIMIĆ

Tužilac protiv Milana Simića, predmet br. IT-95-9/2-S, Presuda o kazni, 17. oktobar 2002. ("Presuda o kazni u predmetu *Simić*").

STAKIĆ

Tužilac protiv Milomira Stakića, predmet br. IT-97-24-T, Presuda, 31. juli 2003. ("Prvostepena presuda u predmetu *Stakić*").

D. TADIĆ

Tužilac protiv Duška Tadića, predmet br. IT-94-1-A i IT-94-1-Abis, Presuda po žalbi na kaznu, 26. januar 2000. ("Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Tadić*").

TODOROVIĆ

Tužilac protiv Stevana Todorovića, predmet br. IT-95-9/1-S, Presuda o kazni, 31. juli 2001. ("Presuda o kazni u predmetu *Todorović*").

VASILJEVIĆ

Tužilac protiv Mitra Vasiljevića, predmet br. IT-98-32-T, Presuda, 29. novembar 2002. ("Prvostepena presuda u predmetu *Vasiljević*").

Tužilac protiv Mitra Vasiljevića, predmet br. IT-98-32-A, Presuda, 25. februar 2004. ("Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*").

2. MKSR

AKAYESU

Tužilac protiv Jeana-Paula Akayesua, predmet br. ICTR-96-4-T, Presuda, 2. septembar 1998. ("Prvostepena presuda u predmetu *Akayesu*").

Tužilac protiv Jeana-Paula Akayesua, predmet br. ICTR-96-4-A, Presuda, 1. juni 2001. ("Drugostepena presuda u predmetu *Akayesu*").

RUGGIU

Tužilac protiv Georgesa Ruggiua, predmet br. ICTR-97-32-I, Presuda i kazna, 1. juni 2000. ("Presuda i kazna u predmetu *Ruggiu*").

SERUSHAGO

Tužilac protiv Omara Serushaga, predmet br. ICTR-98-39-A, Obrazloženje presude, 6. april 2000. ("Drugostepena presuda u predmetu *Serushago*").

3. Ostale odluke

R. v. ARKELL

R. v. Arkell, [1990] 2 S.C.R. 695.

R. v. BLOOMFIELD

R. v. Bloomfield, [1999] NTCCA 137.

R. v. MARTINEAU

R. v. Martineau, [1990] 2 S.C.R. 633.

R. v. M.(C.A.)

R. v. M. (C.A.), [1996] 1 S.C.R. 500.

BGHSt 43, p. 195 (198).

BVerfG, BVerfGE 45, 187 (245, 255F).

BVerfG, BVerfGE 63, 45 (69).

BVerfG, BVerfGE 90, 145 (173).

B. Popis ostalih pravnih izvora

John R.W.D. Jones/Steven Powles, *International Criminal Practice*, 3. izdanje, Oxford (2003), 9.119.

Radke u Münchener Kommentar, Strafgesetzbuch, Vol. 1, §§1-51 (München, 2003).

Izveštaj generalnog sekretara shodno paragrafu 2 Rezolucije 808 (1993) Savjeta bezbjednosti, S/25704, 3. maj 1993.

Rezolucija 827 (1993) Savjeta bezbjednosti, S/3217, 25. maj 1993.

C. Popis skraćenica

U skladu s pravilom 2 (B) Pravilnika o postupku i dokazima, muški rod obuhvata ženski, a jednina množinu, i obratno.

BGH	Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud Njemačke)
BGHSt	Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Strafsachen (Odluke Saveznog vrhovnog suda Njemačke u krivičnim postupcima) <dostupne na internet stranici: http://www.bundesgerichtshof.de >

BiH	Bosnia i Hercegovina (sastoji se od dva entiteta: Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine, te Distrikta Brčko)
BVerfG	Bundesverfassungsgericht (Savezni ustavni sud Njemačke)
BVerfGE	Bundesverfassungsgerichtsentscheidung (Odluke Saveznog ustavnog suda Njemačke) < dostupne na internet stranici: http://www.bverfg.de >
Činjenična osnova	<i>Tužilac protiv Deronjića</i> , predmet br. IT-02-61, Činjenična osnova podnesena 30. septembra 2003. kao dio Sporazuma o izjašnjavanju o krivici, kojom se potkrepljuju činjenični navodi iz Optužnice.
Deronjićevo svjedočenje	svjedočenje optuženog u predmetu <i>Tužilac protiv Deronjića</i> , predmet br. IT-02-61, dana 27. januara 2004.
DP	dokazni predmet(i)
DS.	dokazni predmet odbrane
EKLjP	Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda od 4. novembra 1950. (Evropska konvencija o ljudskim pravima)
Federacija Bosne i Hercegovine	Entitet BiH-a
Institut "Max Planck"	"Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht", Günterstalstraße 73, D-79100 Freiburg i. Br., Germany, < www.iuscrim.mpg.de >
Izveštaj Najmanove	Izveštaj psihološkog vještačenja za Miroslava Deronjića, autor Ana Najman, specijalista kliničko-medicinske psihologije, sudski vještak, dana 18. decembra 2003.
Izveštaj u vezi s izricanjem kazne	"Kažnjavanje teških zločina: Komparativna analiza zakona i prakse kod odmjeraivanja kazni", izveštaj koji je dostavio prof. dr Ulrich Sieber s Instituta "Max Planck" i koji je podnesen 12. novembra 2003. u svojoj konačnoj verziji, zajedno s Izveštajima o zemljama (priloženi na CD-Romu)
JNA	Jugoslovenska narodna armija (vojska Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije)
JS.	dokazni predmet Pretresnog vijeća
Krivični zakon BiH iz 1977.	Krivični zakon Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine usvojen 10. juna 1977.
Krivični zakon Federacije BiH iz 2003.	Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine usvojen 1. avgusta 2003.
Krivični zakon OHR-a iz 2003.	Krivični zakon Bosne i Hercegovine koji je donio OHR 1. marta 2003.
Krivični zakon RS-a iz 2003.	Krivični zakon Republike Srpske usvojen 1. avgusta 2003.
Međunarodni sud	vidi: MKSJ

MKSJ	Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991.
MKSR	Međunarodni krivični sud za gonjenje lica odgovornih za genocid i druga teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji Ruande i građana Ruande odgovornih za genocid i druga teška kršenja počinjena na teritoriji susjednih država od 1. januara 1994. do 31. decembra 1994.
MPGPP	Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, koji je Generalna skupština UN-a usvojila 16. decembra 1966. Stupio na snagu 23. marta 1976.
načelo <i>lex mitior</i>	načelo prema kojem optuženi ima pravo na to da mu se, u slučajevima kada je došlo do promjene zakona u periodu od kažnjivog ponašanja do odmjeravanja kazne, odmjeri kazna prema onom zakonu u kojem je za to kažnjivo ponašanje predviđena blaža kazna
nastavak pretresa o kazni	pretres održan 5. marta 2004. s ciljem da pomogne Pretresnom vijeću da odmjeri primjerenu kaznu.
odbrana	optuženi i/ili njegov branilac
OHR	Ured Visokog predstavnika /Office of the High Representative/ (BiH)
optužba	Tužilaštvo
optuženi	Miroslav Deronjić
Optužnica	Druga izmijenjena optužnica koju je optužba podnijela 30. septembra 2003.
par.	paragraf(i)
PJUN	Pritvorska jedinica Ujedinjenih nacija za osobe koje iščekuju suđenje ili žalbeni postupak pred MKSJ-om
Pravilnik	Pravilnik o postupku i dokazima MKSJ-a
pretres o izjašnjanju o krivici	statusna konferencija održana 30. septembra 2003. na kojoj se optuženi izjasnio krivim
pretres o kazni	pretres održan 27. i 28. januara 2004. s ciljem da pomogne Pretresnom vijeću da odmjeri primjerenu kaznu
prof.	profesor
PS.	dokazni predmet optužbe
Republika Srpska	Entitet BiH-a
Savezni krivični zakon iz 1976/77.	Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije koji je usvojen 28. septembra 1976. i stupio na snagu 1. jula 1977.
SDS	Srpska demokratska stranka Bosne i Hercegovine
SFRJ	<i>nekadašnja</i> : Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija
Sporazum o izjašnjanju	<i>Tužilac protiv Deronjića</i> , predmet br. IT-02-61, Sporazum o

o krivici	izjašnjavanju o krivici, s datumom od 29. septembra 2003.
Statut	Statut Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju, osnovanog Rezolucijom 827 (1993) Savjeta bezbjednosti
str.	stranica/stranice
SUP	Sekretarijat unutrašnjih poslova
T.	Transkript pretresa u ovom predmetu. Svi brojevi stranica transkripta koji se navode su iz neslužbene, neispravljene verzije transkripta, osim gdje je naznačeno drugačije. Zbog toga su moguće manje razlike u paginaciji između njih i konačne, javne verzije transkripta. Pretresno vijeće ne snosi odgovornost za ispravke ili greške u tim transkriptima. U slučaju dvojbe, pogledati video snimak pretresa.
TO	Teritorijalna odbrana
UN	Ujedinjene nacije

Neslužbeni SAŽECI na

- engleskom

- francuskom

- bosanskom/hrvatskom/srpskom